ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Analýza příjmů a výdajů odpadového hospodářství města

Analysis of municipal waste management revenues and expenditures

Bc. Lenka Korčáková

Plzeň 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Analýza příjmů a výdajů odpadového hospodářství města“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v přiložené bibliografii.

V Plzni, dne 20.4.2012 ……

podpis autora

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce panu Ing. Josefovi Červenému, Ph.D. za pomoc a dobré rady při tvorbě práce. Dále také své rodině za trpělivost a podporu a v neposlední řadě bych také ráda poděkovala zaměstnancům Městského úřadu v Rakovníku, odboru správy majetku, za jejich ochotu, trpělivost a poskytnutí cenných informací a podkladů pro zpracování práce.

Obsah

Úvod ... **9**

1 Charakteristika neziskových organizací ... **11**

1.1 Zařazení neziskových organizací do národního hospodářství ... *12*

1.2 Sektorové vymezení neziskových organizací ... *14*

1.2.1 Veřejný neziskový sektor ... 14

1.2.2 Soukromý neziskový sektor ... 15

1.3 Členění neziskových organizací z účetního hlediska ... *16*

1.4 Legislativní členění neziskových organizací ... *17*

1.5 Členění dle klasifikace neziskových organizací ... *17*

1.6 Finanční řízení neziskových organizací ... *20*

1.6.1 Fundraising ... 20

1.6.2 Příjmy neziskových organizací ... 21

1.6.3 Výdaje neziskových organizací ... 21

2 Charakteristika územních samosprávných celků ... **22**

2.1 Legislativní úprava územních samosprávných celků ... *22*

2.2 Územní státní správa a územní samospráva v ČR ... *23*

2.2.1 Obec ... 23

2.3 Fiskální federalismus jako přístup k řízení veřejného financování ... *24*

2.3.1 Model fiskálního federalismu v ČR ... 24

2.4 Hospodaření a rozpočet obce ... *25*

2.4.1 Rozpočtová skladba v ČR ... 26

2.5 Příjmy obcí ... *27*

2.5.1 Daňové příjmy obcí ... 28

2.5.2 Nedaňové příjmy obcí ... 31

2.5.3 Dotace ... 31

2.5.4 Návratné zdroje ... 31

2.7 Výdaje obcí ... *32*

3 Odpadové hospodářství ... **34**

3.1 Legislativní úprava odpadového hospodářství ... *35*

3.1.1 Mezinárodní legislativní úprava ... 36

3.1.2 Česká legislativní úprava odpadového hospodářství ... 37

3.2 Členění odpadů ... *39*
3.3 Komunální odpady ... *39*
3.3.1 Sběr komunálního odpadu ... 40
3.3.2 Třídění komunálních odpadů ... 40
3.3.3 Původce komunálního odpadu ... 41
3.3.4 Obec a její práva a povinnosti ohledně komunálního odpadu ... 42
3.3.5 Osoba oprávněná k nakládání s odpady ... 42
3.4 Nebezpečné odpady ... *43*
3.5 Problematika obalů a autorizovaná společnost EKO-KOM ... *43*
3.5.1 Autorizovaná společnost EKO-KOM a.s. ... 43
4 Analýza odpadového hospodářství města Rakovník ... 46
4.1 Charakteristika města Rakovník ... *46*
4.1.1 Poloha, geografická charakteristika ... 46
4.1.2 Sídelní, demografická a ekonomická struktura ... 46
4.2 Organizace odpadového hospodářství Rakovníka ... *47*
4.2.1 Smluvní zajištění systému OH ... 48
4.2.2 Organizační zabezpečení řízení odpadového hospodářství ... 48
4.3 Plán odpadového hospodářství města Rakovník ... *50*
4.3.1 Struktura plánu ... 50
4.3.2 Vybrané cíle plánu odpadového hospodářství města Rakovník ... 51
4.3.3 Systém nakládání s odpady ... 53
4.4 Vývoj produkce a struktury komunálního odpadu v Rakovníku ... *55*
4.4.1 Vývoj celkové produkce odpadu ... 56
4.4.2 Vývoj produkce směsného komunálního odpadu ... 58
4.4.3 Vývoj produkce separovaných složek komunálního odpadu ... 59
4.4.4 Vývoj produkce ostatních odpadů ... 60
4.4.5 Nakládání s odpady ... 62
4.5 Predikce vývoje odpadů ... *62*
5 Rozpočtové příjmy a výdaje odpadového hospodářství ... 64
5.1 Rozpočet města Rakovník ... *64*
5.2 Rozpočet odpadového hospodářství ... *65*
5.2.1 Rozpočtované příjmy odpadového hospodářství ... 66

5.2.2 Rozpočtované výdaje odpadového hospodářství ... 67
6 Analýza výdajů odpadového hospodářství města Rakovník ... 70
6.1 Vývoj dílčích výdajů odpadového hospodářství ... 70
6.1.1 Výdaje na údržbu separačních stání ... 70
6.1.2 Výdaje na úklid černých skládek a údržba skládek ... 71
6.1.3 Výdaje na údržbu a opravy odpadkových košů ... 73
6.1.4 Výdaje na separaci odpadů ... 73
6.1.5 Výdaje na služby sběru a svozu komunálních odpadů ... 76
6.1.6 Výdaje na likvidaci ostatního odpadu ... 78
6.1.7 Investice do odpadového hospodářství ... 79
6.2 Vývoj cen služeb systému odpadového hospodářství ... 80
6.2.1 Cena za odvoz tříděného komunálního odpadu ... 80
6.2.2 Cena za odvoz směsného komunálního odpadu ... 81
6.2.3 Cena za odvoz odpadkových košů ... 82
6.2.4 Cena za provozování sběrného dvora ... 82
6.2.5 Ceny ostatních služeb ... 83
6.2.6 Ceny za skládkování odpadů ... 83
6.3 Vývoj celkových výdajů odpadového hospodářství a shrnutí ... 85
6.3.1 Výdaje v roce 2010 ... 85
6.3.2 Výdaje v roce 2011 ... 87
6.3.3 Porovnání analyzovaných roků a shrnutí ... 90
7 Analýza příjmů odpadového hospodářství ... 93
7.1 Místní poplatek za komunální odpad ... 94
7.1.1 Příjmy z místního poplatku za svoz komunálního odpadu ... 95
7.2 Příjmy od kolektivních systémů ... 97
7.2.1 Příjmy od společnosti EKO-KOM a.s. ... 97
7.2.2 Příjmy od společnosti Elektrowin a.s. ... 99
7.2.3 Příjmy od společnosti ASEKOL s.r.o ... 99
7.2.4 Příjmy od společnosti EKOLAMP s.r.o ... 100
7.2.5 Vývoj celkových příjmů od kolektivních systémů ... 100
7.3 Zhodnocení vývoje celkových příjmů odpadového hospodářství ... 102
7.4 Bilance příjmů a výdajů odpadového hospodářství města Rakovník ... 102

8 Porovnání efektivity odpadového hospodářství měst Rakovník a Slaný a návrh zlepšujících opatření pro město Rakovník 105

8.1 Porovnání efektivity odpadového hospodářství města Rakovník a města Slaný 105

8.2 Návrhy zlepšujících opatření..... 109

8.1.1 Zpoplatnění uložení stavebního a demoličního odpadu na sběrný dvůr..... 109

8.1.2 Vybudování zařízení na dotřiďování odpadů na sběrném dvoře..... 109

8.1.3 Změna otevírací doby sběrného dvora 110

8.1.4 Vybudování nového sběrného dvora..... 110

8.1.5 Znovuzavedení sběru některých odpadů ve školách 110

8.1.6 Zavedení zpětného odběru pneumatik a olejů..... 110

8.1.7 Vybudování kompostárny 111

8.1.8 Podpora domácího kompostování 111

8.1.9 Zavedení systému využití a sběru kovových obalů..... 112

8.1.10 Separace nápojových kartonů prostřednictvím pytlového sběru..... 112

8.1.11 Zavedení oddělené sběru bílého a barevného skla 112

8.1.12 Úprava zapojení původců odpadu podobného komunálnímu do systému odpadového hospodářství..... 113

8.1.13 Vypracování krizového plánu pro nakládání s odpady 113

8.1.14 Návrh nové vyhlášky o odpadech..... 113

9 Závěr..... 115

10 Seznam tabulek..... 119

11 Seznam obrázků..... 121

12 Seznam použitých zkratek..... 123

13 Seznam použité literatury..... 124

14 Seznam příloh..... 129

Úvod

Lidstvo produkovalo odpady a již od počátku věků. S postupem času se však měnilo jejich kvantitativní i kvalitativní složení. Pravěcí lidé nemuseli přemýšlet jak se zbavit přirozeně nerozložitelných složek odpadů, neboť žádné takové odpady neexistovaly. Jak se ale lidstvo vyvíjelo, začalo produkovat stále větší množství odpadu a nastala nutnost odpad likvidovat či jinak využívat. Obrovský nárůst množství odpadů byl zaznamenán s příchodem průmyslové revoluce na začátku 70.let 20.století. Tento růst byl podpořen nejen technickým pokrokem ale i růstem populace a nahrazováním manufaktury tovární mechanizovanou prací. I lidstvo si začalo uvědomovat, že se problém nakládání s odpady musí začít řešit, neboť některé odpady silně zatěžují životní prostředí a omezují tak udržitelný rozvoj celé planety.

Z těchto důvodů je dnes odpadové hospodářství, jakožto systém nakládání s odpady, velmi důsledně legislativně vymezeno a příslušné legislativní dokumenty jsou často novelizovány. S rostoucím významem odpadového hospodářství roste i požadavek na jeho důslednou evidenci a především na jeho financování. Lidstvo samo produkuje obrovské množství odpadu ale neřeší jak a za jakou cenu bude zlikvidováno či jinak využito. Z ekonomického pohledu je provozování systémů odpadového hospodářství velmi nerentabilní, přesněji řečeno ztrátové.

Cílem této práce je primárně analyzovat příjmy a výdaje odpadového hospodářství jednoho z původců odpadů – města. Tedy stanovit výši a vývoj příjmů a výdajů odpadového hospodářství a pokusit se určit důvody změn těchto veličin. Práce je zaměřena především na rozbor komunálních odpadů, jelikož ty tvoří převážnou většinu vyprodukovaného odpadu. Občané měst a obcí dnes považují za samozřejmost, že jimi vyprodukované odpady budou za určitou úplatu odstraněny. Za odstraňováním těchto odpadů stojí jejich zákonný původce, tedy obec na jejímž území byly odpady vyprodukovány.

Jedním z dílčích cílů práce je charakterizovat samotnou obec, tedy územně samosprávný celek. Součástí tohoto cíle je i analýza příjmů a výdajů obcí a způsobů tvorby jejich rozpočtů. Jelikož se obce řadí mezi neziskové organizace a jsou součástí veřejného sektoru, bude se první část práce zabývat zařazením obcí v rámci neziskových organizací i celého hospodářství.

Dílčím cílem, který si autorka stanovila je tedy charakterizovat neziskové organizace se zaměřením na státní neziskové organizace. To abychom si uvědomili, že obce jsou neziskovými organizacemi a jejich činnost je pro veškeré obyvatelstvo prospěšná, a že tyto organizace s ohledem na výši svých příjmů musí zajišťovat určité povinnosti připadající jim z titulu různých zákonů.

Dalším z dílčích cílů je definovat samotné odpadové hospodářství a jeho legislativní úpravu. Jelikož existuje mnoho druhů odpadů s různými způsoby svozu, sběru, odstraňování i využívání, jeví se autorce jako vhodné tuto oblast důkladněji zmapovat a připravit si tak podklady pro praktickou část práce.

Praktická část práce bude zaměřena na konkrétní aplikaci získaných poznatků v teoretické části práce a bude tvořena konkrétními informacemi z oblasti odpadového hospodářství analyzovaného města, kterým je menší město ležící ve středočeském kraji, Rakovník. Dalším dílčím cílem je zjistit veškeré geografické, demografické, ekonomické a jiné charakteristiky města, které ovlivní systém odpadového hospodářství a stanovit celkový objem vyprodukovaného odpadu v souvislosti s určením příjmů a výdajů na odpadové hospodářství. Analýza příjmů a výdajů je cílem hlavním.

V závislosti na získaných informacích bude poté porovnána efektivita dvou podobných měst (Rakovníka a Slaného) a jejich systémů odpadového hospodářství. Cílem této kapitoly bude návrh zlepšujících opatření pro primárně analyzované město Rakovník.

Diplomová práce je metodicky koncipována tak, že nejprve jsou definovány a rozebrány teoretické poznatky souvisejících kategorií získané studiem odborné literatury. Tyto poznatky jsou využity v praktické části práce, ze které jsou pak vyvozeny závěry zobrazující vlastní názor autorky.

1 Charakteristika neziskových organizací

Přesná a jednoznačná definice neziskové organizace v české legislativě prakticky neexistuje, ale obecně lze říci, že některé zákony (např. zákon č. 568/1992 Sb., o daních z příjmu či zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník) přiřazují neziskovým organizacím statut organizací, které nejsou založeny za účelem podnikání a jejich primárním cílem není vytváření zisku. Neziskové organizace mají své opodstatnění v oblastech, které jsou pro podnikatelský sektor neatraktivní, či suplují selhání státu. Mezi neziskové organizace patří i obce realizující odpadové hospodářství.

V současné době je vidět ze strany EU snaha sjednotit terminologii v neziskovém sektoru. Přičemž se zaměřuje především na nestátní neziskový sektor, který však není předmětem této práce. Pro příklad lze uvést definici nestátního neziskového sektoru, který vytvořila Rada vlády pro nestátní neziskové organizace [38]:

„Neziskový sektor tvoří organizace, které jsou založené na jiných motivech, než je ekonomický zisk, a veškeré případné zisky vkládají zpět do činnosti organizace. Nestátní neziskové organizace jsou autonomní vůči státu a existují téměř ve všech oblastech lidské činnosti.“ [38, s.5]

Pro srovnání evropského a amerického pohledu lze ještě uvést formulaci amerického sociologa Lestera M. Salamona, tzv. strukturálně-operacionální definici. Tato definice říká, že do neziskového sektoru patří instituce, které splňují tyto podmínky [18]:

a) jsou organizované (tzn. mají institucionalizovanou strukturu)
b) jsou soukromé (institucionálně oddělené od vlády, ne však jejího financování)
c) nerozdělující zisk (zisk se vkládá zpět do organizace)
d) samosprávné
e) dobrovolné (zapojení dobrovolníků)

Obě definice ale mají jedno společné, a to, že se vztahují na nestátní neziskové organizace. To ovšem neznamená, že některé z výše uvedených podmínek neplatí i pro státní neziskové organizace. I ty totiž mohou být organizované, samosprávné a nerozdělují si zisk.

Postavení státních neziskových organizací, ke kterým patří i územní samosprávní celky (tedy i obce), jako součásti veřejné správy, je mnohem více legislativně vymezeno a je ovlivněno i stále probíhajícími reformami veřejné správy.[7]

Pro přehlednější zařazení nestátních neziskových organizací a pochopení jejich fungování uvádí autorka v následující kapitole schémata, která vymezují prostor, který je pro tyto organizace vyhrazen již v oblasti národního hospodářství.

1.1 Zařazení neziskových organizací do národního hospodářství

Dle principu financování můžeme členit národní hospodářství do dvou jasně oddělených kategorií. První kategorií je sektor ziskový, nazývaný také komerční, podnikatelský či tržní sektor. [21] Základní charakteristikou tohoto sektoru je, že jeho subjekty jsou založeny za účelem tvorby zisku, jakožto primárního cíle. [4]

Druhou kategorií je sektor neziskový, kterým se bude podrobněji zabývat tato kapitola.

Obrázek 1 Členění národního hospodářství dle principu financování

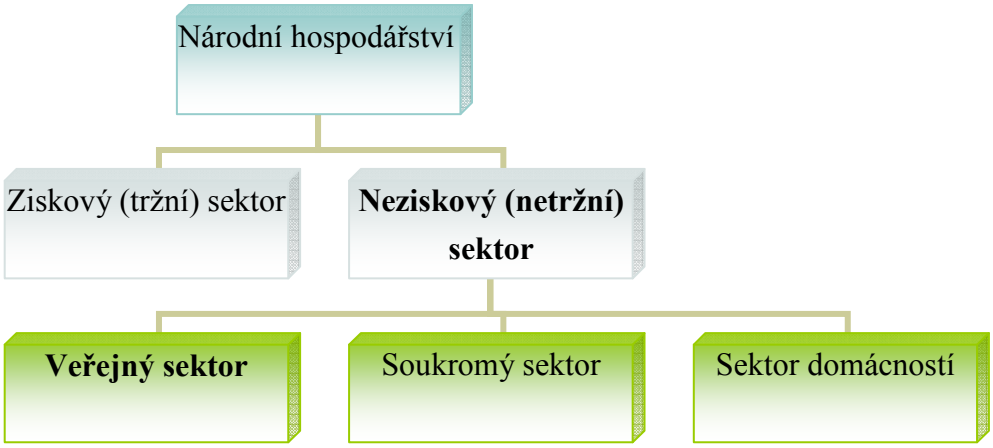

Zdroj vlastní, zpracováno dle zdroje [20], s.13

Pro porovnání českého a mezinárodního pohledu na národní hospodářství lze uvést ještě další členění, jehož tvůrcem je švédský ekonom Victor A. Pestoff. Toto členění je dnes považováno za základní a všeobecně platné, jelikož se z něj dají vyčíst i základní charakteristiky organizací.

Victor A. Pestoff rozdělil národní hospodářství *dle kritéria financování provozu a rozvoje* na sektor ziskový a neziskový. *Dle kritéria vlastnictví* na sektor soukromý a veřejný a dle kritéria *míry formalizace*, která vymezuje sektor formální a neformální. [15]

Rozdělíme-li Pestoffovo schéma dle kritérií uvedených výše, vzniknou 4 sektory. A to ziskový sektor soukromý a 3 sektory neziskové. Jmenovitě neziskový soukromý sektor, neziskový veřejný sektor a neziskový sektor domácností. [15]

Neziskový sektor byl v publikaci „Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení“ docentem Rektoříkem definován následovně: „Neziskový (netržní) sektor je ta část národního hospodářství, ve které subjekty v ní fungující a produkující statky získávají prostředky pro svoji činnost cestou tak zvaných přerozdělovacích procesů, jejichž principy jsou podrobně popsány a zkoumány prostřednictvím veřejných financí. Cílovou funkcí neziskového sektoru není zisk ve finančním vyjádření, ale přímé dosažení užitku, který má zpravidla charakter veřejné služby.“ [15, s. 14] Tato definice tedy sděluje, že neziskové organizace primárně netvoří zisk ale užitek pro společnost.

Obrázek 2 Členění národního hospodářství dle Pestoffa

a) originální anglická verze

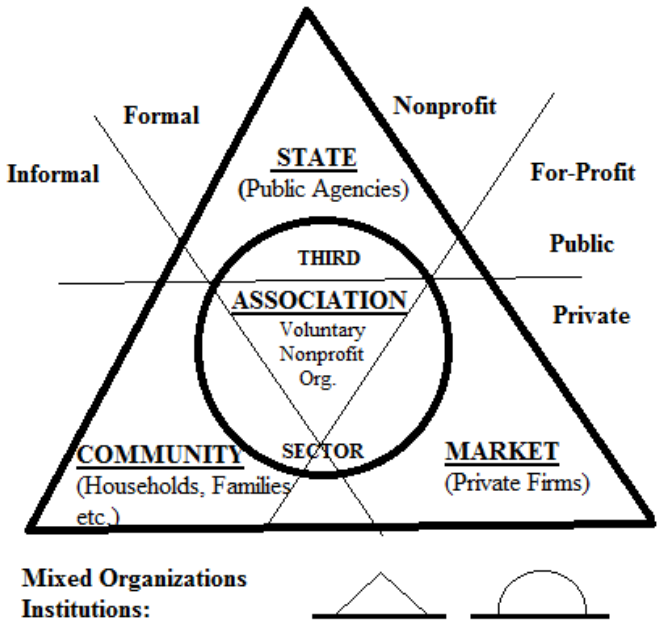

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [10]

b) česká verze

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [15]

Toto schéma vycházející z trojúhelníku se dá rozkreslit do 5-ti fází a definuje 3 i hraniční či smíšené organizace, mezi které patří například soukromé školy či státní podniky. [15]

1.2 Sektorové vymezení neziskových organizací

Jak již bylo uvedeno, použijeme-li členění organizací dle Pestoffova schématu budeme definovat neziskové organizace veřejného sektoru, soukromého sektoru a sektor domácností.

1.2.1 Veřejný neziskový sektor

Veřejný neziskový sektor je zastoupen vládou, orgány státní správy a územní samosprávy. Veřejný sektor vznikl aby pomáhal předcházet a řešit tržní selhání (asymetrii informací, nedokonalou konkurenci, externality) i vládní selhání, která vedou k nespravedlivému rozdělování důchodů a špatné alokaci zdrojů. Jeho primárním úkolem je poskytovat veřejně prospěšné služby pod záštitou vlády a zabezpečit podmínky pro fungování soukromého a občanského sektoru. [9]

Dosahování cílové funkce veřejného sektoru je zajišťováno poskytováním veřejné služby. [15] Rozhoduje se v něm pomocí veřejné volby a podléhá, tedy přesněji měl by podléhat, veřejné kontrole. [20]

Veřejný sektor se člení do dalších podsektorů, jmenovitě na veřejnou správu a ostatní nevýdělečné organizace (viz následující schéma). [5]

Obrázek 3 Schéma veřejného sektoru

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [5], s.5

Členění veřejného sektoru lze vymezit i dle charakteru statku, finančních toků, kritéria zakladatele, kritéria funkcí a kritéria potřeb, jež tvoří základní smysl existence veřejného sektoru. [9]

1.2.2 Soukromý neziskový sektor

Jak již bylo řečeno na začátku kapitoly, definice a právní úprava soukromého neziskového sektoru není jasně určena. Pod pojmem nezisková organizace většina autorů vidí organizaci soukromého neziskového sektoru, která má veřejně prospěšný charakter a usiluje o změnu chování a jednání člověka s cílem zlepšit kvalitu jeho života i kvalitu celé společnosti. [3]

Mezi typické zástupce soukromých neziskových organizací patří například občanská sdružení, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti či zájmová sdružení a další organizace soukromoprávního charakteru.

Dalším neziskovým sektorem je sektor domácností, který ale není právní formou podnikání. Domácnosti jsou pouze subjektem v ekonomice, jehož cílem není tvorba zisku a proto bývá zařazen do neziskového sektoru.

1.3 Členění neziskových organizací z účetního hlediska

Prismatem účetnictví můžeme členit neziskové (nevýdělečné) účetní jednotky na *příspěvkové organizace*, které se rozlišují dle zřizovatele na právnické osoby (PO), jež jsou zřizovány státem a PO, jež jsou zřizovány územním samosprávným celkem. [6]

Dále jsou to *územní samosprávné celky* (ÚSC), které se člení na obce, kraje a dobrovolná sdružení. [6]

Další skupinou jsou *organizační složky státu*, jež jsou zastoupeny ústředními orgány státu a jim podřízenými složkami. Jsou to například ministerstva a jim podřízené finanční úřady nebo správa sociálního zabezpečení. [6]

Státní fondy jsou dalším zástupcem nevýdělečné účetní jednotky a zřizují se na základě zvláštního zákona aby zajistily finanční zabezpečení určených státních cílů. Zákon pak určí i organ, který bude státní fond spravovat. Jako příklad lze uvést Státní fond infrastruktury, jež spadá pod ministerstvo dopravy. [6]

Do poslední skupiny *ostatních nevýdělečných organizací* patří například občanská sdružení, církve a náboženské společnosti, obecně prospěšné společnosti, politické strany a politická hnutí, zájmová sdružení PO, nadace a nadační fondy, veřejné vysoké školy a veřejné výzkumné organizace či organizace s mezinárodním prvkem. [22]

Obrázek 4 Struktura nevýdělečných účetních jednotek

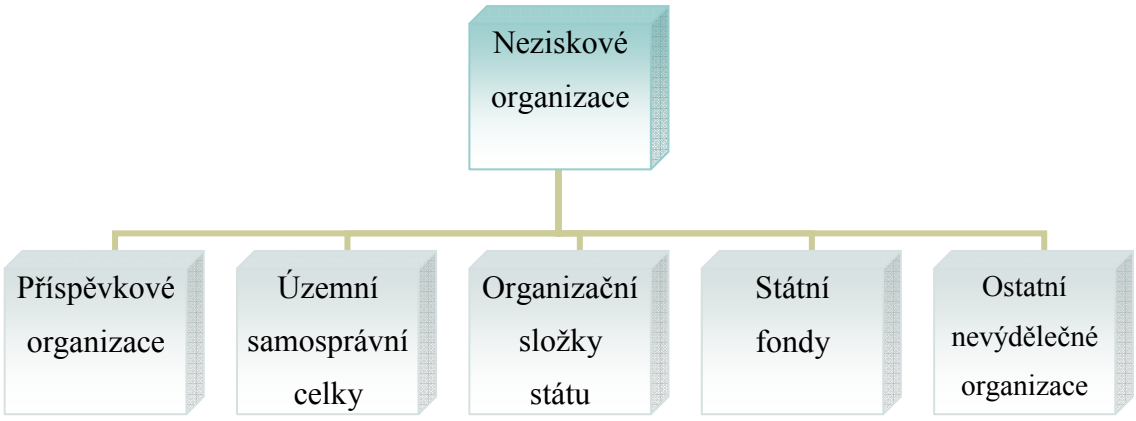

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [6], s.5

1.4 Legislativní členění neziskových organizací

Na úpravu neziskového sektoru se nezapomnělo ani v základním legislativním dokumentu ČR, a to v Listině základních práv a svobod, kde ve článku 20, odstavci 1 stojí: „Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“[24] Toto právo umožňuje vznik ziskovým i neziskovým organizacím a je základním právem každého občana ČR.

Dle Zákona č. 568/1992 Sb., o daních z příjmů, se mezi neziskové organizace řadí zájmová sdružení právnických osob, která mají právní subjektivitu, občanská sdružení (včetně odborových organizací), politické strany a politická hnutí, registrované církve a náboženské společnosti, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu, obce, organizační složky státu, kraje, příspěvkové organizace, státní fondy a subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon. [27]

Tento zákon vymezuje neziskové organizace z hlediska povinnosti platit daň z příjmu. Dalšími zákony upravujícími neziskové organizace je například zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, a mnoho dalších zákonů typických pro dané formy právnických osob (vždy ve znění aktuálně platných předpisů).

1.5 Členění dle klasifikace neziskových organizací

Jelikož mají neziskové organizace bohaté poslání a cíle a prorůstají celou společností, je potřeba, dle názoru docenta Rektoříka považovaného v oblasti řízení neziskových organizace a zejména obcí za odborníka, je systematizovat i dle třídících znaků. Podle těchto třídících znaků vzniklo třídění na různá kritéria jako je kritérium zakladatele, kritérium globálního charakteru poslání, kritérium právně organizační normy, kritérium způsobu financování a kritérium charakteristiky realizovaných činností. [15] Tyto charakteristiky a jejich třídění bude uvedeno v textu níže a slouží pro správné zařazení a rozčlenění neziskových organizací.

Prvním popisovaným kritériem je **kritérium zakladatele**, to znamená, že se neziskové organizace dělí dle toho, jaký subjekt je založil a k jakému účelu byly založeny.

Dle tohoto kritéria můžeme členit neziskové organizace (NO) na: [15]

- *Veřejnoprávní organizace* založené veřejnou správou (tzn. státní správou či samosprávou).
- *Soukromoprávní organizace* založené soukromou fyzickou či právnickou osobou.
- *Veřejnoprávní organizace* založené k výkonu veřejné služby, povinností ze zákona.

Druhým z kritérií je **kritérium globálního charakteru poslání**. Dle globálního charakteru poslání lze členi NO na: [15]

- *Organizace veřejně prospěšné***,** jejichž posláním je produkce veřejných a smíšených statků, které uspokojují potřeby veřejnosti (např. zdravotnictví, školství, charita, ekologie, veřejná správa).
- *Organizace vzájemně prospěšné*, které vznikly za účelem podpory skupin občanů a jsou spjaty se společenským zájmem.

Třetím kritériem je **kritérium financování**. Z hlediska financování, které je z ekonomického pohledu velmi důležité, můžeme členit NO na [15]:

- *Organizace financované zcela z veřejných rozpočtů*, tzn. z rozpočtů organizačních složek státu a územních samosprávných celků a ze státního rozpočtu ČR.
- *Organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů***,** které získávají ze zákona příspěvek (typicky jsou to příspěvkové organizace, některá občanská sdružení, církve a politické strany). Tyto organizace využívají kombinovaného financování, kdy část finančních prostředků pochází z veřejných rozpočtů a část například z vlastní činnosti.
- *Organizace financované z různých zdrojů* jako jsou sbírky, dary, sponzoring či granty.
- *Organizace financované především z výsledků realizace svého poslání.*

Čtvrtým kritériem je **kritérium právně organizační normy** (zákona vždy v platném znění). Organizace dle tohoto hlediska členíme na: [15]

- organizace založené dle zákonů č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- organizace založené dle ostatních zákonů platných pro neziskové organizace
- organizace založené dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Toto členění je velmi podobné členění dle legislativy uvedené výše, jen s výjimkou, že toto členění bere v úvahu hlavně vznik NO.

Pátým kritériem je **kritérium charakteristiky realizovaných činností (tzv. oborové členění)**. Organizace mající znaky: [15]

- *Společné pro všechny typy neziskových organizací***,** tzn. že jsou právnickými osobami s výjimkou organizačních složek státu, nejsou založeny za účelem podnikání ani produkce zisku, mají uspokojovat potřeby veřejnosti a mohou být financovány z veřejných rozpočtů.
- *Společné jen pro soukromé neziskové organizace*, tzn. že jsou autonomní, členství je většinou dobrovolné a vytváří se zde neformální struktury samozřejmě v rámci zákona.

Dle typologie neziskových organizací můžeme dle Rektoříka členit organizace neziskového sektoru do pěti skupin: [15]

- Neziskové soukromoprávní *organizace vzájemně prospěšné* (občanská sdružení, zájmová sdružení PO, honební společenstvo, profesní komory atd.).
- Neziskové soukromoprávní *organizace veřejně prospěšné* (obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, politické strany a politická hnutí, církve a náboženské společnosti).
- Neziskové veřejnoprávní organizace typu *organizačních složek státu a samosprávných celků a příspěvkových organizací státu* (organizační složky státu, organizační složky ÚSC, obce, kraje, příspěvkové organizace státu a ÚSC či Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM).

- Neziskové *ostatní veřejnoprávní organizace* (Český rozhlas a Česká televize, státní podniky, vysoké školy, státní fondy, Česká národní banka atd.).
- Neziskové soukromoprávní organizace typu **obchodních společností** a jim podobných (např. společenství vlastníků bytových jednotek).

1.6 Finanční řízení neziskových organizací

Aby mohla nezisková organizace nacházející se v prostředí tržní ekonomiky naplňovat své poslání musí k tomu mít určité zdroje a to ať finančního či nefinančního charakteru.

Z výše uvedeného vyplývá, že aby mohla organizace úspěšně fungovat, musí účinně řídit své finance. Mezi základní funkce finančního řízení patří důsledné stanovení finačního plánu, který je v souladu s cíli, posláním a strategií neziskové organizace. [9]

Proces finančního řízení prochází určitými fázemi, první a nejdůležitější etapou je *finanční plánování*, tedy tvorba organizačních rozpočtů. Součástí finančního plánování je i fundraising, který bude vysvětlen níže. Další fází je *shánění prostředků pro činnost a hospodaření s těmito prostředky*. V této fázi má nezastupitelné místo účetnictví a operativní řízení. Poslední, zhodnocovací fází, je *fáze výkazů a závěrečných zpráv*.[11]

1.6.1 Fundraising

Fundraising je pojem, který lze přeložit jako zvyšování, růst či budování fondů, respektive finančních zdrojů. Volně můžeme prohlásit, že fundraising je získávání finančních prostředků, čemuž odpovídá i následující definice: „Fundraising je možné definovat jako získávání peněžních prostředků, respektive hledání zdrojů, které má pomoci především neziskovým organizacím zbavit se nedostatku prostředků, dosáhnout stanovených cílů a naplnit poslání organizace.“ [15, s.93]

O fundraisingu můžeme uvažovat i jako o managementu zdrojů, kdy je pak definován jako hledání, získávání a pěstování zdrojů, resp. řízení a správa zdrojů. [15]

Důležitou osobou je tzv. fundraiser, tedy osoba, která vykonává fundraisingové aktivity. Firma může mít svého interního fundraisera, i ho najímat externě.

1.6.2 Příjmy neziskových organizací

Neziskové organizace považují za svůj příjem nejen příjmy finančního charakteru, ale i příjmy nefinační, tedy naturální. Své zdroje může čerpat ze zdrojů domácích i zahraničních, interních i externích. [15]

Pokud nezisková organizace tvoří svojí činností nějaké příjmy, musí je pak investovat zpět do své činnosti. Interní příjmy jsou tvořeny například příjmy z prodeje výrobků a služeb, poplatků klientů či členských příspěvků. Tyto příjmy však nejsou pro financování většinou dostačující. Proto musí NO využívat i financování z externích zdrojů a to buď ze zdrojů *veřejných*, *individuálních* či *soukromých*. [15]

Příjmy z veřejných zdrojů jsou příjmy z rozpočtů státu, krajů, obcí a státních fondů. Jsou tvořeny například vládními granty a programy, programy EU, zákonem nařízenými příspěvky a dotacemi, příjmy z veřejných zakázek či odvody z hazardních her a loterií. Mezi nepřímou podporu patří také systém daňových úlev a úlev od poplatků. [15]

Mezi individuální příjmy patří například dary, dobrovolnictví, sponzorské příspěvky či veřejné sbírky vypsané samotnou NO.[15]

Do soukromých externích zdrojů řadíme příjmy z nadací a nadačních fondů, které neziskové organizace získají jako příspěvek.[15]

1.6.3 Výdaje neziskových organizací

NO organizace bezpochyby nemohou fungovat bez vynaložení určitých prostředků na své fungování, tedy výdajů (nákladů). Příjmy i výdaje můžeme členit dle podobného vzorce, většinou pro potřeby daňové, účetnictví či rozpočetnictví..

Výdaje můžeme členit na *výdaje z běžné provozní činnosti* související s posláním organizace. Jsou to např. výdaje vynaložené na nákupy materiálu, vybavení, energií a služeb (propagace, komunikace, opravy, vzdělávání)či osobní výdaje (na mzdy, externí spolupracovníky, pojištění atd.) [15]

Další kategorií jsou *výdaje spojené s majetkovými investicemi* a *výdaje spojené s finančními investicemi.* [15]

2 Charakteristika územních samosprávných celků

Jelikož je cílem práce definovat příjmy a výdaje odpadového hospodářství obce, tedy územně samosprávného celku, je nutno definovat i územně samosprávný celek.

ÚSC je neziskovou organizací řadící se spolu se státní správou do sektoru veřejné správy. Na veřejnou správu se můžeme dívat z pohledu toho, zda ji vykonává stát jakožto státní správu, či ji nechává spravovat nestátními veřejnoprávními společnostmi na samosprávném principu. Či z pohledu geografického, kdy se jedná o ústřední, územní a místní správu.[12]

Mezi územní samosprávné celky patří obce, kraje a sdružení obcí či krajů. Nejnižším ÚSC jsou obce, z hlediska vymezení EU jim připadá označení NUTS V. Vyšší ÚSC jsou potom kraje, kterým připadá evropské označení NUTS III. Označení NUTS, francouzsky Nomenklature des unités teritoriales statistique, lze česky přeložit jako nomenklatura územních statistických jednotek. Toto třídění je v práci uváděno, jelikož regionální problematika z pohledu integrace hraje v současné době stále větší roli. [13]

Každý stupeň ÚSC je vymezen geograficky jako území, kde žije společenství občanů, které realizuje samosprávu veřejných záležitostí, což vyplývá i z definice ÚSC uvedené v zákoně o obcích. [28]

2.1 Legislativní úprava územních samosprávných celků

Mezi nejdůležitější právní normy upravující ÚSC patří následující zákony [7]:

- Zákon č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění
- Zákon č. 243/2002 Sb., o rozpočtovém určení daní, v platném znění
- Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření ÚSC a dobrovolných svazků obcí, v platném znění
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, v platném znění
- Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, v platném znění aj.

Právní problematika ÚSC je definována v mnoha zákonech, vyhláškách i nařízeních a je zahrnuta i v zákonech upravujících účetnictví (zákon o účetnictví, české účetní standardy) i daně. „Legislativa prostřednictvím zákonů určuje vznik a postavení jednotlivých stupňů územní samosprávy; vymezuje jejich pravomoci, působnost, autonomii a odpovědnost; upravuje organizaci a vnitřní členění; vymezuje rozsah samostatné a přenesené působnosti; vymezuje i vzájemné vztahy státu a územními samosprávami."[12, s.16] Dále jsou legislativou určeny i ekonomické předpoklady fungování ÚSC.

2.2 Územní státní správa a územní samospráva v ČR

V ČR existuje tzv. smíšený model, který říká, že na úrovni obcí i krajů je státní správa i územní samospráva vykonávána v rámci jedné územně administrativní jednotky. V ČR je v současnosti dvoustupňový systém územní státní správy, jež je tvořen obecními úřady a krajskými úřady. I územní samospráva (někdy se označuje za místní samosprávu) má dva stupně, jsou to již zmíněné obce a kraje. Nelze přitom říci, že by měly obce či kraje nadřazenou pozici, protože obě mají své samostatné kompetence.[12]

2.2.1 Obec

Obec můžeme definovat následovně: „Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí území obce. Je vymezena jako veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a hospodaří s ním, má vlastní finanční prostředky a sestavuje svůj vlastní rozpočet." [12, s. 28]

Obce, které mají počet obyvatel vyšší než 3000 a které splní určitá kritéria jako např. schválení vlády, označujeme jako města. [28]

Působnost obcí může být samostatná či přenesená v rozsahu stanoveném zákony. Do *samostatné působnosti* obcí řadíme jejich hospodaření, tvorbu rozpočtu a závěrečného účtu, spravování fondů obce, PO obce a organizační složky obce, vydávání vyhlášek, stanovování místních poplatků, různé plány, programy rozvoje obce atd. [28]

Co se týče přenesené působnosti, musíme rozlišit obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. Obecně ale obce spravují místní komunikace, starají se o ochranu životního prostředí, evidují své obyvatele či se starají o sociální politiku a přeneseně tak vykonávají činnosti nutné k podpoře chodu státu. [12]

2.3 Fiskální federalismus jako přístup k řízení veřejného financování

Fiskální federalismus se zabývá zkoumáním finančních vztahů mezi vládou a nižšími územními celky. Jeho cílem je optimální přiřazení příjmů, odpovědnosti za veřejné statky a jejich financování. [12] Jde tedy o systém, který se zabývá řízením veřejných financí.

Existují různé modely fiskálního federalismu. Mezi základní patří vertikální model veřejného sektoru, říká se mu koláčový model a je uplatňován v anglosaských zemích. Dalším modelem je model kooperativního federalismu neboli horizontální model, typický pro federativní státy. V reálu se však nejvíce uplatňují modely kombinované s různým stupněm centralizace. [12]

2.3.1 Model fiskálního federalismu v ČR

V České republice po roce 1990 se využívá kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačním prvkem, který je znázorněn na následujícím schématu. Z tohoto schématu můžeme vyčíst, jaké příjmy plynou obcím ze státního rozpočtu i rozpočtu krajů. [12]

Obrázek 5 Model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR

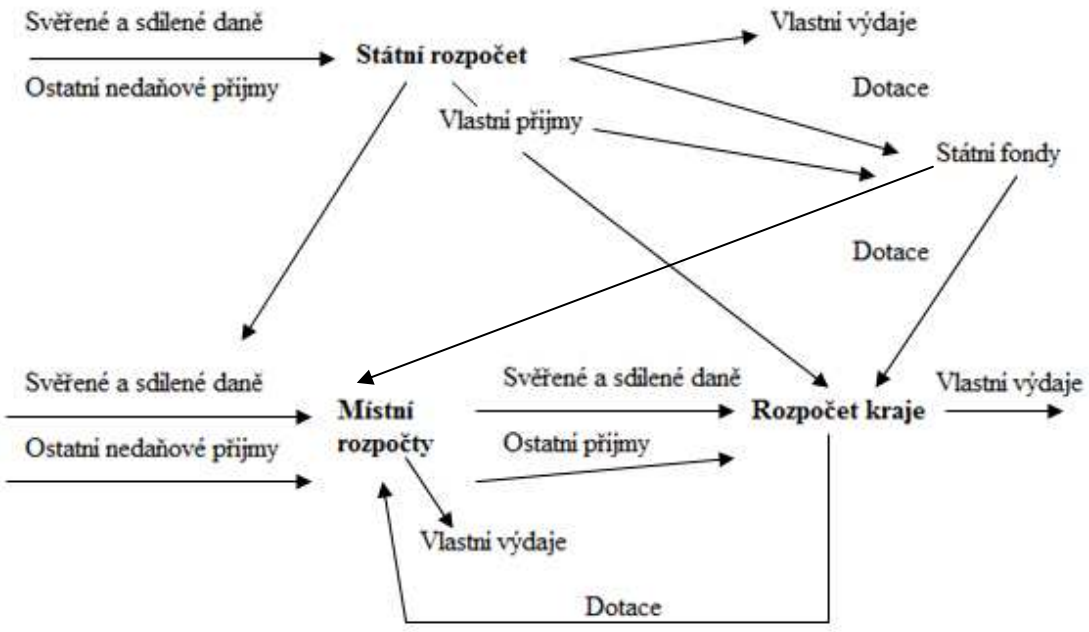

Zdroj: zpracováno dle zdroje [12]

2.4 Hospodaření a rozpočet obce

Hospodaření se zdroji patří k nedílné součásti řízení jak ziskových tak i neziskových organizací. Jelikož se u obcí uplatňuje veřejný aspekt financování, je hospodaření obcí i rozpočetnictví důsledně legislativně upraveno. Typickým zákonem upravujícím hospodaření obce je již zmíněný zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Na rozpočet, který představuje přehled příjmů a výdajů za dané období, se můžeme dívat z několika pohledů. Rozpočet obce je [16]:

- bilancí, která sleduje příjmy a výdaje za dané období
- decentralizovaným peněžním fondem, ve kterém jsou soustředěny příjmy získané z přerozdělovacího procesu státu i příjmy získané vlastní činností
- finančním plánem pro dané období
- právním dokumentem, který musí být schválen místním zastupitelstvem
- nástrojem k prosazování cílů obce i jejího řízení
- formou ekonomického vztahu, jež souvisí se shromažďováním a rozdělováním peněžních prostředků

Manažerský pohled na rozpočet uvádí následující definice: „Rozpočet je strategicky, takticky nebo operativně orientovaný nástroj konkretizace cílů, respektive prostředků jejich dosažení, vyjádřený ve formě měřítek.“ [8, s. 265] Z této definice lze vyčíst, že rozpočet může být tvořen na různě dlouhé období, plnit různé cíle a je většinou vyjádřen v měřitelných hodnotách.

Obce využívají své rozpočty jako nástroj zabezpečování veřejných statků a své činnosti. „V místních rozpočtech jsou tak na principu nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti peněžní prostředky, které slouží k financování veřejných statků v závislosti a místních potřebách.“ [14, s.23]

Při sestavování rozpočtu můžeme využít různých způsobů. Prvním a tradičním způsobem je *přírůstkový (indexový)způsob*, který staví na stanovení meziročních změn, o které se upraví současný rozpočet. Druhým často používaným způsobem je *fixně limitovaný rozpočet* stanovený vládou. [12]

Mezi nové postupy sestavování rozpočtu patří i *Zero Based Budgeting*, česky přístup nulové základny, který přehodnocuje a zkoumá všechny činnosti organizace aby je mohl rozdělit do snadno řiditelných jednotek. Dalším přístupem je i metoda *performance budgeting*, tedy výsledkové (výkonové) rozpočtování, která poskytuje a zohledňuje zdroje a stanovuje kritéria a cíle výstupu. Další metodou je i *programové rozpočtování* či *komunitní (genderové) rozpočtování.* [12]

Obce hospodaří na základě předem schváleného rozpočtu, který se většinou sestavuje jako vyrovnaný. Výsledek hospodaření obce se pak projeví jako rozpočtový schodek nebo přebytek. [7]

2.4.1 Rozpočtová skladba v ČR

Mezi základní členění rozpočtových operací (viz obr. č 6) patří druhové, konsolidační a odvětvové. Tato tři členění jsou povinná pro obce a ty by měly své rozpočty dle těchto hledisek sestavovat. Dále je to kapitolní členění, které je určeno pro státní rozpočet. Toto členění odpovídá vyhlášce Ministerstva financí ČR č. 440/2006 Sb., o rozpočtové skladbě. [12]

Obrázek 6 Rozpočtová skladba v ČR

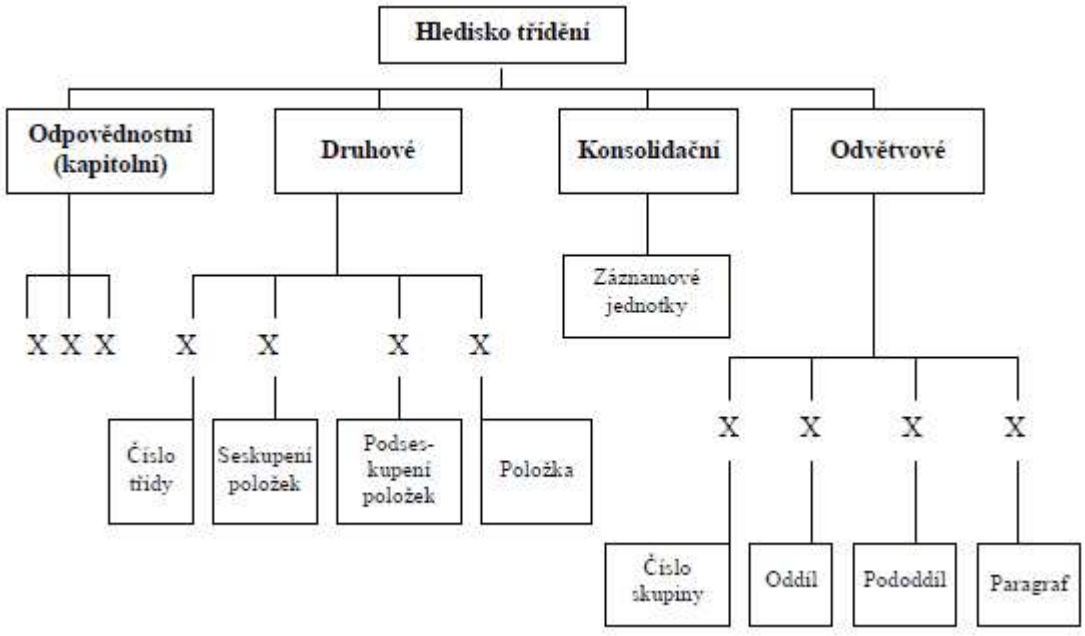

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [12], s. 112

2.5 Příjmy obcí

Základním členěním je druhového členění a dle něj patří do příjmů obcí 4 třídy:

Třída 1 - Daňově příjmy, třída 2 – Nedaňové příjmy, třída 3 – Kapitálové příjmy a třída 4 – Přijaté transfery. Přehledné druhové členění příjmů je uvedeno na obrázku níže. [12]

Obrázek 7 Druhové rozdělení příjmů

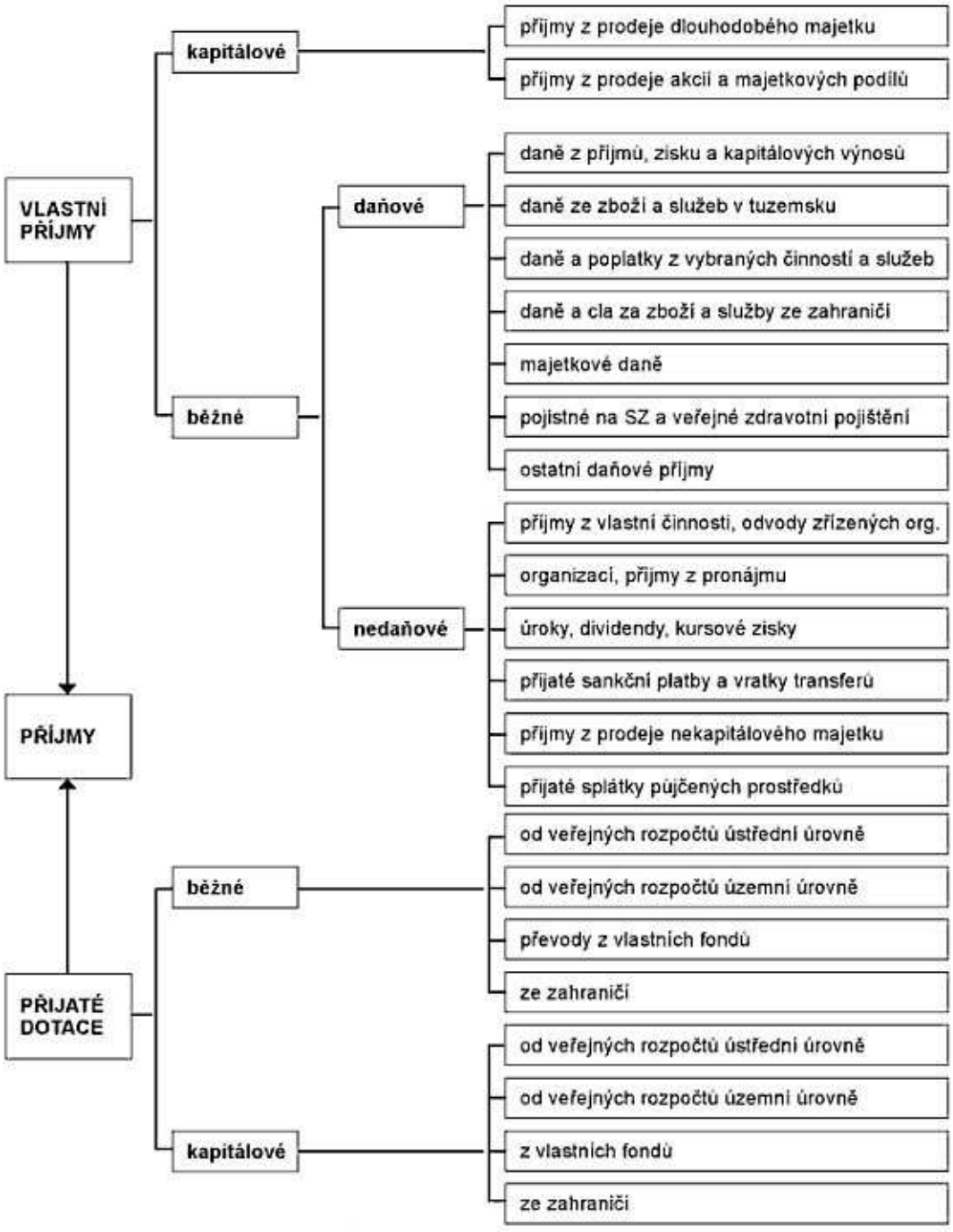

Zdroj: zpracováno dle zdroje [12], s. 116

Příjmy rozpočtu obce (dle §7, zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů) tvoří zejména [29]:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv
- příjmy z výsledků vlastní činnosti
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou dle zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů
- příjmy z místních poplatků podle zvláštního zákona
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů
- dotace z rozpočtu kraje
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce
- přijaté peněžité dary a příspěvky
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce

2.5.1 Daňové příjmy obcí

Daňové příjmy obcí tvoří nejvýznamnější zdroj financování a představují více než 50 % příjmů obce. Můžeme rozlišit dvě základní kategorie a to daňové příjmy získávané dle zákona o rozpočtovém určení daní – *daně sdílené*. A *další daňové příjmy*, mezi které patří zejména příjmy z místních poplatků. Daňové příjmy jsou nevratnými zdroji a tvoří tak nástroj pro autonomní hospodaření obcí. [39]

Typickým daňovým výnosem, který jde 100% do obecního rozpočtu je **daň z nemovitostí**. [30] Výši této daně může obec sama částečně ovlivnit velikostí koefientů (velikostní koeficient, vnitřní a místní koeficient). [39]

Rozdělení **sdílených daní** je přesně určeno v novelizovaném znění zákona o rozpočtovém určení daní [30] vytvořeném ministerstvem financí. Jsou zde vyznačeny změny platné k roku 2011 a zaznamenány výše podílů z inkasa celostátně vybíraných daní, jako je např. DPH, či daně z příjmu FO a PO. [39]

Dalším daňovým příjmem obce jsou **správní poplatky**, které jsou stanoveny na základě zákona č. 634/2000 Sb. o správních poplatcích. [39]

Posledním avšak neméně důležitým zástupcem daňových příjmů obce jsou **místní poplatky**, které obec zavádí obecně závaznou vyhláškou a mají tak fakultativní charakter. Úpravou místních poplatků se zabývá Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. [39]

Mezi místní poplatky patří: poplatek ze psů, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, poplatek ze vstupného, poplatek za provoz výherního hracího přístroje, *poplatek za provoz systému sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.[31]

2.5.1.1 Poplatek za provoz systému sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Tento poplatek má pro obec velký význam, neboť činí v průměru 60% celkových daňových výnosů obce a je vybírán na základě Zákona o místních poplatcích. Je však třeba rozlišit i obdobný poplatek, který obec může vybírat na základě Zákona o odpadech, který je nazýván „poplatek za komunální odpad“. Zákon o odpadech č. 185/2001 Sb., ještě navrhuje třetí možnost a to dle § 17 odst.5 [33] výběr úhrady za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě písemné smlouvy. [39]

V následujícím textu bude zdůrazněno legislativní vymezení těchto poplatků, jejich výše i povinnost poplatníků k platbě těchto poplatků. Obec si může ze zákona zvolit pouze jeden z uvedených způsobů výběru poplatků a musí poté dodržovat zákon platný pro daný způsob výběru poplatků.

Poplatek za provoz systému sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů *dle zákona o místních poplatcích* platí dle § 10b odst. (1)[31]:

„a) fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt; za domácnost může být poplatek odváděn společným zástupcem, za rodinný nebo bytový dům vlastníkem nebo správcem; tyto osoby jsou povinny obci oznámit jména a data narození osob, za které poplatek odvádějí,

b) fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba; má-li k této stavbě vlastnické právo více osob, jsou povinny platit poplatek společně a nerozdílně, a to ve výši odpovídající poplatku za jednu fyzickou osobu.

(2) Poplatek se platí obci, na jejímž území má fyzická osoba trvalý pobyt nebo se na jejím území nachází stavba určená nebo sloužící k individuální rekreaci.

(3) Sazbu poplatku tvoří a) částka až 250 Kč za osobu uvedenou v odst. 1 a kalendářní rok,

b) částka stanovená na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu až 250 Kč za osobu uvedenou v odstavci 1 a kalendářní rok; obec v obecně závazné vyhlášce stanoví rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného KO na osobu.“ [31, §10 b]

Dle zákona o odpadech, § 17 b, **poplatek za komunální odpad** [33]

„(1) Obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit (§ 17 odst. 2) a vybírat poplatek za komunální odpad vznikající na jejím území. Poplatek nelze stanovit současně s místním poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zvláštního zákona,

(2) Poplatníkem je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Plátcem poplatku je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad. Jde-li o budovu, ve které vzniklo společenství vlastníků jednotek podle zvláštního zákona, je plátcem toto společenství. Plátce poplatek rozúčtuje na jednotlivé poplatníky.

(3) Správu poplatku vykonává obec, která ho ve svém územním obvodu zavedla.

(4) Neuhradí-li poplatník plátci poplatek včas nebo ve správné výši, oznámí plátce tuto skutečnost obci, která na základě toho vyměří poplatek platebním výměrem.

(5) Maximální výše poplatku se stanoví podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu. V poplatku mohou být promítnuty i náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu. Poplatek je příjmem obce.

(6) Při správě poplatku za komunální odpad se postupuje podle daňového řádu.“ [33,§17b]

2.5.2 Nedaňové příjmy obcí

Nedaňové příjmy tvoří nezanedbatelnou část příjmů i když jde o příjmy nárazové. Do této skupiny řadíme příjmy jako výnosy z majetku, který obec vlastní (např. příjmy z pronájmu), příjmy z vlastního hospodaření či hospodaření subjektů založených obcí, výnosy z úroků, sankční platby i sdružené prostředky. [39]

2.5.3 Dotace

Dotace jsou prostředky, které mohou získat obce z různých veřejných rozpočtů. Pokud jsou to dotace poskytované ČR, jsou účelové dotace (ze státního rozpočtu, rozpočtu krajů i státních fondů). V dnešní době ale obce usilují zejména o možnost čerpání dotací z evropských fondů. Dotace tak představují druhý nejvýznamnější zdroj financování a poskytují na investiční či neinvestiční účely. [39]

2.5.4 Návratné zdroje

Pokud obce nemají dostatek vlastních prostředků, může využít návratných finančních zdrojů a to neúročených (v rámci systému veřejných rozpočtů) či úročených poskytovaných soukromými finančními organizace. Obec by se měla zadlužovat pouze potřebuje-li financovat investice zajišťující její rozvoj a v omezené míře. Ačkoli jsou stanoveny limity zadlužování dle Soustavy informačních a monitorujících ukazatelů, činí zadlužení obcí kolem 80 miliard Kč. [39]

2.7 Výdaje obcí

Výdajům obcí je v druhovém třídění rozpočtů přiřazena třída 5 – Běžné výdaje (neinvestiční nákupy a neinvestiční transfery a půjčky) a třída 6- Kapitálové výdaje (investiční a investiční transfery a půjčky). Toto člění je přehledně zpracováno na obr. č.8. [12]

Obrázek 8 Druhové členění výdajů

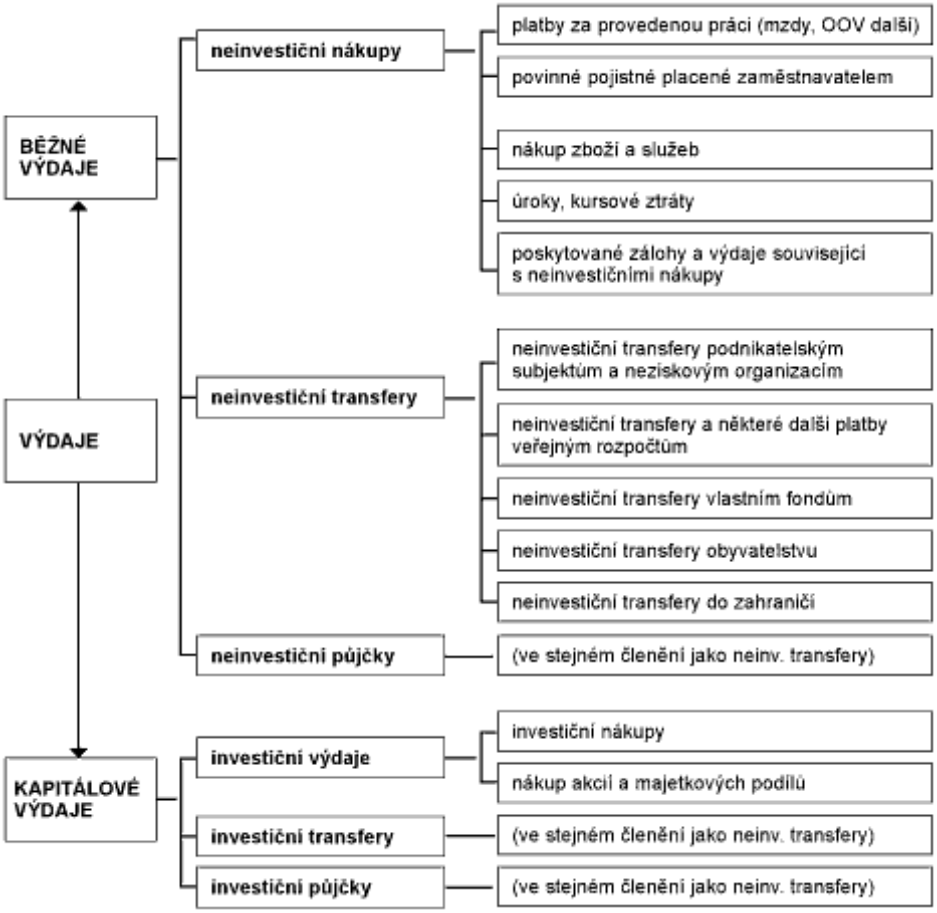

Zdroj: zpracováno dle zdroje [12], s. 117

V příjmové části jsme se přesvědčili, že příjmy obce jsou velmi závislé na legislativě a státní moci. Výdaje obcí už ale tak závislé nejsou a liší se dle specifických geografických i demografických podmínek i preferencí obyvatel. Výdaje obcí souvisejí s odpovědností územní samosprávy za územní plánování, péčí o veřejné zdraví (kam se řadí i realizace odpadového hospodářství), odpovědnost za parky a volná prostranství, rekreační zázemí včetně sportovních zařízení, muzeí a dalších kulturních aktivit, veřejnou dopravu a sociální služby. [12]

Nutno je však zmínit, že rozsah výdajů je ovlivňován především rozpočtovým omezením a prioritou obce je zabezpečení veřejných statků a služeb. [12]

Výdaje můžeme členit dle několika hledisek dle [12]:

- *ekonomického hlediska* (na běžné a kapitálové výdaje)
- *rozpočtové skladby* (viz druhové členění)
- *infrastruktury* (na ekonomické a sociální výdaje)
- *funkcí veřejných financí* (na alokační, nedistribuční a stabilizační výdaje)
- *rozpočtového plánování* (na plánované a neplánované výdaje)

V rozpočtech obcí se nejčastěji praktikuje členění z ekonomické hlediska a hlediska rozpočtové skladby.

3 Odpadové hospodářství

Odpady jako takové vznikaly již od počátku existence lidstva a jsou neodmyslitelně spjaty s lidskou činností. V průběhu vývoje lidstva se měnilo jejich složení a objem, ale nutnost s nimi zacházet tu byla již od nepaměti. Jak se vyvíjel technický pokrok, rostlo i množství vyprodukovaného odpadu. Největší nárůst produkce přírodně neodbouratelných odpadů přinesla průmyslová revoluce v 70.letech 20.století, jež byla podpořena i nárůstem populace a jejím rostoucím požadavkem na životní úroveň. Nastala tedy nutnost odpadovou situaci řešit.

Odpadové hospodářství (waste management, Abfallwirtschaft) je tedy poměrně novým výzkumným i technologickým odvětvím, jež zahrnuje všechny stupně výrobního a spotřebního cyklu, tzn. od těžby surovin, výroby, dopravy a spotřeby až po odstranění produktů. [19]

Prioritou odpadového hospodářství je předcházet vzniku odpadů, omezovat vznik odpadu a nakládání s odpady již vzniklými. [33]

Obrázek 9 Schéma odpadového hospodářství

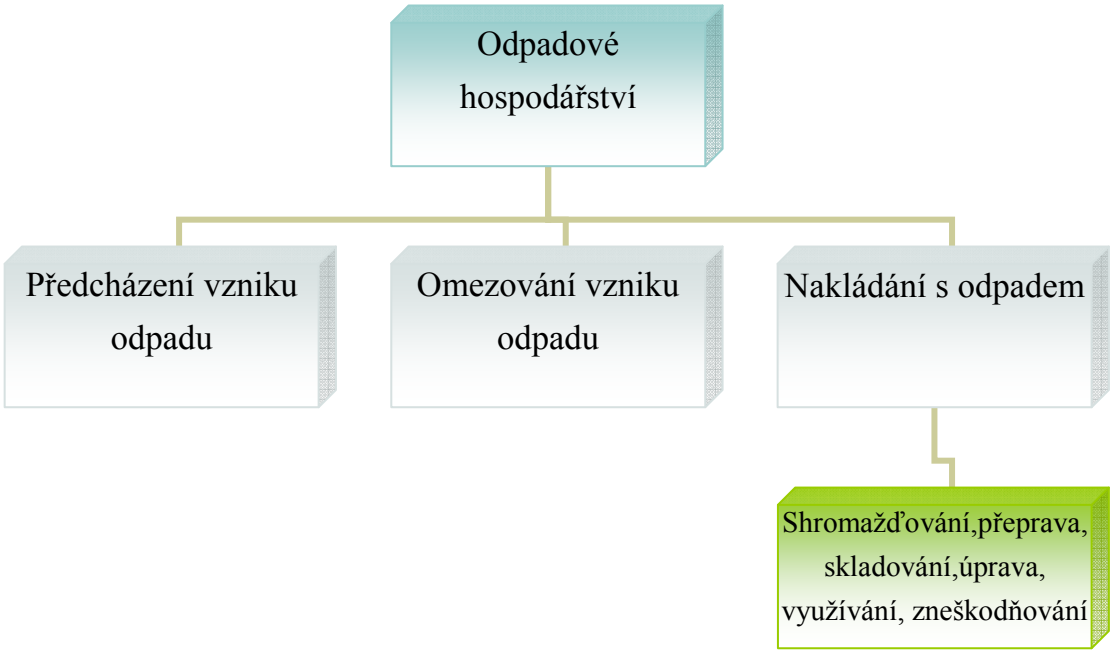

Zdroj: zpracováno dle zdroje [1] , s.15

Budeme-li chtít srovnat priority odpadového hospodářství z pohledu české a zahraniční literatury, uvidíme, že priority budou velmi podobné. V EU se pro tyto priority používá zkratka 3R (reducing, reusing and recycling). OECD řadí prevenci, minimalizaci (omezení u zdroje) a opětovné využití do skupiny *preventivních opatření*. Recyklaci, získávání energie a likvidaci potom do *opatření pro nakládání s odpady*. [43] Tento pohled znázorňuje následující obrázek.

Obrázek 10 Přehled nakládání a zpracování odpadů – Waste hierarchy

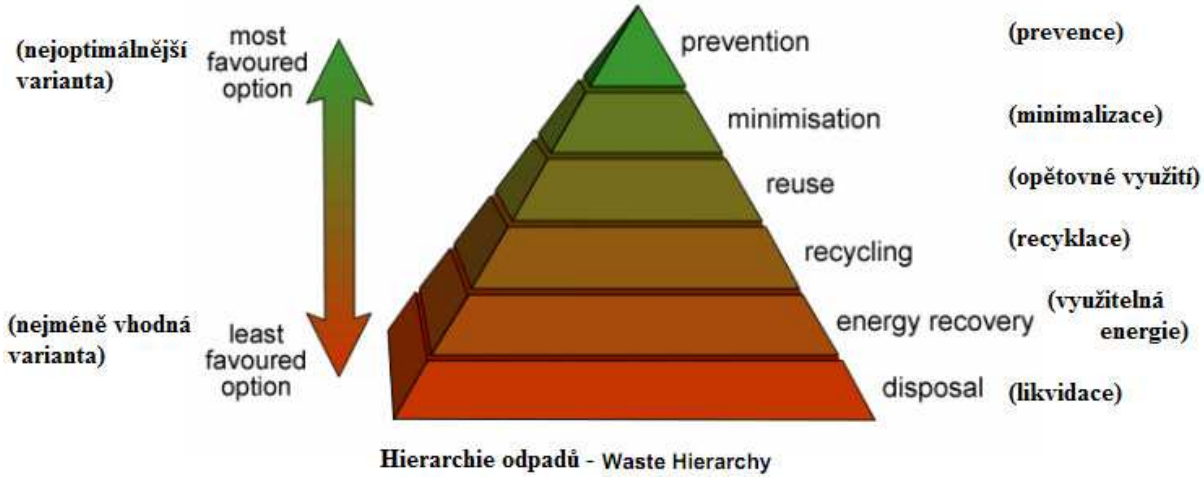

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [43]

3.1 Legislativní úprava odpadového hospodářství

Činnost v oblasti odpadů je v současné době upravena velkým množstvím právních dokumentů, které jsou velmi často novelizovány.

Obecně lze říci, že společným rysem všech relevantních právních předpisů je důraz na omezování vzniku odpadů. U již vzniklých odpadů je cílem jejich využívání a odstraňování pouze způsoby, jež neohrožují zdraví lidí, zvířat ani životní prostředí. Aby bylo možno tohoto cíle dosáhnout upravují tyto předpisy zásady pro nakládání s odpady, vybudování sítě zařízení k využití a odstraňování odpadů, registraci oprávněných osob a míst k nakládání s odpady a jejich monitorování. Jsou uplatňovány principy „metod čistší produkce, nejlepší dostupné technologie, certifikací, správné laboratorní praxe a integrované prevence znečištění“. [17]

3.1.1 Mezinárodní legislativní úprava

Většina států světa, stejně tak i Česká republika, jakožto subjekt mezinárodního práva, se zavazuje k dodržování určitých mezinárodních smluv týkajících se produkce, pohybu a zneškodňování odpadů.

Mezi nejvýznamnější mezinárodní právní dokumenty patří *Úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování* (Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal), která byla uzavřena v Basileji roku 1989. Cílem Basilejské úmluvy je snížit pohyb nebezpečných odpadů přes hranice států, minimalizovat jejich vznik a šetrně je zneškodňovat s ohledem životní prostředí. [40]

Pokud bychom se zaměřili na právní úpravu odpadového hospodářství v Evropské unii (dále jen EU), tak musíme konstatovat, že ochrana životního prostředí (kam odpadové hospodářství spadá) patří dnes k jedné ze základních priorit EU. Zájem o životní prostředí a jeho zakomponování do cílů EU přišel až v 70. letech 20. století a výsledkem toho bylo vytvoření *Akčního programu pro životní prostředí*. V roce 2012 končí Šestý akční program, který je platný pro období 2002-2012, a který byl primárně zaměřen na posílení těchto oblastí: strategie pro vzduch, pesticidy, předcházení vzniku odpadů a jejich recyklace, přírodní zdroje, půdu, mořské prostředí a městské prostředí. [41]

V návaznosti na tento program vznikl i dokument s názvem *Strategie odpadového hospodářství* (A Community Strategy for Waste Management of 18 September 1989 (SEC/89/934)), který vymezil několik základních strategických cílů. A to předcházet vzniku odpadů, podporovat recyklaci a využití odpadů, podporovat šetrné způsoby likvidace odpadů, úpravu a monitoring přepravy odpadů či podporu odstraňování starých ekologických zátěží. [43]

Přehled směrnic EU týkajících se odpadů a odpadového hospodářství je znázorněn na obrázku č. 11. Mezi další významné směrnice (neuvedené na schématu) patří např. také rozhodnutí č. 2000/352/ES – Seznam odpadů či Směrnice Rady 75/442/EEC o odpadech (Council Directive 75/442/EEC of 15 July 1975 on waste). Tato směrnice patří mezi první vzniknuvší a byla již několikrát novelizována (např. směrnicí 96/350/EC). [35]

Obrázek 11 Přehled směrnic EU o odpadech

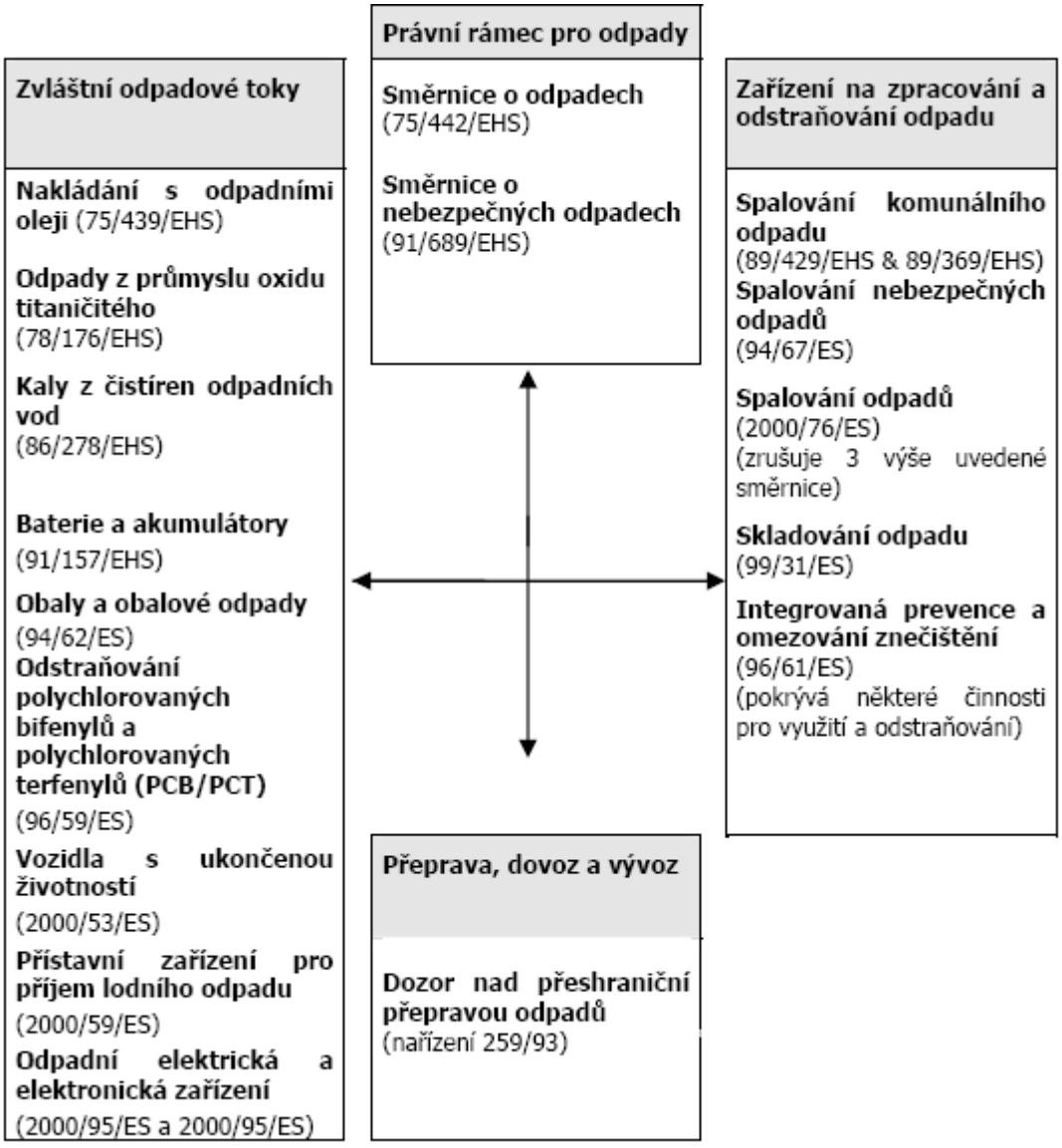

Zdroj: převzato ze zdroje [42, s.11]

3.1.2 Česká legislativní úprava odpadového hospodářství

Odpadové hospodářství v ČR nebylo do roku 1990 koncepčně vymezeno a nebylo v souladu s rostoucím trendem ochrany životního prostředí. V roce 1991 vznikl zákon č. 283/1991 Sb., o odpadech, který byl následován dalšími zákony. Aktuálně platný zákon o odpadech č.185/2001 Sb., byl několikrát novelizován, naposledy zákonem 275/2002 a zákonem č. 31/2011 Sb., který nabyl účinnosti 18.2.2011.[23]

3.1.2.1 Zákon o odpadech

Základním předpisem upravujícím hospodaření s odpady je zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech v aktuálně platném znění.

Dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, část první, základní ustanovení § 3 je pojem odpad definován následovně: *„Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu.“* Odpady jsou rozděleny do skupin označených kódem Q1- Q16. Přičemž pro tuto práci je nejdůležitější skupina Q1 Zůstatky z výrob a spotřeby. [33]

Jak tento zákon člení odpady a další základní informace o odpadovém hospodářství najdeme v §4. Pro potřeby práce definujeme další potřebné pojmy:

a) nebezpečný odpad - odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 k tomuto zákonu,

b) komunální odpad - veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání,

c) odpadové hospodářství - činnost zaměřená na předcházení vzniku odpadů, na nakládání s odpady a na následnou péči o místo, kde jsou odpady trvale uloženy, a kontrola těchto činností,

d) nakládání s odpady - shromažďování, soustřeďování, sběr, výkup, třídění, přeprava a doprava, skladování, úprava, využití a odstranění odpadů. [33]

Dále jsou v §4 definovány pojmy jako shromažďování, skládka odpadů, sběr odpadů, využívání a odstraňování odpadů. Přičemž „původce odpadů je definován jako právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejíž činnosti vznikají odpady. Pro komunální odpady vznikající na území obce, které mají původ v činnosti fyzických osob, na něž se nevztahují povinnosti původce, se za původce odpadů považuje obec. Obec se stává původcem komunálních odpadů v okamžiku, kdy fyzická osoba odpady odloží na místě k tomu určeném,obec se současně stane vlastníkem těchto odpadů.“ [17, s. 8]

Tento zákon předepisuje také zpracovávání plánů odpadového hospodářství na úrovni republiky, krajů a původců. To vede k vypracovávání strategických koncepcí a plánů, jež jsou plánovány na období nejméně 10 let pro kraje a stát a 5 let pro původce odpadů. Mezi nejdůležitější dokumenty patří Koncepce odpadového hospodářství ČR, Plán odpadového hospodářství ČR či Program OH ČR. [19]

3.2 Členění odpadů

Podle toho kdy odpady vznikají je můžeme třídit na **odpady z výroby** a **odpady ze spotřeby**. Mezi odpady ze spotřeby řadíme především odpady komunální (KO), odpady elektrické a elektronické, odpady z dopravy či odpady ze zdravotnických zařízení. Klíčovými jsou v této práci odpady komunální, proto se jimi budeme zabývat důkladněji v následující podkapitole.[19]

Odpady můžeme také členit podle fyzikálních vlastností (tuhé, kapalné, plynné, směsné) a podle základních oborů hospodářské činnosti na průmyslové, stavební, zemědělské, komunální, skývky z povrchové těžby, kaly atd. [1]

Mezi další členění můžeme zařadit i členění dle vlivů na životní prostředí na **nebezpečné** a **ostatní odpady** (odpady této skupiny nevykazují žádné nebezpečné vlastnosti a mohou být ukládány na skládce).[1]

3.3 Komunální odpady

Za komunální odpad je dle zákona o odpadech považován veškerý odpad, jež vzniká na území obce při činnosti jejích občanů, výjimku tvoří odpady vznikající činností právnických či fyzických osob oprávněných k podnikání. [19]

V Katalogu odpadů je komunální odpad začleněn do skupiny 20 Komunální odpady (odpady z domácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady z úřadů), včetně složek odděleného sběru. Mezi základní skupiny komunálního odpadu patří *složky odděleného sběru* (vyjma obalů) jako je papír, sklo, oděvy, kovy, plasty, jedlé oleje a tuky či barvy atd., *odpady ze zahrad a parků* včetně hřbitovního odpadu a *jiné komunální odpady*, mezi něž patří směsný komunální odpad, uliční smetky či objemný odpad. [17]

3.3.1 Sběr komunálního odpadu

Pod pojmem komunální odpad autorka míní tuhý komunální odpad, který lze separovat. Je to odpad vznikající ve společenské sféře z osobní spotřeby. Jedná se o odpad vznikající v oblasti bydlení, občanské i technické vybavenosti, služeb, dopravy, rekreace či údržby zeleně. [44] Pokud se jedná o separovaný (oddělený) sběr komunálního odpadu, potom existují 2 kategorie, a to *separace využitelných složek* (sklo, papír, plast, kov, textil, bioodpad), kdy se využívá odvozový (HOL system) či donáškový způsob sběru (BRING system) a *separace nebezpečných složek komunálního odpadu*. [1]

Pokud bychom chtěli charakterizovat sběr donáškový, je to druh sběru, kde občan musí donést vytříděný odpad do sběrného místa. Počet a vzdálenost sběrných míst se pak určuje dle hustoty osídlení a typu zástavby. Mezi tento sběr patří i sběr pytlový. [44]

Podle organizace sběru můžeme dále rozlišit sběr stacionární a mobilní. [44]

Co se týče shromažďování a sběru komunálního odpadu, tak lze svoz realizovat nádobově či beznádobově. Při *nádobovém odvozu odpadů* je odpad sbírán do nádob, pytlů či kontejnerů o jejichž vyprazdňování se starají sběrné vozy. Novinkou, která však ještě není téměř zavedena, je *sběr beznádobový*, kde se sběr realizuje pomocí hydraulických či pneumatických potrubních systémů. Tento způsob by byl sice efektivní ale velmi finančně náročný. [36] Nutno je ale ještě podotknout, že někteří autoři označují beznádobový sběr např. sběr papíru, který domácnosti střádají a následně odnášejí na určené místo. [44]

§ 38 zákona o odpadech, část pátá, dále stanovuje povinnost zpětného odběru (dále jen ZO) některých výrobků a zařízení. Jmenovitě jsou vybrané druhy olejů, výbojky a zářivky, pneumatiky a elektrozařízení pocházející z domácností (označeno zkratkou EZPD). [33]

3.3.2 Třídění komunálních odpadů

Toto třídění probíhá buď formou mokrého či suchého třídění, které je běžnější. Při třídění suchou formou se využívá drcení a předdrcení, magnetické, vzduchové, balistické či odrazové třídění a třídění na roštech či sítech. Při mokrém třídění je to sedimentace a hydrocyklony, odstředivky, elukriátory, mokrá síta, fluidace, flotace a stíraní. [36]

Obrázek 12 Princip třídění komunálních odpadů

Zdroj: zpracováno dle zdroje [1] , s. 57

3.3.3 Původce komunálního odpadu

Původcem a vlastníkem komunálních odpadů, které nevznikají činností právnických osob či fyzických osob oprávněných k podnikání, je obec a stává se jím v okamžiku, kdy občan odloží odpad na sběrném místě. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které jsou původcem odpadu podobného komunálnímu, mohou také využívat odpadový systém v obci vždy ale na smluvním základě. [17]

Povinností původců odpadů je dle §16 Zákona o odpadech, především odpady zařazovat dle druhů a kategorií, shromažďovat odpady utříděné dle těchto kategorií, zabezpečovat je před znehodnocením, únikem či odcizením, vést a archivovat evidenci odpadů a způsobů nakládání s nimi či zpracovat plán odpadového hospodářství v souladu se zákonem. [17]

3.3.3.1 Plán odpadového hospodářství

Jednou z povinností původce je vypracovávat plán odpadového hospodářství (dále jen POH), který je upraven v části sedmé zákona o odpadech. Tato povinnost se týká původců, kteří vyprodukují více než 10 t nebezpečného odpadu či více než 1000 t běžného odpadu. POH jsou tvořeny principem prevence = předcházením vzniku odpadů. POH jsou hierarchicky uspořádány. Nejvyšší POH je POH České republiky, který je zpracováván Ministerstvem životního prostředí na dobu minimálně 10 let. POH ČR obsahuje I.vyhodnocení stavu odpadového hospodářství, II: směrnou část a III. závaznou část, která je vydána nařízením vlády. [17]

Druhým stupněm je POH krajů, který se zpracovává na 10 let. A nejnižším stupněm je POH původců odpadů (tedy i obcí). Tento plán se zpracovává nejméně na 5 let a je závazným podkladem pro činnost původce. [17]

3.3.4 Obec a její práva a povinnosti ohledně komunálního odpadu

Pokud je původcem odpadu obec vztahují se na ni podmínky §16 a může svou obecně závaznou vyhláškou stanovit způsob systému nakládání s odpady na svém katastrálním území. Obec je povinna určit místa, kam mohou FO odkládat běžné i nebezpečné složky komunálního odpadu. [17]

Obec má právo vybírat za systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů úhradu na základě [17]:

- *fakultativní smlou*vy
- obligatorního *poplatku za komunální odpad* dle §17 a Zákona o odpadech
- obligatorního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů jako *místního poplatku* dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Konkrétní výše a omezení u jednotlivých variant byla podrobně rozepsána v kapitole 2.5.1 Daňové příjmy obcí.

3.3.5 Osoba oprávněná k nakládání s odpady

Zákon umožňuje původci odpadů své odpady využít či odstranit vlastními silami. Povolené způsoby využívání odpadů jsou vymezeny v příloze č.3 a odstraňování odpadu je taxativně vymezeno v příloze č. 4 Zákona o odpadech. Jelikož je odstraňování i využívání odpadů většinou velmi ekonomicky i technicky náročné, využívají původci odpadu, a tedy i obce, tzv. osoby oprávněné.

Osoba oprávněná zákonem je definována jako: „*Každá osoba, která je oprávněna k nakládání s odpady podle tohoto Zákona nebo podle zvláštních předpisů*.“ [17, §4 r)] Osoba oprávněná je tedy subjekt oprávněný k nakládání s odpady, který je za využití a odstranění zodpovědný. Obec se předáním odpadu tomuto subjektu zbavuje zodpovědnosti za vyprodukovaný odpad. Dle zákona je uděleno povolení (souhlas k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů dle §14) osobám oprávněným a klade na ně vysoké nároky. [17]

3.4 Nebezpečné odpady

Odpad se hodnotí jako nebezpečný, jestliže splňuje alespoň jednu z níže uvedených podmínek označených písmeny H1-15 vyhlášky č. 376/2001 Sb., o hodnocení nebezpečných odpadů [17]:

Výbušnost, oxidační schopnost, hořlavost, dráždivost, škodlivost zdraví, toxicita, karcinogenita, žíravost, infekčnost, tetratogenita, mutagenita, schopnost uvolňovat vysoce toxické a toxické plyny ve styku s vodou nebo kyselinami, schopnost uvolňovat nebezpečné látky do životního prostředí a ekotoxicita. [17]

Při separaci nebezpečného odpadu z komunálního odpadu může běžný občan využít [1]:

- mobilního sběru škodlivých látek na základě odvozového systému
- sběr ve stabilních sběrnách (sběrný dvůr)
- veřejně přístupné sběrné nádoby (např. na nevyužitá léčiva v lékárnách)
- odběru problematických látek v obchodech (zpětný odběr např. bílého elektra)

Pro nakládání s nebezpečnými odpady platí velmi přísné podmínky, které musí dodržovat zejména společnosti oprávněné k nakládání s těmito odpady.

3.5 Problematika obalů a autorizovaná společnost EKO-KOM

Problematiku obalů, stejně jako zpětný odběr obalů upravuje již zmíněný zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů. Tento zákon přesně definuje, co se rozumí pojmem obal či povinnosti PO a FO při nakládní s obaly. Jeho cílem je chránit životní prostředí předcházením vzniku odpadů z obalů. Povinností zpětného odběru a využitím odpadu z obalů je vázána tzv. autorizovaná obalová společnost, které je udělována licence Ministerstvem životního prostředí na základě §17 zákona o obalech. [32] V České republice působí od roku 2002 pouze jediná autorizovaná obalová společnost, firma EKO-KOM a.s.

3.5.1 Autorizovaná společnost EKO-KOM a.s.

Společnost EKO-KOM je společností zajišťující sdružené plnění povinností zpětného odběru a využití odpadů z obalů.

„Povinnosti zpětného odběru a využití odpadů z obalů mají podle zákona osoby, které uvádějí obaly nebo balené výrobky na trh nebo do oběhu, tzn. dovážejí, plní, importují do ČR nebo prodávají. Tyto společnosti mohou pro splnění těchto povinností uzavřít Smlouvu o sdruženém plnění se společností EKO-KOM a.s. Systém EKO-KOM zajišťuje sdružené plnění povinností zpětného odběru a využití odpadů z obalů prostřednictvím systémů tříděného sběru v obcích a prostřednictvím činnosti osob oprávněných nakládat s odpadem." [45, s. 3] Z této citace převzaté z průvodce systémem EKO-KOM vyplývá, že společnost fyzicky s obaly nenakládá, ale podílí se na financování nákladů na sběr, svoz, třídění a využití obalového odpadu. Společnost zastává ze zákona dvě důležité funkce [45]:

- Uzavírá „Smlouvy o sdruženém plnění" s dovozci, plniči, distributory a maloobchody, které uvádějí do oběhu obaly či balené výrobky a mají ze zákona povinnost zpětného odběru a využití těchto odpadů.
- Uzavírá „Smlouvy o zajištění zpětného odběru a recyklaci odpadu z obalů" s obcemi a osobami oprávněnými k nakládání s odpadem (součástí komunálního odpadu jsou totiž také použité obaly).

Obrázek 13 Znázornění fungování systému EKO-KOM

Zdroj: převzato ze zdroje [45], s. 3

Smluvní povinností členů systému EKO-KOM jsou tři hlavní věci a to *evidence obalů uvedených na trh nebo do oběhu*, čtvrtletní platba *Odměny za zajištění zpětného odběru a využití odpadu z obalů* a roční platba *Poplatku za zaevidování do systému sdruženého plnění*. [45]

Při výpočtu výše odměn se vychází mimo jiné z množství skutečně vyseparovaných obalů, ne celkového množství vyseparovaných komodit. Procentuální podíl obalové složky je vždy stanoven systémem EKO-KOM pro konkrétní rok. Pro příklad lze uvést, že podíl obalové složky z vytříděných plastů je pro rok 2012 stanoven na 81%, tzn. že z 1000 kg plastů je 810 kg plastových obalů. Tyto koeficienty jsou stanoveny pro každou komoditu jinak. [34]

Vyúčtování příslušných poplatků o odměn a způsob výpočtu pro město Rakovník ze systému EKO-KOM bude konkrétně vidět v kapitole analýzy příjmů města.

4 Analýza odpadového hospodářství města Rakovník

Odpadové hospodářství města Rakovník se řídí plánem odpadového hospodářství města, jakožto původce odpadů. Tento plán musí být v souladu s závaznou částí Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje a ČR.

4.1 Charakteristika města Rakovník

Město Rakovník je obcí s rozšířenou působností, kód obce je 541 656 a IČ 00244309.

Město vzniklo již v roce 1286 z původní trhové osady a nese jméno podle raků, kteří žili v tamním potoce. V roce 1588 bylo povýšeno na město královské a v r. 1856 na město okresní. [52]

4.1.1 Poloha, geografická charakteristika

Město Rakovník leží ve Středočeském kraji, cca 56 km západně od hlavního města Prahy. Toto město je v současné době rozlohou druhým největším městem kraje a sousedí s obvody Slaný, Kladno a Beroun a přímo navazuje na Plzeňský a Ústecký kraj. Území Rakovnicka spadá do Poberounské soustavy Českého masivu a jádrem je Rakovnická kotlina. Veškeré vodní toky patří pod povodí Vltavy. Reliéf krajiny je pahorkatý s poli (cca 54% katastrálního území) a lesy (10%) a na jihovýchodní a východní hranici území se rozprostírá Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, která byla vyhlášena biosférickou rezervací UNESCO.[52]

4.1.2 Sídelní, demografická a ekonomická struktura

Katastrální území Rakovníka je velké přibližně 1850 ha, přičemž jen 13% území je zastavěno (domy, byty, zahradami). Městská zástavba je tvořena převážně rodinnými a řadovými domy (přibližně 80% zástavby), bytovou zástavbou (18% zástavby) a ostatními budovami tvořícími cca 2% zástavby. Bytová zástavba sice zabírá mnohem menší plochu, ale v bytech v bytové zástavbě bydlí více než 68% obyvatel. [46]

Rakovník má, dle předběžných výsledků sčítání obyvatel provedeného v roce 2011, okolo 16 730 obyvatel. Počet obyvatel ale klesá a obyvatelé města stárnou.[47]

Mezi typický průmysl patří chemický průmysl, průmysl stavebních hmot či strojírenský a potravinářský průmysl. Na území Rakovníka se nenacházejí žádné ekologické zátěže. [52]

4.2 Organizace odpadového hospodářství Rakovníka

O zajištění bezproblémového chodu odpadového hospodářství se zasluhují tři odbory Městského úřadu v Rakovníku a to odbor správy majetku, odbor ekonomický a odbor životního prostředí.

Odbor správy majetku je nedůležitějším odborem, zajišťuje totiž fyzický chod odpadového hospodářství města a realizuje tak povinnosti města jako původce komunálního odpadu. Mezi základní činnost tohoto odboru patří sjednávání smluv a komunikace s oprávněnou osobou k nakládání s komunálním odpadem (firmou Marius Pedersen Grupe). Odbor poskytuje podklady pro tvorbu plánu odpadového hospodářství města a zajišťuje jeho vytvoření. Dále tento odbor eviduje vzniklý komunální odpad, kontroluje dodržování vyhlášek města o systému nakládání s odpadem a dalších zákonných podmínek. Obecně lze říci, že tento odbor spravuje všechny výdaje odpadového hospodářství v souvislosti s majetkem města. Informace uvedené v další části práce byly poskytnuty převážně tímto odborem a autorka čerpá téměř výhradně z interních materiálů poskytnutých městem Rakovník, nebude-li uvedeno jinak.

Druhým orgánem je *odbor ekonomický (oddělení místních poplatků a vymáhání)*, který má na starost výběr všech městských poplatků, mezi které patří i poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Tento odbor spravuje i odměny od společnosti EKO-KOM a dalších kolektivních systémů zabývajících se zpětným odběrem.

Posledním orgánem je *odbor životního prostředí (oddělení ekologie krajiny)*, tento odbor se zabývá odpadovým hospodářstvím spíše okrajově a to v souvislosti s jeho vlivem na krajinu a životní prostředí ve smyslu znečišťování. Odbor vykonává státní správu v úseku OH, spravuje evidenční listy o odpadech či vydává a ruší souhlas k nakládání s nebezpečnými odpady v množství menším než 100 tun ročně. [62]

4.2.1 Smluvní zajištění systému OH

Osobou oprávněnou k nakládání s odpady je v Rakovníku firma *Marius Pedersen Grupe*, která má dvě dceřiné společnosti a to společnost Marius Pedersen, a.s. a firmu ASP služby spol.s.r.o. (která se stará o odpadové hospodářství v Rakovníku již od roku 1998). Tato společnost se stará o komplexní systém nakládání s odpady.

Město má sjednány i smlouvy o zpětném odběru vybraných výrobků se společnostmi ASEKOL s.r.o, ELEKTROWIN a.s. a EKOLAMP s.r.o. a má vybudován vlastní sběrný dvůr. [52]

Svoz komunálního odpadu zajišťovaly do roku 1994 Technické služby města Rakovník. Na konci tohoto roku byl podnik zprivatizován a zajišťování systému OH převzala nově vzniklá společnost EKRA, s.r.o a zajišťovala ho do roku 1997. Poté bylo rozhodnuto o outsourcování těchto služeb díky větší finanční výhodnosti. Po menších komplikacích s výsledky výběrového řízení nakonec vyhrála firma ASP služby s.r.o, která se stará (i když nyní jako dceřiná společnost) o systém OH v Rakovníku dodnes. [62]

4.2.2 Organizační zabezpečení řízení odpadového hospodářství

V současné době jsou platné 3 základní vnitřní dokumenty týkající se OH Rakovníka.

- *Obecně závazná vyhláška města Rakovníka č. 3/2009, o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území města Rakovníka* (dále jen vyhláška o odpadech). [58]
- *Obecně závazná vyhláška č. 4/2011 o místních poplatcích*, konkrétně část druhá, hlava V., Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. [57]
- *Usnesení rady města č. 1019/09, Kritéria pro přidělování odpadových nádob*. [59]

Ve vyhlášce č. 3/2009 o odpadech je definováno např. že komunální odpad se třídí na papír, plasty včetně PET láhví, nápojové kartony, nebezpečné složky KO, objemový KO, biologicky rozložitelný odpad, kovy a směsný KO. Dalé jsou zde určeny objemy sběrných nádob, sběr a svoz těchto odpadů či shromažďování směsného odpadu do sběrných nádob a to do nádob typizovaných o objemu 110 až 1100 l či odpadových košů. [58]

Pokud budeme blíže specifikovat vyhlášku č. 4/2011 o místních poplatcích, konkrétně část pátou o odpadech, můžeme říci, že je definována dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích (viz subkapitola 2.5.1.1). Počet poplatníků je definován záznamem v evidenci obyvatel. Sazba poplatku pro poplatníka je 500 Kč a skládá se z částky 250 Kč za kalendářní rok a z částky 250 Kč (v maximální možné zákonem povolené výši) stanovené na základě skutečných nákladů obce z předchozího roku na sběr a svoz KO za poplatníka za kalendářní rok. Jelikož skutečné náklady za rok 2010 na sběr a svoz KO činily 9 778 412 Kč, přepočteno na obyvatele 610,27 Kč, je evidentní, že odpadové hospodářství nemůže být rentabilní. Vyhláška stanovuje i osvobození (např. pro děti do 4 let) a úlevy (50% pro důchodce nad 70 let a studenty, přechodně ubytované v místě studia). [57]

Kritérium pro přidělování odpadových nádob určuje jaký objem nádoby a jakou četnost svozu bude danému subjektu přidělena a je stanoveno, že minimální objem nádoby pro 1 osobu je 30 l týdně. [59]

Tabulka 1 Objem nádoby a četnost svozu podle počtu FO připadajících na sběrnou nádobu směsného odpadu

Počet osob	Objem nádoby	Četnost svozu
1-2	120 l	1x za 14 dnů
3-4	120 l	1x za 7 dnů
5-8	240 l	1x za 7 dnů
9-16	240 l	2x za 7 dnů
17-18	1100 l	1x za 14 dnů
19-36	1100 l	1x za 7 dnů
37-72	1100 l	2x za 7 dnů

Zdroj: Plán OH 2011-2015, příloha 6 [59], s.111

4.3 Plán odpadového hospodářství města Rakovník

Jak bylo již řečeno v kapitole upravující legislativu odpadového hospodářství, mezi základní povinnost původce odpadů patří vytvořit plán odpadového hospodářství (dále jen POH). „POH zpracovávají původci odpadů, kteří produkují ročně více než 10 t nebezpečného odpadu nebo více než 1000 t ostatního odpadu. Zpracovaný POH musí být v souladu se závaznou částí řešení Plánu odpadového hospodářství kraje a jejími změnami.“ [52, s. 5]

POH, celým názvem Plán odpadového hospodářství původce odpadů města Rakovník je tvořen vždy na 5 let, aktuální plán byl vytvořen v roce 2010 společností ISES, s.r.o. a je platný pro roky 2011 – 2015. V plánu je přesně vyčíslena produkce odpadů do roku 2009 a predikce pro roky další. [52] Historicky první POH byl přitom zpracován pro období 2006-2010 na základě zákonné povinnosti. Nyní platný plán je tudíž teprve druhým v historii města. [62]

V další části práce budou použity informace získáné především z POH Rakovníka a interních materiálů poskytnutých zaměstnanci města Rakovník.

4.3.1 Struktura plánu

POH se skládá ze šesti kapitol, první kapitolou je úvod definující účel POH obce a působnost. Druhou kapitolou je část analytická, která obsahuje všeobecné informace o obci, kategorizaci odpadů, produkci a nakládání s odpady, zpětný odběr či prognózy. Třetí částí je část návrhová, která obsahuje závaznou část (strategické cíle a opatření krajského plánu a vyhodnocení současného stavu OH), technicko organizační opatření a administrativní opatření. Čtvrtou částí je management odpadového hospodářství, který obsahuje souhrn stanovených požadavků a lhůt k dosažení cílů POH města. Pátou částí jsou příjmy a výdaje odpadového hospodářství, struktura zdrojů a dynamika změn, která je ale definována velmi stručně na 1 straně. Poslední kapitolou jsou přílohy,konkrétně např. městská vyhláška či kritéria pro přidělování odpadových nádob. [52]

4.3.2 Vybrané cíle plánu odpadového hospodářství města Rakovník

„Plán odpadového hospodářství města Rakovník je strategický dokument obce v oblasti odpadového hospodářství, který navrhuje, specifikuje a hodnotí nezbytné změny současného nakládání s odpady v obci, které povedou k dosažení shody s novými i budoucími legislativními požadavky a prioritami Středočeského kraje v této oblasti.“ [52, s.98] Tato definice převzatá z POH města Rakovník vyjadřuje provázanost cílů POH města a kraje.

Tabulka 2Vybrané cíle plánu odpadového hospodářství města Rakovník

Cíl POH	Název	Potřeba zdrojů
A1	Pravidelný svoz směsného komunálního odpadu	ano
A2	Udržovat nádoby na shromažďování SKO v počtu a stavu vyhovujícím potřebám obyvatel města, optimalizovat stav a množství svozových vozidel	ano
B1	Zahustit síť sběrných nádob na tříděný odpad	Dovybavení a obnova 1 hnízda 300 000 Kč ročně Hnízda s podzemními kontejnery – 600 000Kč/ročně
B2	Zajistit oddělený sběr bílého a barevného skla	1 300 000 Kč
C1	Provozování sběrného dvora	ano
C2	Pravidelný sezónní svoz objemných odpadů pro občany žijících v lokalitách s docházkovou vzdáleností na sběrný dvůr větší než 1 km	ano
D1	Předcházení vzniku BRKO přímo u občanů	50 000,- Kč
D2	Zajistit oddělený sběr a využití BRKO	ano
D3	Výstavba kompostárny na kompostování BRKO	10 000 000Kč
E2	Zajistit svoz nebezpečných odpadů pro občany v rámci pravidelného svozu velkoobjemových kontejnerů.	10 000 Kč/rok
E3	Provádění zákonných kontrol	Pokuty až 300 000 Kč
I2	Odstranit černé skládky a sanovat staré zátěže	ano- dle potřeby
I3	Ochrana ŽP a zamezení environmentálních škod v době mimořádných situací	ano
K1	Pravidelné vzdělávání úředníků veřejné správy	10 000 Kč/ osoba a rok (z rozpočtu úřadu)
K2	Výchova a vzdělávání občanů	25 000 Kč/rok

Zdroj: POH 2010/2015 [52] vlastní zpracování

Pokud bychom chtěli shrnout stanovené požadavky a lhůty k dosažení cílů musíme dané cíle rozdělit. V plánu se nacházejí cíle průběžné, které se mají zrealizovat do konce nyní platného POH, tedy do konce roku 2015. Dále jsou to cíle střednědobé, které by měly být realizovány do konce roku 2012 a dlouhodobé cíle. Opatření mohou být technická a technologická, technicko-organizační či administrativní. Pro potřeby této práce autorka vybrala pouze některé důležité cíle, které mají přímou vazbu na příjmy a výdaje odpadového hospodářství města.

K cíli A1: „Směsný komunální odpad tvoří největší množství z odpadů produkovaných městem. Právě proto náklady na jeho svoz a následné nakládání s ním představují nejvýznamnější a největší položku v nákladech na odpadové hospodářství města. Každý občan města si prostřednictvím zaplacení poplatku za svoz odpadů zajišťuje pravidelný svoz těchto odpadů. Povinností města je umožnit všem občanům zapojit se do systému odpadového hospodářství města a pravidelně svážet směsný komunální odpad od všech obyvatel města.

Odpady, které vznikají při činnosti PO a FO oprávněných k podnikání, nejsou odpady města. Původci, kteří produkují odpad zařazený podle Katalogu odpadů jako odpad podobný komunálnímu z činnosti PO a FO oprávněných k podnikání, mohou na základě smlouvy s obcí využívat systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálním odpadem. Smlouva musí být písemná a musí obsahovat vždy výši sjednané ceny za tuto službu. Finanční prostředky získané za poskytnutí této služby jsou součástí rozpočtu města a mohou sloužit k částečnému pokrytí deficitu, který vzniká stále větším nepoměrem mezi prostředky na odpadové hospodářství získanými z poplatků obyvatelstva a skutečnými náklady na odpadové hospodářství města.“ [52, s. 63]. Předpokládá se nárůst množství odpadů a tudíž i nárůst nákladů spojených se svozem a nakládáním s SKO, dle trendů se dá očekávat průměrný nárůst nákladů o asi 5% ročně.

K cíli A2: Za optimální počet sběrných nádob na SKO se považuje objem odpovídající 4-6 l na obyvatele a den. Rozmístění a objem nádob na SKO je považován za optimální a odpovídá standardům, do budoucna se proto neuvažuje o jeho výrazné změně.

K cíli B1: Do roku 2015 by mělo připadat 1 sběrné místo na 100 spádových obyvatel s doporučenou docházkovou vzdáleností do 150 m. (počet občanů připadajících na 1 sběrné hnízdo je v Rakovníku 103).

Dále je cílem vybudování hnízd s podzemními kontejnery. Tento cíl je ale dle názoru autorky nerealizovatelný, neboť by to přineslo městu nejen velké náklady, ale bylo by nutno zajistit i svozovou firmu vybavenou speciálním vozidlem s hydraulickou rukou pro dolní výsyp.

K cíli B2: Oddělený sběr bílého a barevného skla by byl velmi prospěšný pro jeho další využití. Pokud by nebylo prostorově možné umístit do sběrných hnízd dva kontejnery na sklo, řešením je tzv. dvoukomorový kontejner, který slouží pro separaci bílého i barevného skla zároveň. Jeho nevýhodou je ale nutnost úpravy svozových vozidel. Velkým plusem by bylo i zvýšení dotací od spol. EKO-KOM, která tuto separaci velmi podporuje.

K cíli D2: Nakládáním s biologicky rozložitelnými odpady (zkratka BRKO) se zabývá i jedna z priorit POH ČR. Cílem je snižovat množství BRKO ukládaného na skládkách. Město se bude snažit podpořit kompostování BRKO na vlastních zahradách občanů či zajistit místa na tzv. komunitní kompostování.

K cíli D3: Výstavba nové kompostárny, ač je jedním z cílů, se městu nejeví jako reálná. A to i navzdory tomu, že pokud by projekt město realizovalo do r.2013 mělo by šanci získat dotaci až do výše 90% investice. Další možností je nechat postavit soukromou firmou.

K cíli E3: Město může při zneužívání odpadového hospodářství či nezajištění využití či odstraňování odpadu udělit PO či FO oprávněné k podnikání udělit pokutu do výše 300tis. Kč. Tato pokuta je pak příjmem obce.

4.3.3 Systém nakládání s odpady

Pokud budeme chtít popsat systém nakládání se *smíšeným komunálním odpadem*, tak lze konstatovat, že odvoz a likvidaci SKO zajišťuje firma Marius Pedersen Grupe. Firma se stará i o správu popelnic (120-240 l) a kontejnerů (1100l) na SKO. Náklady spojené s přidělením nádoby i péčí o ni ale připadají samotným občanům, kteří si popelnice od této firmy kupují. Množství odpadových nádob je občanům přiděleno dle Usnesení rady města č. 1019/09 - Kritéria pro přidělování odpadových nádob, dle tabulky č. 1. a to dle počtu hlášených obyvatel budovy. K roku 2010 bylo ve městě cca 2460 ks sběrných nádob, přičemž z toho bylo 258 kontejnerů. Množství nádob se dle svozové firmy do této doby téměř nezměnilo.[52]

Město vybudovalo sběrný dvůr, který je určen ke sběru, výkupu, shromažďování, soustřeďování a následnému předávání odpadů ke zneškodňování, využití či ke zpětnému odběru. Tento SD je ve správě firmy Marius Pedersen.[52]

Separovaný sběr, neboli sběr využitelných složek komunálních odpadů je zajišťován jako sběr komoditní. Každá komodita se sbírá odděleně do speciálních nádob. Dle Obecně závazné vyhlášky města Rakovníka č.3/2009 (o odpadech), je v článku 3 definováno shromažďování tříděného odpadu a to takto: „Tříděný odpad – papír, plasty, sklo a nápojové kartóny – je shromažďován do sběrných nádob o objemu 240l nebo 1100 l k tomu speciálně určených. Sběrné nádoby jsou rozmístěny na území města na volně přístupných pozemcích. Sběrné nádoby jsou barevně rozlišeny a označeny příslušnými nápisy.“[58] V roce 2009 se v na území města nacházelo 161 sběrných hnízd na separovaný odpad a 474 ks sběrných nádob. V posledním sčítání k únoru 2012 přibylo 50 nádob (na celkových 524 nádob), nárůst je dán také tím, že od dubna roku 2010 se zavedl sběr bioodpadu. Konkrétně se na území města nachází 148 nádob na plasty, 158 nádob na papír, 141 nádob na sklo, 38 nádob na tetrapaky (kompozitní obaly,nápojové kartony) a 41 nádob na bioodpad. Objem nádob a četnost svozu je určen celkovým obslouženým objemem pro jednotlivé komodity. Rakovník disponuje 251 ks 1100 l nádob a 273 ks 240 l nádob. [64]

Bioodpad neboli biologicky rozložitelný odpad (BRKO) je odpadem vznikajícím při údržbě zahrad a dalších ploch. Tento odpad by měli občané primárně kompostovat na vlastních pozemcích. Do roku 2010 se tento odpad neevidoval jako separovaný a občané ho měli možnost uložit na sběrném dvoře. Nyní jim přibyla i varianta odložit ho do speciálních nádob.[52]

Sběr a svoz objemného odpadu je zajišťován maximálně 2x ročně (na jaře a na podzim), kdy jsou na předem vyhlášených stanovištích přistaveny velkoobjemové kontejnery. Objemný odpad je také možno odevzdat celoročně na sběrném dvoře.[52]

Sběr nebezpečných složek komunálního odpadu je zajištěn v rámci sběrného dvora. Charakteristika nebezpečných odpadů byla uvedena v kapitole 3.4.

Pro *povinnost zpětného odběru* má město uzavřeno smlouvy s několika kolektivními systémy. Firma ASEKOL,s.r.o je provozovatel kolektivního systému zpětného odběru elektrozařízení a provozuje 15 míst zpětného odběru (ZO), z nichž jedno je na SD.

Další je firma ELEKTROWIN a.s. provozovatel kolektivního systému výrobců velkých a malých domácích spotřebičů a provozuje 8 míst ZO. Poslední z firem zabývajících se zpětným odběrem je firma EKOLAMP, s.r.o., která je neziskovou organizací vytvářející síť sběrných míst použitých osvětlovacích zařízení (3 místa ZO).[52]

4.4 Vývoj produkce a struktury komunálního odpadu v Rakovníku

Při analýze vývoje produkce a struktury komunálního odpadu ve městě můžeme stanovit nejdůležitější ukazatele vývoje odpadů. Prvním z nich je celková produkce odpadů vyprodukovaných v Rakovníku. Dalšími ukazateli jsou produkce důležitých položek jako jsou směsný komunální odpad, objemný komunální odpad, tříděné složky komunálního odpadu (sklo, papír, plasty, tetrapak), odpady odebírané na sběrném dvoře a nově od roku 2010 i biologicky rozložitelný odpad. Zvláštní pozornost se věnuje zejména směsného komunálnímu odpadu (dále jen SKO), jelikož má největší podíl na komunálních odpadech a cílem odpadového hospodářství je množství tohoto odpadu omezovat na minimum. Pro znázornění poslouží následující tabulka a graf.

Tabulka 3Vývoj produkce nejdůležitějších odpadů

Druh odpadu	Produkce odpadu			
	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
Směsný KO	3348	3444	3190	3158
Papír	324	344	358	333
Plasty	134	139	164	160
Sklo	203	186	202	198
Tetrapak	1,3	0,7	1,59	1,43
Objemný KO	741	607	699	771
Stavební odpad	1307	1143	1272	1684
Bioodpad *	-	-	305	404

*Bioodpad se začal třídit až v roce 2010

Zdroj: interní materiály města [53], vlastní zpracování

Obrázek 14 Produkce jednotlivých druhů odpadů za roky 2008-2011

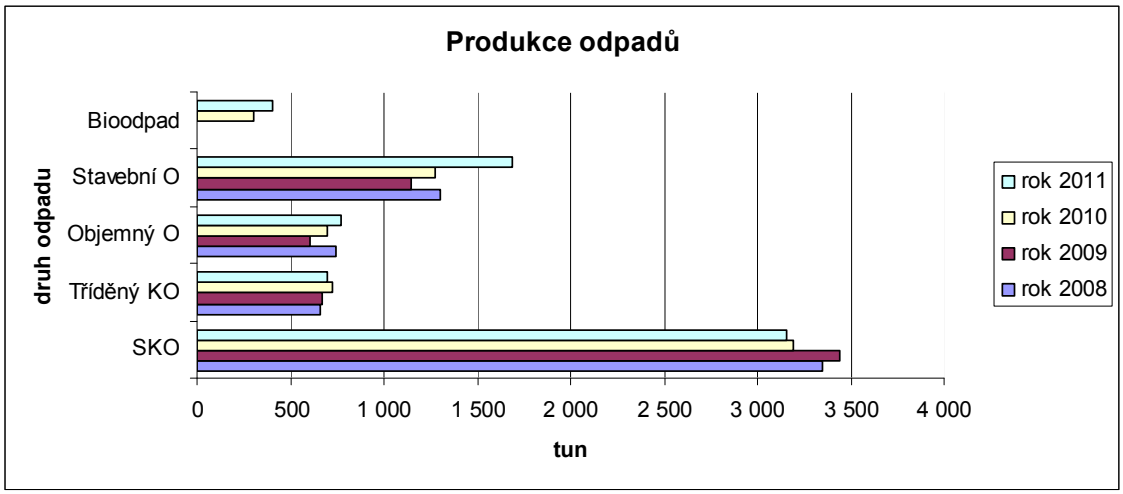

*Podíl KO na celkových odpadech tvoří 60%

Zdroj: interní materiály města [53], vlastní zpracování a úprava

.

4.4.1 Vývoj celkové produkce odpadu

Pokud bychom chtěli charakterizovat vývoj produkce všech odpadů v Rakovníku musíme konstatovat, že produkce odpadů má pro roky 2005-2009, za které byl sestaven POH, rostoucí trend. Toto tvrzení dokládá fakt, že mezi roky 2008/2009 vzrostlo množství odpadu o 1 745,602 t (z 6 272,510 t v roce 2008 na 8018,111 t v roce 2009) což je výrazné zvýšení o více než 27,8%, přičemž počet obyvatel nevzrostl, ale má v současné době klesající trend. Jen v roce 2009 každý občan Rakovníka vyprodukoval neuvěřitelných 484,77 kg odpadu. Toto číslo je zcela jistě velmi vysoké, ale je nutno uvažovat, že do produkce odpadu se započítává i odpad stavební, či zemina a kameny a v tomto roce probíhaly rekonstrukce některých velkých městských objektů, což vyprodukované množství odpadů zvýšilo. Tento ukazatel je ještě navíc částečně zkreslen tím, že obsahuje právě stavební odpady nad limit stanovený obecně závaznou vyhláškou č.3/2009 Města Rakovníka o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území města Rakovníka.[58] Tento odpad není odpadem komunálním. Dále se také začala evidovat průsaková voda ze skládek a nyní probíhá sanace skládek Kounov a Lužná. [52]

Z vlastních výpočtů na základě hlášení o produkci odpadu autorka zjistila, že v roce 2010 město, jako původce odpadů, vyprodukovalo přibližně 8402,3444 t odpadu. Produkce vyprodukovaného odpadu tedy vzrostla, ale o výrazně menší procento, konkrétně o 4,8%. Produkce odpadu na obyvatele činila cca 508 kg odpadu na obyvatele za rok.

Pokud budeme uvažovat r. 2011, tak dle hlášení o produkci a nakládání s odpady, vyprodukovalo město 8 648,599 t odpadu. Při přepočtu na 1 obyvatele je to hodnota 516,95 kg ročně. Tento údaj ale není dle názoru autorky příliš relevantní, jelikož vzhledem k aktuálnosti informací lze očekávat nějaké změny ve vyprodukovaném množství odpadů na základě hlášení osob oprávněných k nakládání s odpady či ze sběrného dvora. Pokud bychom ho považovali za přesný, potom by se růst produkce odpadů začal zpomalovat a dosáhl by pro tento rok hodnoty 2,93%.

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že roste-li produkce odpadů, musí vzrůstl logicky i velikost výdajů spojených s odpadovým hospodářstvím. Jak se tento nárůst projevil v nárůstu výdajů bude analyzováno v kapitole zabývající se výdaji odpadového hospodářství. Pro přehlednost lze uvést graf vývoje množství odpadu doplněný o lineární trendovou křivku, kterou lze se spolehlivostí cca 90% modelovat další vývoj. Pokud by se vyprodukované množství odpadů vyvíjelo dle uvedeného trendu, dosáhlo by množství vyprodukovaného odpadu cca 9 300 t v roce 2012.

Obrázek 15 Celková produkce odpadů města Rakovník

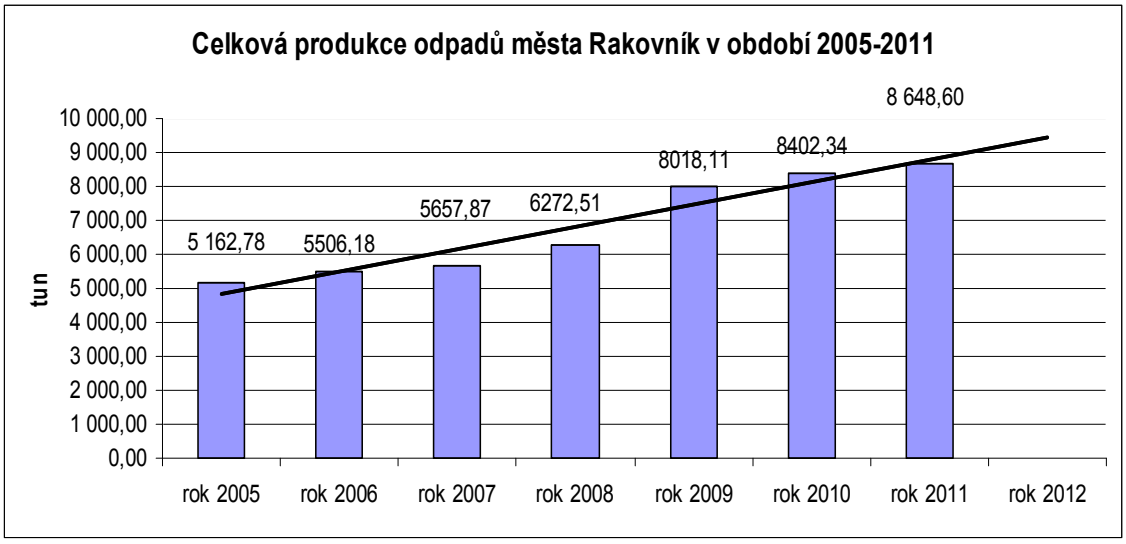

Zdroj: POH [52], vlastní zpracování

Je nutno ale podotknout, že se jednalo o všechen vyprodukovaný odpad. Budeme-li brát v úvahu skutečně pouze komunální odpad, jeho hodnota dosáhla v roce 2009 5 732,49 t, což vychází v přepočtu na obyvatele na 346,58 t odpadů za rok. Pokud porovnáme produkci komunálního odpadu na obyvatele v Rakovníku a Středočeském kraji, tak zjistíme, že Rakovník je na tom ještě velmi dobře. Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele Středočeského kraje činila totiž v r. 2009 620,93 kg ročně. Aktuálnější údaje o produkci kraje bohužel ještě nejsou k dispozici. [23]

4.4.2 Vývoj produkce směsného komunálního odpadu

Jak již bylo řečeno výše, směsný (někdy bývá označován jako smíšený) komunální odpad (zkratka SKO) je nejobjemnější složkou KO a cílem odpadových hospodářů je předcházení jeho vzniku důsledným tříděním odpadu. SKO je problematický v tom smyslu, že je velmi často znečištěn, např. oleji a jinými složkami z domácností a nelze ho proto efektivně využívat - například energeticky nebo recyklovat, či je to velmi nákladné. Tato položka se tak významně podílí na výši výdajů na OH.

Podíl SKO na celkovém množství vyprodukovaných odpadů v roce 2010 poklesl (z 3 444 t na 3 190 t, tzn. o téměř 8%), což je pozitivní zjištění, přesto ale tvoří téměř 38% veškerého vyprodukovaného komunálního odpadu. Příčinou snížení objemu SKO přikládá město tvorbě nové vyhlášky, která stanovila povinnou litráž odpadu na osobu na týden 30 l, čímž přinutila občany třídit odpad. Dalším důvodem bylo zavedení třídění bioodpadů. V roce 2011 také množství SKO pokleslo, ale pouze o 1,1%. Přehledný pozitivní vývoj znázorňuje tabulka a graf níže.

Tabulka 4 Podíl SKO na produkci odpadů

Podíl v %	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podíl SKO na produkci KO	96,14	96,80	97,30	96,41	79,90	54,2%
Podíl SKO na celkové produkci	70,16	69,36	68,81	65,11	50,45	37,9

Zdroj: POH [52], vlastní úprava a některé výpočty

Obrázek 16 Produkce směsného komunálního odpadu za roky 1999-2011

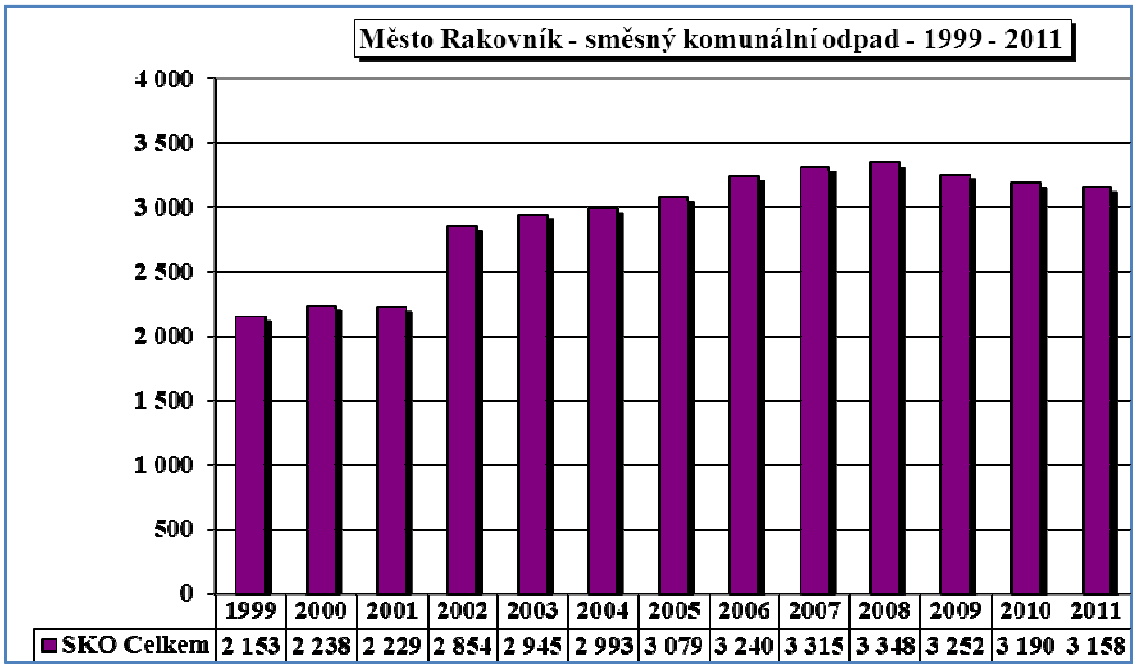

Zdroj: převzato z Informativní zprávy o produkci komunálních odpadů na území města Rakovníka za rok 2011 [53]

4.4.3 Vývoj produkce separovaných složek komunálního odpadu

Mezi separované složky patří plast (plastové obaly), sklo (skleněné obaly), papír (papírové a lepenkové obaly) a tetrapaky (kompozitní obaly). Produkce těchto složek je důležitou zejména díky přímému propojení na firmu EKO-KOM (autorizovanou obalovou společnost zajišťující sdružené plnění povinností zpětného odběru a využití odpadů z obalů). Ze systému EKO-KOM plynou městu významné odměny, které tvoří více než 17% příjmů z odpadového hospodářství.

Produkce obalů vzhledem k našemu životnímu stylu stále roste, roste také produkce odpadů z obalů. Trendem pro zajištění udržitelného rozvoje společnosti je tedy třídění (separace) složek KO. Produkce separovaných složek KO v Rakovníku do roku 2010 stále rostla (mezi roky 2009/2010 vzrostla o 8,4%). Budeme-li chtít vyjádřit jednotlivé separované složky, tak největší nárůst zaznamenaly tetrapaky a to o 127,14%, dále plasty o 18%, sklo o 8,6% a nejmenší zvýšení znamenala produkce papíru (4%). V roce 2011 se ale trend obrátil a produkce separovaných složek KO poklesla a to o 3,6%, konkrétně poklesla produkce papíru o 7%, plastů o 2,5%, skla o 2% a tetrapaků o 10,1%.

Obrázek 17 Vývoj separovaných složek KO v tunách

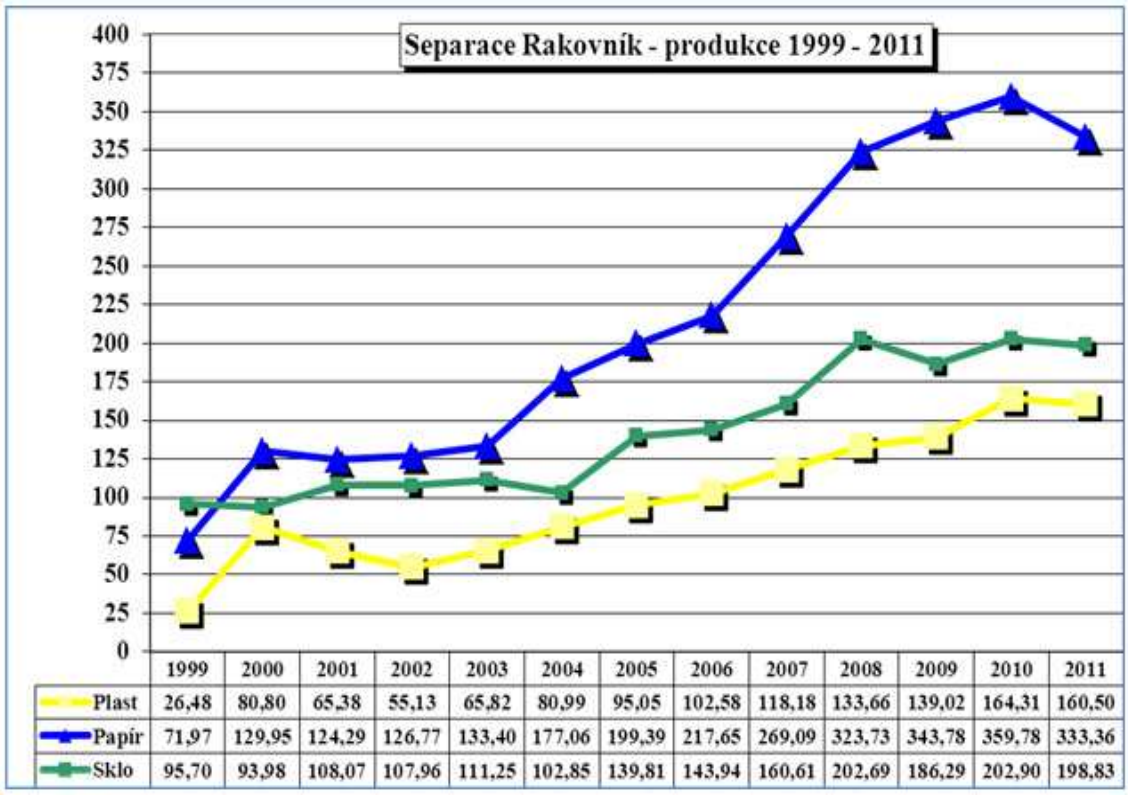

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Plast	26,48	80,80	65,38	55,13	65,82	80,99	95,05	102,58	118,18	133,66	139,02	164,31	160,50
Papír	71,97	129,95	124,29	126,77	133,40	177,06	199,39	217,65	269,09	323,73	343,78	359,78	333,36
Sklo	95,70	93,98	108,07	107,96	111,25	102,85	139,81	143,94	160,61	202,69	186,29	202,90	198,83

Zdroj: převzato z Informativní zprávy o produkci komunálních odpadů na území města Rakovníka za rok 2010 [53]

4.4.4 Vývoj produkce ostatních odpadů

Poměrně novou skupinou odpadů, kterou ač existovala velmi dlouho, město neevidovalo, je *bioodpad* čili biologicky rozložitelný odpad. Správný název pro tento odpad je biodegradabilní komunální odpad (zkratka BRKO). Je to odpad, který je schopen aerobního či anaerobního rozkladu a řadíme ho mezi KO. Do BRKO patří např. odpady z údržby zeleně, kuchyňský odpad včetně olejů na smažení či zeleninový odpad. Do roku 2010 nebylo možné podíl BRKO určit protože neexistoval jeho separovaný sběr. Prioritou města je aby občané kompostovali tento odpad na vlastních pozemcích, dále jen mohou odvést na sběrný dvůr či jsou jim nově přistaveny nádoby na sběr bioodpadu hnědé barvy. Množství vyseparovaných bioodpadů meziročně vzrostlo o 32,4%.

Mezi další významné složky odpadů patří již zmíněný *stavební odpad*, jehož produkce vzrostla mezi roky 2009/2010 o 11,3% a mezi roky 2010/2011 dokonce o 14,9%. Stavební odpad není odpadem komunálním a občané města mají možnost ho uložit na sběrném dvoře dle vyhlášky č. 3/2009. A to do hmotnosti 500 kg na osobu a měsíc bezplatně a nad 500 kg si mohou objednat velkoobjemový kontejner. [58]

Další skupinou odpadů jsou odpady objemné, pro které město využívá velkoobjemových kontejnerů, které bývají přistaveny na předem určených místech v rámci pravidelných svozů 2x ročně na jaře a na podzim. Množství objemného odpadu vzrostlo o více než 15% mezi roky 2009/2010. Tento odpad se odváží na sběrný dvůr.

Obrázek 18 Vývoj množství stavebních a velkoobjemových odpadů včetně odpadů ze zeleně

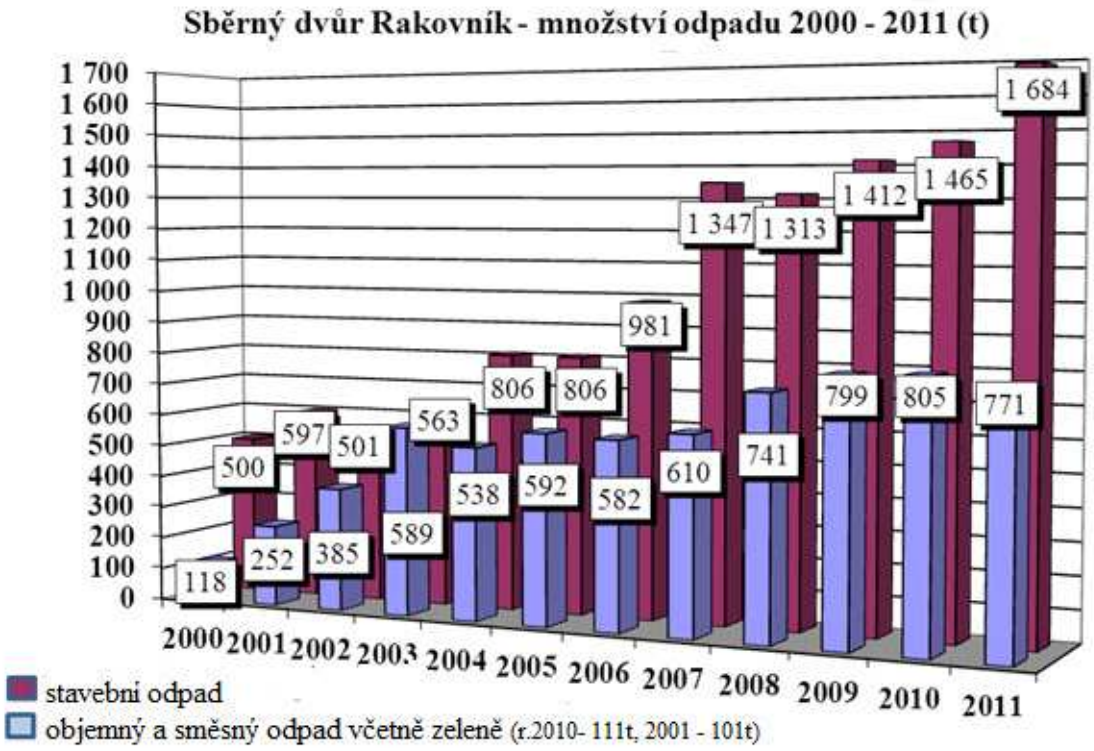

Zdroj: Zdroj: převzato z Informativní zprávy o produkci komunálních odpadů na území města Rakovníka za rok 2011, vlastní úprava [53]

Poslední významnou skupinou jsou odpady nebezpečné (přesněji nebezpečné složky KO), které mají občané možnost ukládat na sběrném dvoře. Produkce nebezpečných odpadů v roce 2009 činila 30,87 t což je 1,87 kg na obyvatele za rok.

Obrázek 19 Produkce nejvýznamnějších nebezpečných odpadů města Rakovník v roce 2009

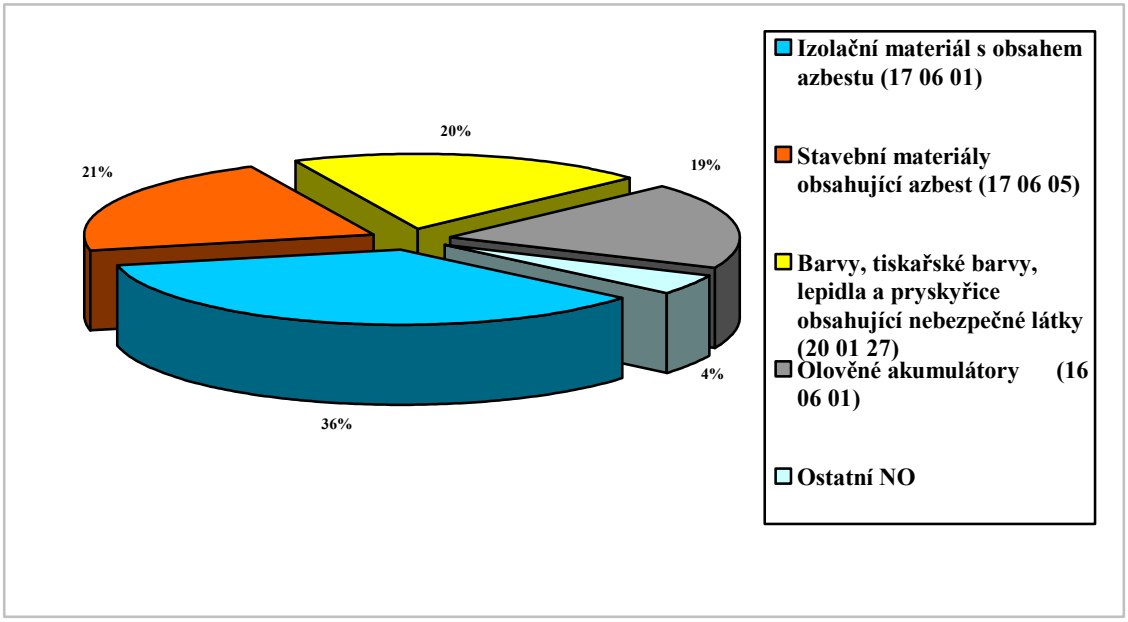

Zdroj: převzato z POH [52, s. 24]

4.4.5 Nakládání s odpady

Veškeré odpady, které město jako původce vyprodukovalo byly předány odpovědným osobám k dalšímu zpracování nebo odstranění. Největší podíl odpadu (cca 50%) je skládkováno. Pokud bychom brali v úvahu jen odpad komunální, zde je podíl skládkování dokonce přes 70%. Pouze asi 32% odpadu je využito (u KO jen 12%) a okolo 0,1% objemu odpadu je spalováno. Zbytek tvoří jiné způsoby nakládání s odpady.[52]

4.5 Predikce vývoje odpadů

Pro predikování množství odpadu musíme stanovit podmínku neměnící se struktury a počtu obyvatel města ani jeho charakteristiky. Prognóza vychází z Evidence odpadů města Rakovník a jeho vlastních výpočtů, které se odrážejí v hodnotách roku 2009.

Prognóza vývoje odpadů v Rakovníku je důležitá pro prognózování vývoje příjmů a výdajů, jelikož množství odpadu ovlivní ceny za jeho svoz a množství vyseparovaných odpadů ovlivní odměny od společnosti EKO-KOM.

Tabulka 5 Predikce vývoje komunálních odpadů města Rakovník

Odpad	Celková produkce odpadů					
	2009		*2013*		*2015*	
	[t/rok]	[%]	[t/rok]	[%]	[t/rok]	[%]
Komunální odpady (bez zeminy a kamení)	**4 744,52**	**100**	**5135,62**	**100,00**	**5343,10**	**100,00**
Vybrané složky odděleného sběru z KO:						
Papír	343,78	*7,25*	365,00	*7,11*	385,00	*7,21*
PET + plasty směsné	139,02	*2,93*	153,00	*2,98*	163,00	*3,05*
Sklo	186,29	*3,93*	225,00	*4,38*	235,00	*4,40*
Nápojový karton	0,68	*0,01*	1,20	*0,02*	1,40	*0,03*
Kovy	0,00	*0,00*	0,00	*0,00*	0,00	*0,00*
Objemný odpad	5,87	*0,12*	496,00	*9,66*	744,00	*13,92*
Biologicky rozložitelný odpad (bez papíru a objemného odpadu)	0,00	*0,00*	500,00	*9,74*	750,00	*14,04*
Nebezpečné složky vyseparované z KO	7,27	*0,15*	5,00	*0,10*	5,30	*0,10*
Ostatní separace z KO	16,58	*0,35*	20,00	*0,39*	24,00	*0,45*
Celkem vyseparováno	699,49	*14,74*	1765,20	*34,37*	2307,70	*43,19*
Směsný komunální odpad	4 045,02	*85,26*	3370,42	*65,63*	3035,40	*56,81*

Zdroj: Evidence odpadů města Rakovník, převzato z POH [52], vlastní úprava

Prognóza vývoje produkce komunálních odpadů předpokládá postupný nárust o 2% ročně. Vývoj je ale samozřejmě závislý na vývoji ekonomiky a spotřeby domácností.

5 Rozpočtové příjmy a výdaje odpadového hospodářství

Pro nastínění hospodaření města Rakovník v oblasti odpadového hospodářství autorka vybrala 3 roky, konkrétně r.2010, 2011 a 2012. V první části této kapitoly bude stručně nastíněn vývoj celkového rozpočtu města, v druhé potom konkrétní část rozpočtu připadající odpadovému hospodářství.

5.1 Rozpočet města Rakovník

Rozpočty tvořené celkovými příjmy a výdaji města jsou uvedeny pro představu, s jakými částkami město hospodaří a jakým způsobem. Přehledně je za poslední 3 roky shrnuje následující tabulka.

Tabulka 6 Porovnání celkových rozpočtů města za roky 2010-2012

Položka(v tis.Kč)	Rozpočet		
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Rozpočtové příjmy celkem	464 368,67	446 644,55	251 262,12
Rozpočtové výdaje celkem	436 368,67	443 964,55	282 981,92
Saldo příjmů a výdajů	- 28 000	+ 2 680	- 31 719,78
Financování salda	Přebytkem roku 2008 *	-	Dluhové financování

* Pokud bychom brali samofinancování jako příjem, byl by rozpočet za rok 2010 vyrovnaný

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Z tabulky uvedené výše je vidět, že rozpočtované příjmy města stále klesají a mezi roky 2010 a 2012 klesly dokonce o 45,9%. Výdaje sice také poklesly, ale méně, a to o 35,15%. Pokud by tento trend pokračoval, dá se očekávat rostoucí deficit města. Město je na tom co se zadlužení týče poměrně dobře (což vyjadřuje i kladný rozpočet za rok 2011) ale nedá se předpokládat příliš pozitivní vývoj, jelikož se rozpočtované příjmy města snižují a především se snižuje platební morálka partnerů i občanů.

5.2 Rozpočet odpadového hospodářství

Budeme-li se zabývat výhradně rozpočtovanými příjmy a výdaji odpadového hospodářství zjistíme, že výdaje odpadového hospodářství značně převyšují jeho příjmy. Samotný rozpočet OH jako takový neexistuje (zejména díky odpovědnostnímu členění rozpočtu, kdy za výdaje OH je odpovědný jiný odbor než za příjmy OH) a autorka jej vytvořila vybráním relevantních položek z celkového rozpočtu.

Mezi rozpočtované příjmy se řadí položky jako poplatky za uložení odpadů, poplatek za svoz KO, využívání a zneškodňování komunálních odpadů či příjem z rekultivace půdy v důsledku těžeb a důlní činnosti po skládkování odpadů. [62]

Mezi rozpočtované výdaje potom patří sběr a svoz komunálních odpadů, sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než komunálních a nebezpečných), využívání a zneškodňování komunálních odpadů či ostatní nakládání s odpady. Takto jsou položky uvedeny v souhrnném rozpočtu. Samotný odbor správy majetku je v odborovém rozpočtu pak dělí ještě podrobněji. [62]

Přehledně znázorněné souhrnné příjmy a výdaje odpadového hospodářství ukazuje následující tabulka. Konkrétní výše jednotlivých položek bude rozebrána v kapitolách týkajících se samotných příjmů a výdajů.

Tabulka 7 Vývoj rozpočtu odpadového hospodářství za roky 2010-2012

Položka(v tis.Kč)	Rozpočet odpadového hospodářství		
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Rozpočtované příjmy OH	8 460	8 540	8 770
Rozpočtované výdaje OH	15 350	17 430	17 210
Deficit	- 6 890	- 8 890	- 8 440

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Z tabulky výše je vidět, že rozpočtované příjmy z OH meziročně rostou, konkrétně mezi roky 2011/2012 o 3,79% (absolutně o 230 tis. Kč). Rozpočtované výdaje do roku 2011 rostly, mezi roky 2010/2011 dokonce o 2,080 mil. Kč, tedy o 13,55%. Naopak v roce 2012 se očekává jejich pokles a to o 1,26%. Budeme-li chtít vyjádřit nárůst výdajů mezi roky 2010 až 2012 dostaneme hodnotu výdajů o 12,12%.

Relevantně vývoji příjmů a výdajů se vyvíjel i rozpočtovaný deficit OH. Mezi lety 2010/2011 vzrostl o více než 29% konkrétně o 2 mil. Kč. V následujících letech se plánuje jeho pokles o 450 tis. Kč, tedy o 5,06%.

5.2.1 Rozpočtované příjmy odpadového hospodářství

Mezi rozpočtované příjmy řadíme položky jako poplatky za uložení odpadů, poplatek za shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (místní poplatek za komunální odpady), příjmy od kolektivních systémů, tedy firem EKO-KOM a.s., ASEKOL s.r.o., Elektrowin a.s. a EKOLAMP s.r.o (v rozpočtu uvedeny jako využívání a zneškodňování komunálních odpadů) či příjem z rekultivace půdy v důsledku těžeb a důlní činnosti po skládkování odpadů. Rozpočtování příjmů je závislé především na vývoji počtu a struktury obyvatel (ovlivňuje výši místních poplatků), počtu původců odpadů a jiných faktorech, které nejsou přímo zjistitelné. Při stanovování výše rozpočtovaných příjmů město, dle názoru autorky, příliš nezohledňuje proměnlivost prostředí a rozpočtuje staticky což je vidět v následujícím grafu.

Obrázek 20 Vývoj rozpočtovaných příjmů v letech 2010-2012

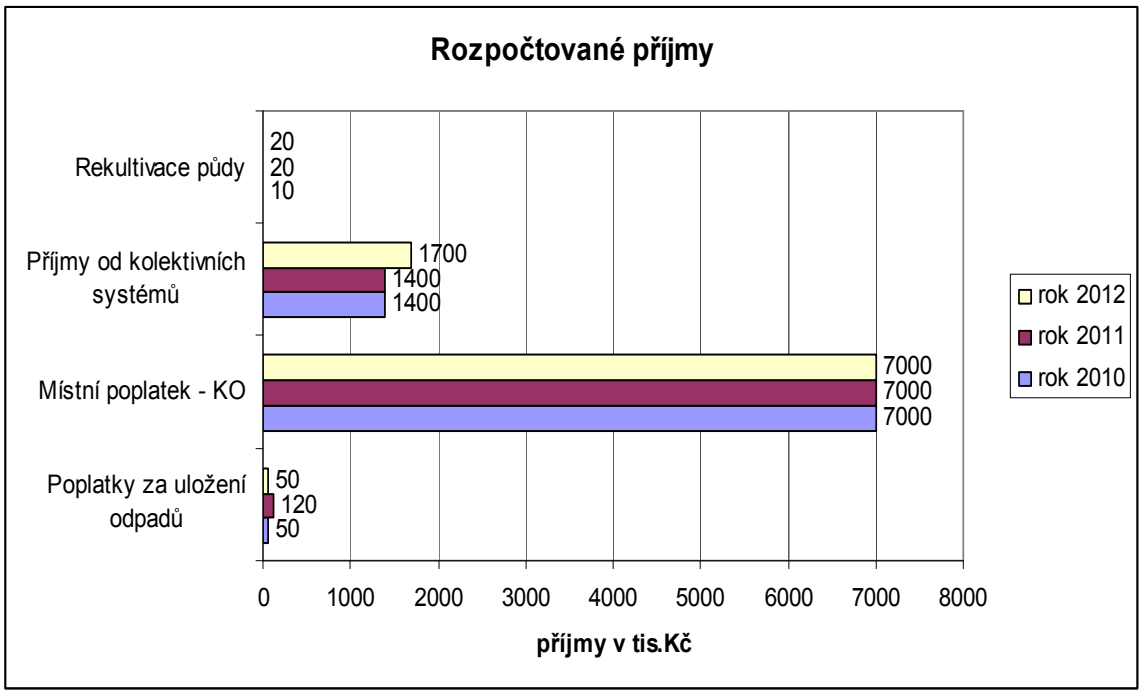

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Tabulka 8 Vývoj rozpočtovaných příjmů odpadového hospodářství

Položka(v tis.Kč)	Rozpočtované příjmy odpadového hospodářství		
	Rok 2010	**Rok 2011**	**Rok 2012**
Poplatky za uložení odpadů	50	120	50
Místní poplatek - KO	7000	7000	7000
Příjmy od kolektivních systémů	1400	1400	1700
Rekultivace půdy	10	20	20
Celkem	**8460**	**8 540**	**8770**

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Hlavním příjmem odpadového hospodářství jsou logicky příjmy z místního poplatku za shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, rozpočtovaná výše těchto poplatků se v průběhu let nezměnila, město totiž počítá s konstantním počtem poplatníků. Příjmy od kolektivních systémů, budou mít vzhledem k množství separovaného odpadu rostoucí trend. Mezi roky 2011/2012 se očekává jejich nárůst o 300 tis. Kč, tedy o 21,43%. Ostatní příjmy tvoří pouze malou část rozpočtu a nevěnuje se jim při rozpočtování zvláštní pozornost.

5.2.2 Rozpočtované výdaje odpadového hospodářství

V podrobnějším členění můžeme uvést tyto rozpočtované položky: údržbu separačních státní, úklid černých skládek a údržbu skládek Kounov a Lužná (které se v současné době sanují), údržbu a opravy odpadkových košů, separaci odpadů, sběr a svoz KO-služby, likvidaci ostatního odpadu či odpadové investice

Budeme-li analyzovat rozpočtované výdaje OH, musíme vzít v úvahu, že rozpočtované výdaje staví na skutečném vývoji výdajů a vývoji produkce odpadu, proto by byl nyní nějaký podrobný rozbor rozpočtovaných výdajů zbytečný. Konkrétní porovnání vývoje rozpočtovaných a skutečných výdajů bude rozebráno podrobněji v kapitole zabývající se skutečnými výdaji OH.

Tabulka 9 Vývoj rozpočtovaných nákladů v letech 2010-2011

Položka(v tis.Kč)	Rozpočet odpadového hospodářství		
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Sběr a svoz KO	9 500	10 050	10 500
Separace odpadů	4 500	5 500	5 500
Likvidace ostatních O	1 000	1 000	800
Údržba odpadkových košů	50	60	60
Údržba separačních stání	100	100	100
Úklid skládek	200	120	250
Investice do OH	-	600	-
Celkem	**15 350**	**17 430**	**17 210**

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Obrázek 21 Podíl rozpočtovaných výdajů v jednotlivých letech

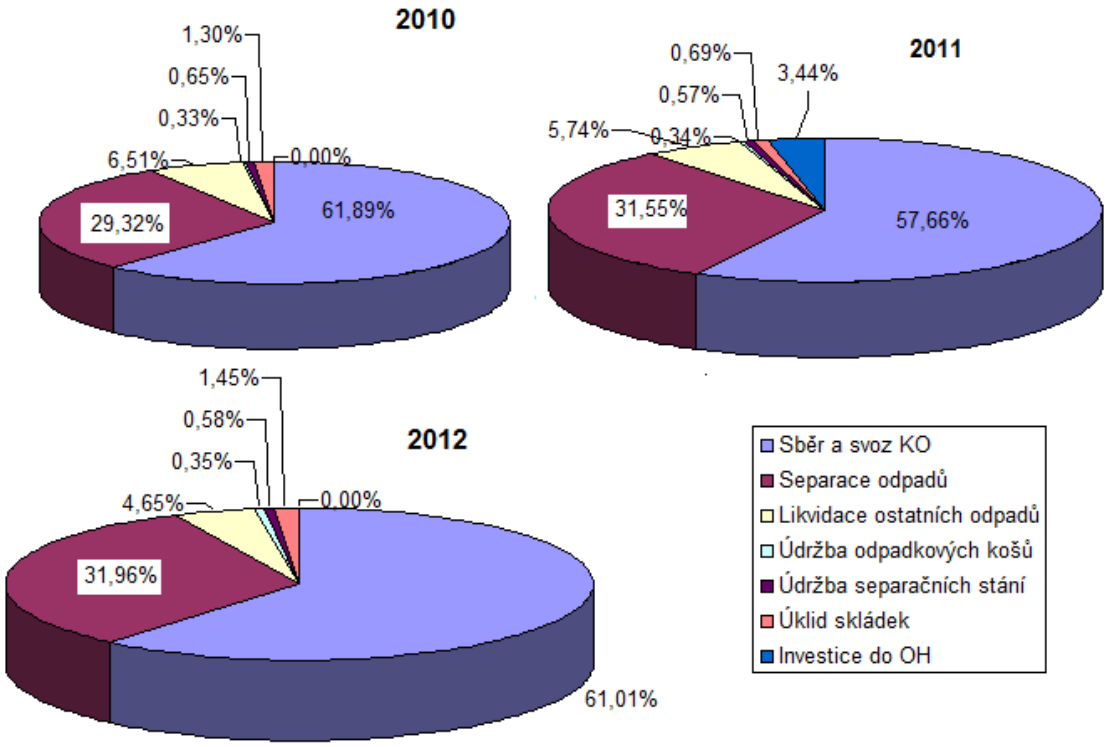

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Obrázek 22 Vývoj rozpočtovaných výdajů OH za roky 2010-2012

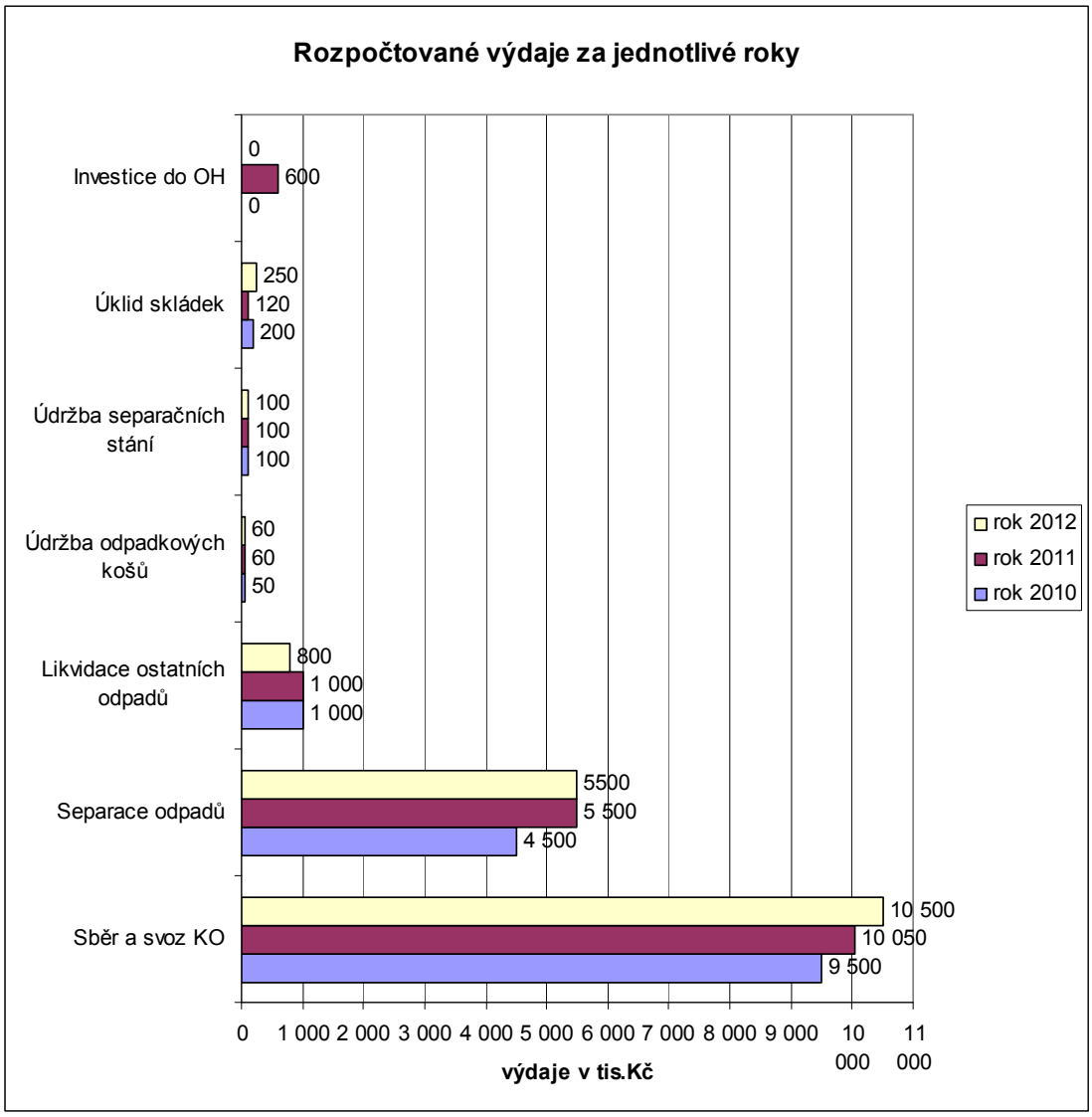

Zdroj: vlastní zpracování dle zdrojů [54; 55; 56]

Největší část výdajů zabírá v rozpočtu odpadového hospodářství sběr a svoz komunálního odpadu (služba), na který město vyhradilo částku v průměru 10 017 tis. Kč za poslední 3 roky. Rozpočtované (ale i skutečné) výdaje na tuto službu stále rostou, mezi roky 2010/2011 vzrostly o více než půl milionu Kč (550 tis.Kč) tedy o 5,79% , mezi roky 2011/2012 potom o vzrostly rozpočtované výdaje o 450 tis. Kč tedy o 4,48%. Růst rozpočtovaných výdajů se zpomalil otázkou je, zda se zpomalil i růst skutečných výdajů, na to bude zodpovězeno v následující kapitole.

6 Analýza výdajů odpadového hospodářství města Rakovník

Výdaje týkající se odpadového hospodářství plně spravuje odbor správy majetku Městského úřadu Rakovník a tato kapitola je zpracována výhradně na základě interních materiálů poskytnutých pracovníky tohoto oddělení (data z interní databáze). Odbor správy majetku má na starost nejen zajištění zpracování plánu odpadového hospodářství města Rakovník jakožto původce, ale i důslednou evidenci odpadů, kterou posílá odboru životního prostředí. Dále eviduje výdaje na svoz odpadů a jejich odstraňování a zajišťuje správu odpadových nádob (prostřednictvím firmy Marius Pedersen). V této kapitole bude rozebrán nejen vývoj skutečných nákladů ale i porovnání skutečného vývoje s vývojem plánovaným (rozpočtovaným). Město takovéto rozbory výdajů ani grafické znázornění jejich podílu neprovádí, výstupy a závěry jsou prací autorky.

6.1 Vývoj dílčích výdajů odpadového hospodářství

Pro analýzu vývoje skutečných nákladů odpadového hospodářství města autorka vybrala 2 roky, ke kterým jí město poskytlo potřebné informace, a to rok 2010 a 2011.

Pro potřeby evidence odpadového hospodářství město stanovuje stejné skupiny výdajů jako jsou ty rozpočtované. Každé skupině výdajů je určen maximální rozpočet, dále jsou stanoveny předpokládané náklady a nakonec náklady skutečné. V této evidenci je každé položce přiřazen název, číslo, datum, číslo faktury, číslo objednávky a dodavatel.

6.1.1 Výdaje na údržbu separačních stání

První skupinou jsou výdaje na údržbu separačních stání. Mezi tyto výdaje patří položky jako rozšíření separačních hnízd, vybudování nových separačních hnízd (jedno hnízdo cca 23 tis. Kč), opravy kontejnerových stání či separačních hnízd.

Výdaje na separační stání tvoří méně než 1% celkových výdajů, v průměru je to 0,56% . Tato skupina tak patří k jedné z nejméně významných položek rozpočtu OH, přesto jí ale město věnuje samostatný řádek v odpovědnostním členění rozpočtu dle jednotlivých odborů.

Tabulka 10 Výdaje na údržbu separačních stání

Údržba separačních stání (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Rozpočet	100 000	100 000
Předpokládané náklady	64 677	99 472
Skutečné náklady	64 677	92 143
Rozdíl mezi rozpočtem a skutečnými N	35 323	7 857
Překročení rozpočtu /úspora	35,32%	7,86%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že rozpočet na údržbu separačních stání nebyl v žádném z uvedených roků překročen a město za 2 roky „uspořilo“ oproti plánovaným výdajům 43 180 Kč. V roce 2010 byly skutečné výdaje na separační stání o 35,32% nižší než se předpokládalo, v roce 2011 potom ale pouze o 7,86%. Tento rozdíl je dán především tím, že v roce 2011 proběhlo vydláždění separačních stání zámkovou dlažbou v místech, kde tomu tak doposud nebylo. Rozpočet pro rok 2012 se nezměnil a zůstal ve výši 100 tis. Kč ročně.

Pokud budeme porovnávat růst skutečných výdajů tak zjistíme, že výdaje meziročně vzrostly o 34 795 Kč, tedy o 42,47%.

6.1.2 Výdaje na úklid černých skládek a údržba skládek

Do skupiny výdajů přesně pojmenovaných „Úklid černých skládek, skládka Kounov a Lužná“ město zahrnuje výdaje na úklid černých skládek, práce s fekálním vozem (odvoz průsakových vod ze skládek a vývozy jímek), různé rozbory odpadních vod a monitoring podzemních vod či plynů i běžnou údržbu skládek, kterou jsou např. drobné opravy a sekání trávy.

Výdaje na úklid černých skládek v Rakovníku překvapivě tvoří menší částku než autorka předpokládala (cca 8 000 Kč), vzhledem k tomu, že občané mají dostatečné možnosti na odkládání odpadů. A to zejména oproti okolním vesnicím, kde je zaveden jiný systém sběru odpadu a méně separačních hnízd s vyšší donáškovou vzdáleností. Pro jsou zde černé skládky mnohem palčivějším problémem. Podíl výdajů na úklid skládek tvoří v průměru 1,18% z celkových výdajů na OH.

Tabulka 11 Výdaje na úklid černých skládek a údržbu skládek

Úklid černých skládek, údržba (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Rozpočet	200 000	120 000
Předpokládané náklady	128 383	242 345
Skutečné náklady	112 947	224 571
Rozdíl mezi rozpočtem a skutečnými N	87 052	-104 571
Překročení rozpočtu /úspora	43,53%	- 87,14%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z tabulky vidíme, že rozpočet na údržbu skládek pro rok 2011 se snížil o 40% oproti roku 2010. Se snížením rozpočtované částky ale došlo k překročení limitu v dalším roce a to o více než 87%. Na to zareagovalo město přidělením nového limitu a to 250 tis. Kč v roce 2012.

Skutečné náklady meziročně vzrostly o 98,83%, absolutně tedy o 111 624 Kč. Nárůst je částečně zapříčiněn sanací skládek Kounov a Lužná, který sice probíhal průběžně v obou sledovaných letech ale náklady na tuto sanaci byly špatně předvídatelné.

Podíl konkrétních operací v jednotlivých letech je znázorněn na následujícím obrázku. Z něj je také vidět, že např. v roce 2010 neprobíhal úklid černých skládek ale naopak probíhala údržba a opravy skládek legálních a v roce 2011 byly největší výdaje spojeny s odstraňováním průsakových vod.

Obrázek 23 Podíl výdajů na skládky

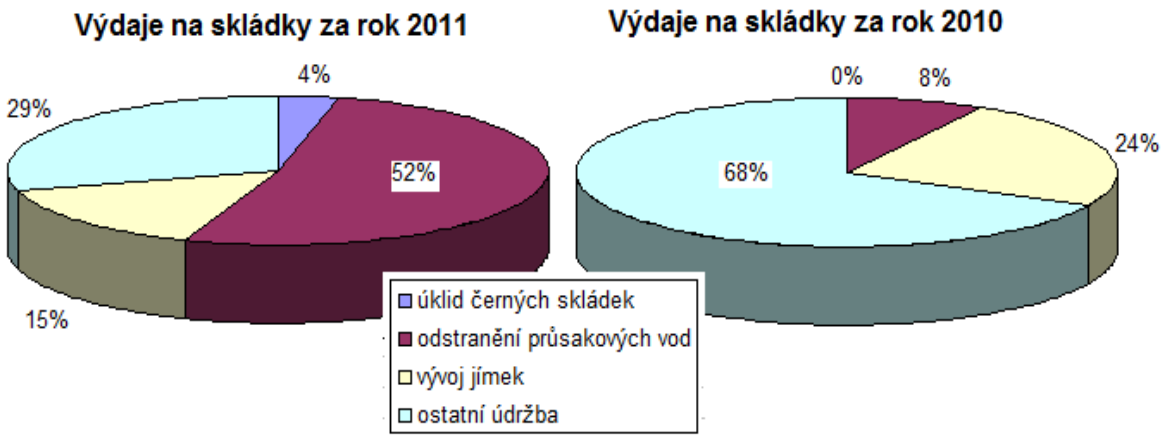

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

6.1.3 Výdaje na údržbu a opravy odpadkových košů

Město vlastní v současnosti několik druhů odpadkových košů a to od košů kameninových a dřevěných (umístěných v historickém centru), litinových (v moderní zástavbě) a plastových, po koše na psí exkrementy. Údržbu a opravy má na starost Údržba městských komunikací (ÚMK). Dále jsou ve městě i koše ve vlastnictví firmy Marius Pedersen, a.s., která se stará o vyprazdňování všech košů nehledě na vlastníka.

Tabulka 12 Výdaje na údržbu a opravy odpadkových košů

Údržba a opravy odpad. košů (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Rozpočet	50 000	60 000
Předpokládané náklady	23 401	59 105
Skutečné náklady	19 699	56 506
Rozdíl mezi rozpočtem a skutečnými N	30 301	3 494
Překročení rozpočtu /úspora	60,6%	5,82%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Rozpočtované výdaje vzrostly mezi roky 2010/2011 o 10 tis. Kč přičemž skutečné náklady vzrostly o 36 807 Kč, a proto se i po zvýšení rozpočtu pro tuto skupinu rapidně snížila „uspořená“ částka. Skutečně vynaložené náklady na údržbu a opravy odpadkových košů se zvýšily meziročně o úctyhodných 186,83%. Pokud by tento trend pokračoval a vzhledem k rostoucímu vandalismu (projevujícímu se například zapalováním košů) nejspíše dle názoru autorky pokračovat bude, potom se dá očekávat růst výdajů na opravy košů a růst rozpočtované částky do budoucna. Tato položka tvoří nejmenší položku na celkových výdajích a to v průměru 0,26%.

6.1.4 Výdaje na separaci odpadů

Výdaje na separaci odpadů naopak patří mezi nejvýznamnější položky výdajů a v průměru tvoří okolo 35,5% celkových výdajů OH. Separací odpadů se nemyslí pouze výdaje na třídění využitelných složek komunálního odpadu ale celý sběr, svoz, využití a odstranění komunálního odpadu, jmenovitě bioodpadu, tuhého komunálního odpadu a provoz sběrného dvora, který město vyjde na cca 2 miliony Kč ročně.

Tabulka 13 Výdaje na separaci odpadů

Výdaje na separaci odpadů (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Rozpočet	4 500 000	5 500 000
Předpokládané náklady	4 704 803	5 355 776
Skutečné náklady	4 704 803	5 155 808
Rozdíl mezi rozpočtem a skutečnými N	- 204 803	344 192
Překročení rozpočtu /úspora	- 4,55%	6,26%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že rozpočtovaná částka pro rok 2011 se zvýšila o 1 milion Kč tedy o 22,22%. Na rok 2012 se počítá se stejnou rozpočtovanou částkou. Nárůst rozpočtované částky a především skutečných výdajů je zajisté zapříčiněn nárůstem vyprodukovaného množství odpadu o 2,93% a také rostoucími cenami služeb v systému OH města Rakovník. Vývoj cen služeb bude podrobněji rozepsán v další subkapitole.

Skutečné výdaje v roce 2010 dokonce překročily ty rozpočtované a to o 4,55%. V dalším roce sice skutečné výdaje vzrostly o 9,59%, absolutně o 451 005 Kč, ale díky navýšení rozpočtované částky nedosáhly limitu. Toto navýšení je částečně způsobeno i menší změnou metodiky v evidenci odpadů.

Pro představu nyní uvedeme podíl jednotlivých výdajů na separaci. Pro upřesnění je nutné uvést, že došlo k menší metodické změně a to takové, že do roku 2010 se výdaje na svoz velkoobjemového odpadu řadily do sekce sběr a svoz KO -služby, přičemž od roku 2011 se řadí do sekce separace.

Tabulka 14 Skutečné výdaje na jednotlivé položky separace

Položka separace (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Odstraňování bioodpadu	385 559	668 948
Sběr a svoz KO	2 346 801	2 273 515
Provoz sběrného dvora	1 972 444	2 037 267
Svoz velkoobjemového odpadu	-	176 078
Celkem	**4 704 804**	**5 155 808**

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z tabulky výše můžeme vyčíst, že největší nárůst zaznamenaly výdaje na bioodpad. Je to zapříčiněno také tím, že tyto výdaje začaly být samostatně evidovány až od dubna roku 2010. Pokud bychom čistě hypoteticky braly v úvahu, že by ve městě bylo vyprodukováno a odstraněno stejné množství bioodpadu i v prvních třech měsících roku 2010, potom by se částka za bioodpad zvýšila o přibližně 128 520 Kč. Toto navýšení je ale započítáno v jiných položkách výdajů OH, jelikož bioodpad navyšoval položky SKO a výdaje na sběrný dvůr (přesná výše vlivu na tyto položky je díky nemožnosti zjistit vyprodukované množství bioodpadu nestanovitelná). Pro sjednocení metodik bychom potom také museli snížit výdaje na separaci o 176 078 Kč na vrub sběru a svozu KO v roce 2011. Pokud bychom tyto položky skutečně zaevidovali, vyšly by nám výdaje na separaci v roce 2010 4 833 324 Kč a v roce 2011 potom 4 979 730 Kč, což by představovalo navýšení o 3,03% místo skutečných 9,59%. Podíl výdajů na separaci znázorňují následující porovnávací grafy.

Obrázek 24 Podíl výdajů na separaci odpadů

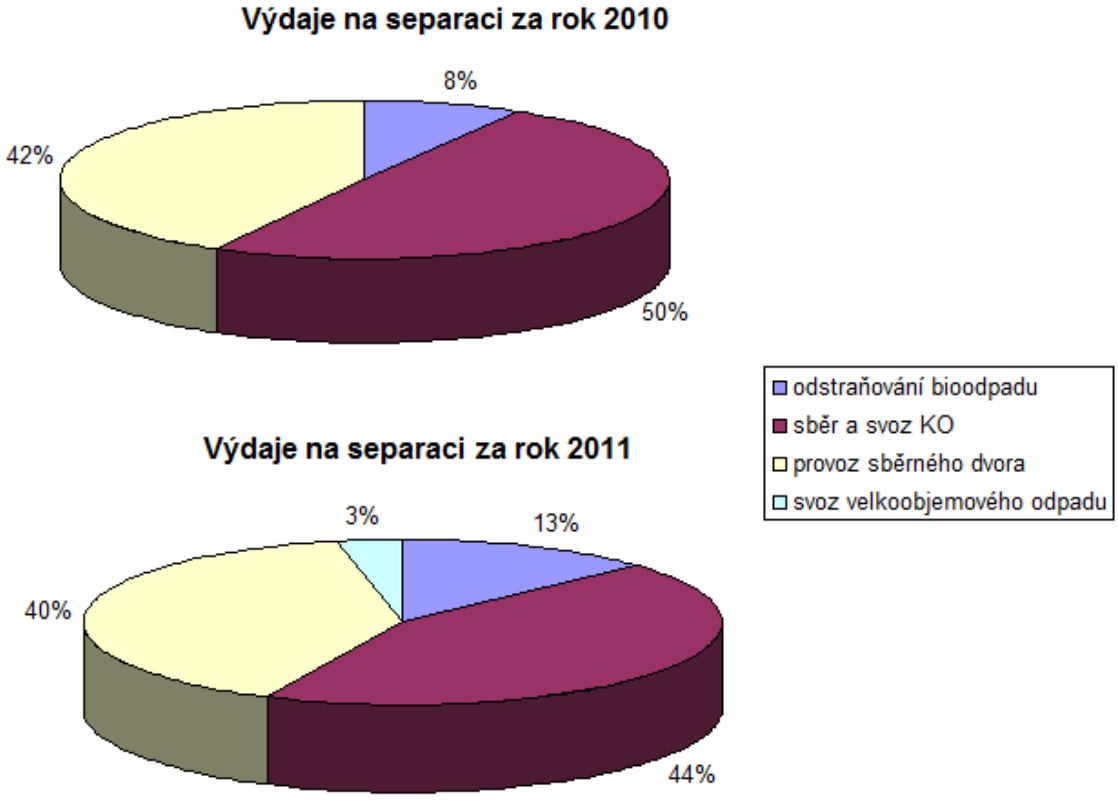

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

6.1.5 Výdaje na služby sběru a svozu komunálních odpadů

Největší skupinou výdajů jsou výdaje nazývané „Sběr a svoz komunálních odpadů – služby“ tvořící v průměru téměř 55% celkových výdajů. Z názvu skupiny ani názvu položek ve skupině není přímo patrné, které položky patří do této skupiny a které do skupiny separace odpadů. Metodika zařazování není dle autorky příliš přesná, případně jsou jen položky pojmenovávány nekonkrétně. Město sem zařazuje položky pod názvy uvedenými v tabulce č. 15.

Tabulka 15 Výdaje na svoz komunálního odpadu

Výdaje na sběr a svoz KO (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Rozpočet	9 500 000	10 050 000
Předpokládané náklady	6 566 461	9 596 285
Skutečné náklady	6 566 461	8 865 635
Rozdíl mezi rozpočtem a skutečnými N	2 933 539	1 184 365
Překročení rozpočtu /úspora	30,89%	11,78%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Rozpočtovaná částka výdajů na sběr a svoz KO vzrostla o 550 tis. Kč, tj. o 5,79%. Naproti tomu skutečné výdaje vzrostly o více než 35 %, konkrétně o 2 299 174 Kč. Z toho samozřejmě vyplývá, že pokud budou růst výdaje rychleji než jejich limit, brzy tyto výdaje limit překročí (rozpočet na rok 2010 je 10 500 tis.Kč). Růst výdajů je zapříčiněn stejně jako u separace růstem produkovaného množství odpadů a růstem cen služeb systému OH.

Tabulka 16 Podíl výdajů na sběr a svoz komunálního odpadu

Položka sběru a svozu KO (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Svoz odpadkových košů	423 633	519 766
Mimořádné svozy	82 889	43 109
Svoz ostatních nádob na KO	5 883 861	8 126 682
Svoz objemného odpadu	176 078	176 078
Celkem	**6 566 461**	**8 865 635**

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z předchozí tabulky můžeme vyčíst, že největší podíl výdajů ukrajuje z rozpočtu OH položka svozu ostatních nádob na KO (podrobněji na obrázku č.25). Tato položka vzrostla meziročně o 2 242 821 Kč tedy o 38,12%, naopak se snížila položka mimořádných svozů.

Pokud bychom chtěli zachovat metodiku použitou u předchozí skupiny (separace odpadů) potom bychom museli navýšit položku svozu objemného odpadu o dalších 176 078 Kč v roce 2011 (svoz probíhá 1x až 2x ročně) jelikož byl jeden svoz zaevidován v položce separace. Odkud jsme ho odečetli. Potom by skutečné výdaje v roce 2010 byly 6 566 461 Kč na v roce 2011 9 041 713 Kč a skutečné navýšení by bylo meziročně o 37,7% místo 35%.

Obrázek 25 Vývoj výdajů na svoz komunálních odpadů

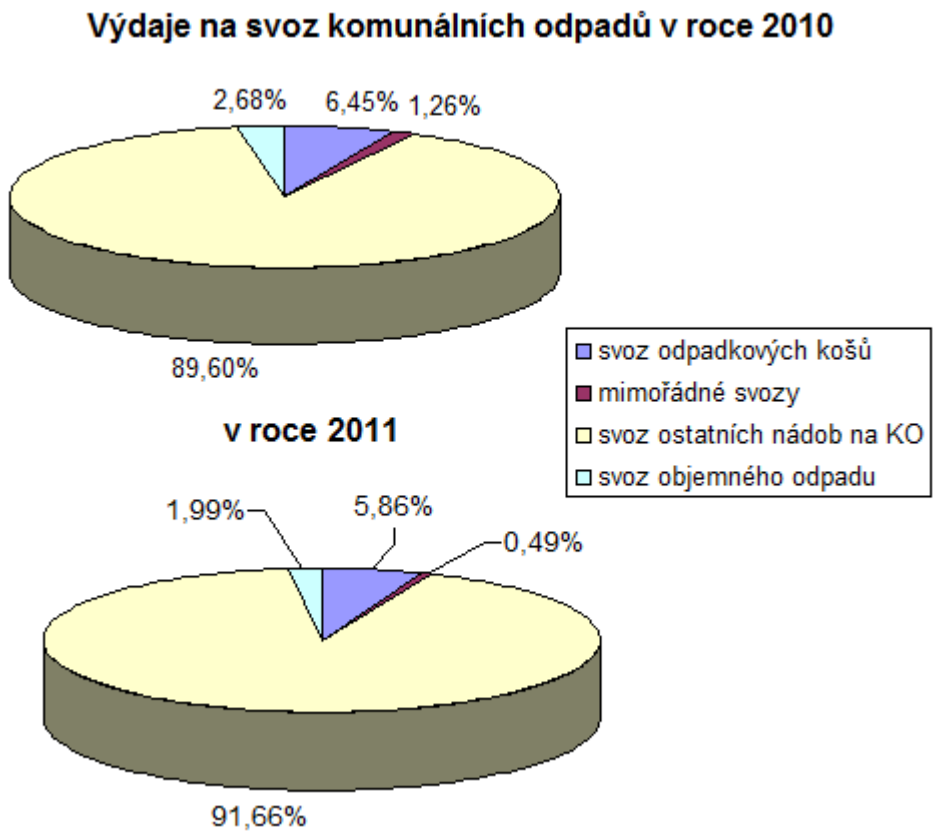

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Pro znázornění podrobnější skladby nejvýznamnější položky výdajů OH lze uvést ještě obrázek, který ukazuje, že největší podíl tvoří poněkud překvapivě svoz hřbitovního odpadu.

Obrázek 26 Podrobnější členění výdajů na sběr a svoz KO za rok 2011

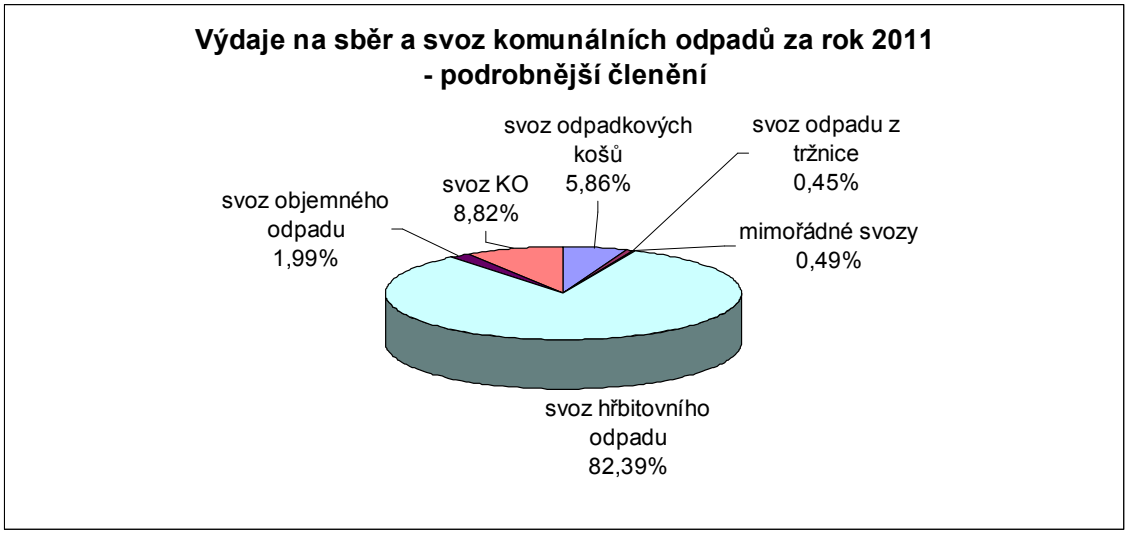

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

6.1.6 Výdaje na likvidaci ostatního odpadu

Výdaje řadící se do této skupiny jsou velmi různorodé a patří mezi ně především výdaje na pouliční smetky, výdaje na vypracování plánu odpadového hospodářství (ten nynější stál město 49 800 Kč a výběrové řízení na jeho zpracování vyhrála firma ISES, s.r.o.). Dále sem správce této skupiny zařazuje výdaje na svoz a likvidaci zeminy, kamení, směsných stavebních a demoličních materiálů a jiných položek nezařazených do předchozích skupin. Toto zařazování je dle mínění autorky velmi benevolentní, a proto neklade důraz na podrobnější členění této skupiny.

Tabulka 17 Výdaje na likvidaci ostatního odpadu

Výdaje na likvidaci ostatního odpadu (v Kč)	Rok 2010	Rok 2011
Rozpočet	1 000 000	1 000 000
Předpokládané náklady	997 446	755 107
Skutečné náklady	981 934	747 446
Rozdíl mezi rozpočtem a skutečnými N	18 066	252 554
Překročení rozpočtu /úspora	1,81%	25,26%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z tabulky č. 17 vidíme, že rozpočtovaná částka se mezi roky 2010 a 2011 nezměnila ale skutečné náklady se snížily o 250 tis. Kč, tedy o 23,88%. Toto snížení město zakomponovalo do celkového snížení rozpočtované částky pro rok 2012 a stanovilo ji na 800 tis.Kč. Jestli tato výše bude dostačující se ukáže až na konci roku, přesto však autorka subjektivně předpokládá její překročení.

6.1.7 Investice do odpadového hospodářství

Poslední skupinou výdajů odpadového hospodářství jsou investice do odpadového hospodářství. Momentálně neprobíhá na území města žádný rozsáhlejší investiční projekt odpadového hospodářství. Pouze v roce 2011 bylo investováno do tvorby nákladové rampy na sběrném dvoře, která město vyšla na 466 681 Kč z rozpočtovaných 600 tis. Kč.

Dle Plánu odpadového hospodářství by ale mělo město nějaké investiční projekty realizovat. A to například vybudovat ještě jeden sběrný dvůr, jelikož ideálním stavem je, když na 1 SD připadá 5 až 8 tisíc spádových obyvatel [52] a Rakovník má okolo 16 700 obyvatel [47]. Finanční náročnost takovéto investice není stanovena. Další investicí je stavba kompostárny na bioodpad, která by město vyšla na cca 10 mil. Kč, přičemž by bylo možno počítat s dotací na výstavbu. Další investicí, jež by částečně spadala do investic a částečně do opravy a údržby separačních hnízd je dovybavení a obnova separačních hníz, která vyjde na 300 tis.Kč ročně na 1 hnízdo, přičemž jich je v Rakovníku 161. Dále by se měla vybudovat hnízda s podzemními kontejnery v historických částech města, což by vyšlo město na 600 tis. Kč ročně. Další položkou by bylo předcházení vzniku bioodpadů s částkou 50 tis.Kč či svoz nebezpečného odpadu 10 tis.Kč ročně, pravidelné vzdělávání pověřených úředníků cca 30 000/ročně a výchova a vzdělávání občanů 25 tis.Kč ročně. I když by tyto položky nepatřily zdaleka jen do odpadových investic město by je mělo zakalkulovat do svého rozpočtu.

6.2 Vývoj cen služeb systému odpadového hospodářství

Hlavním dodavatelem služeb a zajišťovatelem systému odpadového hospodářství je již zmíněná firma Marius Pedersen Grupe (dceřiné společnosti ASP s.r.o, Marius Pedersen a.s.). Město má s firmou sepsánu Smlouvu o dílo na odvoz a likvidaci smíšeného komunálního odpadu, realizaci a provoz sběrného dvora, mobilní svoz nebezpečných složek KO, svoz a likvidaci objemného KO, separaci a využití využitelných složek KO, dodávku, instalaci a odvoz SKO z odpadkových košů, která byla uzavřena 30.1.2001. Z názvu smlouvy jasně vyplývá, které činnosti firma městu každý měsíc fakturuje. Každoročně je vytvořen dodatek ke smlouvě, jehož přílohou je příslušný ceník služeb, ze kterého autorka čerpala.

6.2.1 Cena za odvoz tříděného komunálního odpadu

Vývoj cen za odvoz tříděného KO přehledně znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 18 Ceník odvozu tříděného KO

Tříděný komunální odpad			**240 l (popelnice)**	**1100 l (kontejner)**
Rok 2011	1x týdně	Za svoz	35,3	147,4
		Za rok	1835,6	7664,8
	1x za 14 dnů	Za svoz	47,2	194,5
		Za rok	1227,2	4958,2
	1x za 3-4 týdny	Za svoz	50,4	208,1
		Za rok	856,8	3537,7
	Sezónní svoz 78x ročně	Za svoz	29,5	128,7
		Za rok	2301	10038,6
Rok 2012	1x týdně	Za svoz	35,83	149,61
		Za rok	1863,1	7779,8
	1x za 14 dnů	Za svoz	47,91	193,56
		Za rok	1245,6	5032,6
	1x za 3-4 týdny	Za svoz	51,16	211,22
		Za rok	869,7	3590,8
	Sezónní svoz 78x ročně	Za svoz	29,94	130,63
		Za rok	2335,5	10189,2
Nárůst cen o			**1,51%**	**1,51%**

Zdroj: [60; 61] vlastní zpracování

Ceny odvozu tříděného komunálního odpadu, jmenovitě papíru, plastu, skla a nápojových obalů jsou včetně nájmu, manipulace a odvozu na místo konečného využití. Cena se sjednává bez DPH a je k ní při fakturaci připočtena daň v aktuálně platné výši dle Zákona o DPH. Ceny za tuto službu vzrostly o 1,5% mezi roky 2010/2011 i roky 2011/2012. Zda je ve smlouvě sjednán každoroční růst o určité procento se autorce nepodařilo zjistit. Jako nejvýhodnější varianta svozu se jeví sezónní svoz a cena za 1l odpadu ze 1100 l kontejneru vychází na 0,117 Kč v roce 2011 a 0,119 Kč v roce 2012.

6.2.2 Cena za odvoz směsného komunálního odpadu

Ceny uvedené v tabulce níže jsou stanoveny včetně nájmu, skládkovného, manipulace a dopravy: Cena se sjednává bez DPH.

Tabulka 19 Ceník služeb odvozu SKO

Směsný komunální odpad		120 l (koš)	240 l (popelnice)	1100 l (kontejner)
Rok 2011				
2x týdně	Za svoz	27,31	46,77	247,58
	Za rok	2840,3	4863,8	25748,3
1x týdně	Za svoz	31,21	49,95	274,41
	Za rok	1623	2597,6	14269,1
1x za 14 dnů	Za svoz	50,06	62,32	406,35
	Za rok	1301,5	1620,4	10566
Rok 2012				
2x týdně	Za svoz	27,94	47,85	253,32
	Za rok	2906,2	4977	26345,7
1x týdně	Za svoz	31,93	51,1	287,77
	Za rok	1666,6	2657,6	14600,4
1x za 14 dnů	Za svoz	51,22	63,76	415,77
	Za rok	1331,8	1658	10810,2
Nárůst o		2,32%	2,32%	2,32%

Zdroj: [60; 61] vlastní zpracování

Ceny za tyto služby narostly meziročně o 2,32%. V přepočtu na 1 litr odpadu je cenově nejvýhodnější svoz 240 l nádoby 2x týdně a vychází na 0,19 Kč/l za rok 2011 a 0,20 Kč za rok 2011.

6.2.3 Cena za odvoz odpadkových košů

V roce 2011 se cena za vyprázdnění jednoho odpadkového koše se pohybovala v rozmezí od 18,30 Kč do 18,40 Kč dle četnosti svozu (1x až 5x týdně) u košů ve vlastnictví firmy a 13 Kč u košů ve vlastnictví města (bez ohledu na četnost svozu). Vyprázdnění košů na psí exkrementy se provádělo 2x týdně a stálo 32,50 Kč za kus. V roce 2012 byly sjednány ceny o 1,64% vyšší u košů ve vlastnictví firmy a 1,54% u košů ve vlastnictví města.

6.2.4 Cena za provozování sběrného dvora

Sběrný dvůr je v majetku města, ale je obhospodařován firmou Marius Pedersen a.s.. Tato firma smluvně stanovuje výši paušální měsíční částky za provozování sběrného dvora. Cena sjednaná pro rok 2011 činí 154 774,40 Kč bez DPH, tedy 170 251,80Kč včetně DPH. [60] Pro rok 2012 tato paušální sazba činí 158 365,20 Kč bez DPH a 180 536,33 Kč včetně DPH v aktuálně platné výši. [61]. Cena vzrostla o 2,32%. Vývoj výše této částky očištěné o DPH (pro lepší vypovídací schopnost) můžeme vidět na následujících obrázcích. Růst ceny za SD je stejný jako růst ceny za odvoz směsného komunálního odpadu, což jen potvrzuje autorčinu hypotézu, že navýšení cen se děje dle přesně smluveného procenta ročně.

Obrázek 27 Vývoj ceny za provozování sběrného dvora

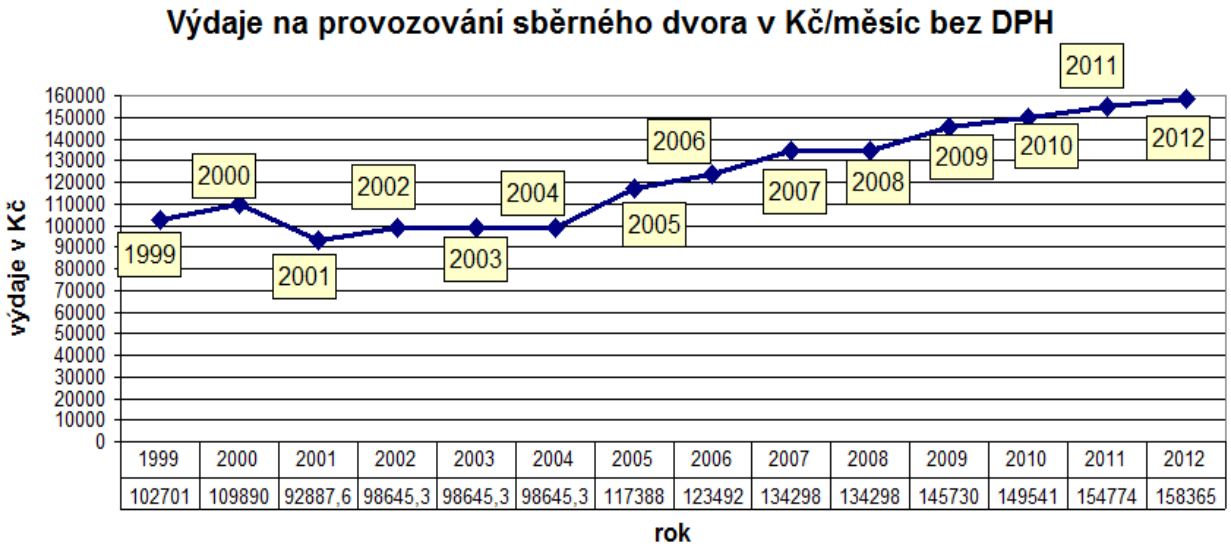

Zdroj: [60; 61] vlastní zpracování

Obrázek 28 Porovnání cen za sběrný dvůr a množství odpadu

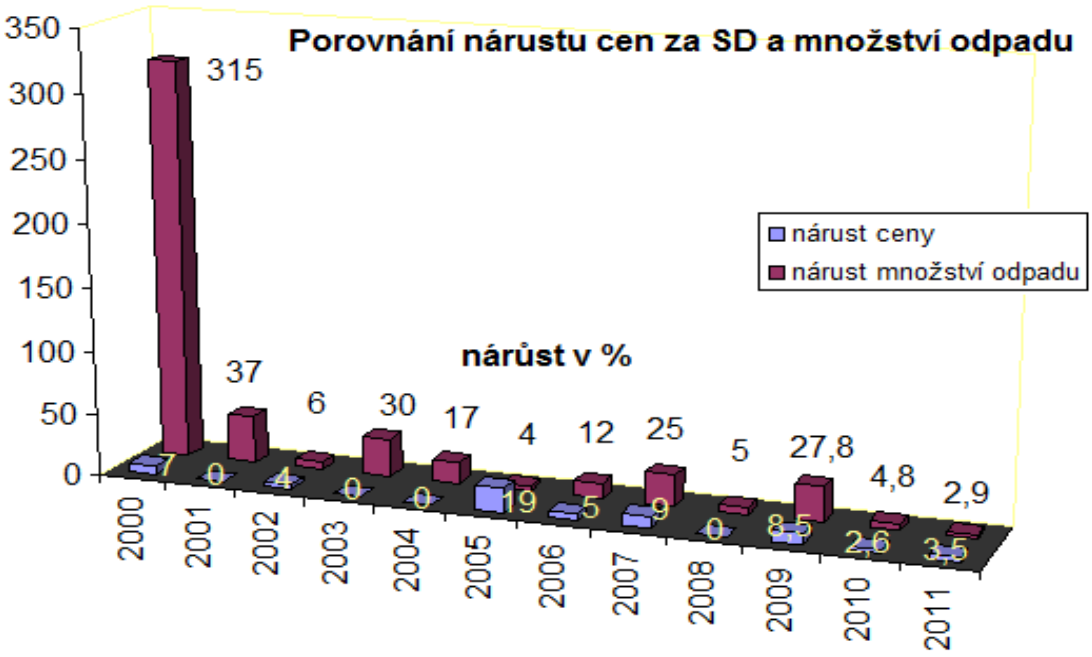

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

6.2.5 Ceny ostatních služeb

Cena za mobilní svoz nebezpečných složek KO činí 107 540,10 Kč ročně a od roku 2010 do dnešní doby se nezměnila. Tato částka zahrnuje dva dvoudenní svozy o 20 stanovištích, cena je sjednávána bez DPH.

Cena za svoz objemného KO za dva pětidenní mobilní svozy o 20 stanovištích činí 320 142,10 Kč bez DPH. Tato částka se také za poslední roky nezvýšila.

6.2.6 Ceny za skládkování odpadů

V příloze 6 Zákona o odpadech [33] je uveden ceník uvádějící sazby základních a rizikových poplatků za uložení odpadů (viz tabulka č.20) Tato sazba je součástí ceny za uložení odpadu na skládku. Jelikož je město investorem skládky se jménem Skládka Vrbička s.r.o., má nárok na dividendu z titulu majetkového podílu, který činí více jak 20%. Město je 2 největším podílníkem s vkladem 6 mil. Kč a plynou mu výhody nejen příjmové ale i výdajové, jelikož podílníci mají nárok na nižší ceny za skládkování a ostatní služby. [62]

Tabulka 20 Sazba poplatků za ukládání odpadů

Kategorie odpadu [t]	2002 - 2004	2005-2006	2007-2008	2009 a další
Základní sazba - nebezpečný odpad	1 100 Kč/t	1 200 Kč	1 400 Kč	1 700 Kč
Základní sazba - komunální odpad	200 Kč	300 Kč	400 Kč	500 Kč
Riziková sazba - Nebezpečný odpad	2 000 Kč	2 500 Kč	3 300 Kč	4 500 Kč

Zdroj: zpracováno dle zdroje [33]

Tabulka 21 Sazba poplatků za uložení na Skládce Vrbička s.r.o.

	Základ	Poplatek	Rezerva	Cena bez DPH/t
Komunální odpad společníci				
Rok 2005	200	300	100	600
Rok 2009	225	500	100	825
Komunální odpad nespolečníci				
Rok 2005	295	300	100	695
Rok 2009	332	500	100	932
Ostatní odpad společníci				
Rok 2005	200	300	35	535
Rok 2009	225	500	35	760
Ostatní odpad nespolečníci				
Rok 2005	295	300	35	630
Rok 2009	332	500	100	867

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Z tabulky je vidět, že pokud by město ukládalo komunální odpad na tuto skládku, tak by ušetřilo 107 Kč za každou uloženou tunu odpadu, tedy 12,97%. Pokud se jedná o ostatní odpad (vyjma stavebního a nebezpečného) tak za jeho uložení by město zaplatilo taktéž o 107 Kč za tunu méně. Jelikož se má město sjednán s firmou Marius Pedersen nejen svoz ale i odstranění SKO, tak služby této skládky samo nevyužívá a výhody plynou svozové firmě.

6.3 Vývoj celkových výdajů odpadového hospodářství a shrnutí

Po rozboru vývoje dílčích výdajů můžeme přejít k rozboru celkových výdajů odpadového hospodářství města Rakovník a k závěrečnému shrnutí. Přehled všech skupin výdajů OH za roky 2010 a 2011 bude uveden v tabulce č. 22 a 23.

6.3.1 Výdaje v roce 2010

V roce 2010 vynaložilo město na zajištění systému odpadového hospodářství částku 12 450 521 Kč, což činí v přepočtu na jednoho poplatníka platícího za svoz netříděného komunálního odpadu částku 777,04 Kč (jelikož byl k roku 2010 stanoven přepočítávací koeficient 16 023 poplatníků). Budeme-li chtít vyjádřit průměrný výdaj na 1 občana města, bez ohledu na to, zda má povinnost platit za sběr a svoz KO, potom nám vyjde částka 752,75 Kč. Pokud bychom chtěli vyjádřit pouze výdaje na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, ty činily v roce 2010 9 778 412 Kč, vyjde nám v přepočtu částka 610,27 Kč na poplatníka. [58] Jelikož občané platí za svoz 500 Kč ročně, je více než jasné, že město musí nejen sběr a svoz KO ale i celé odpadové hospodářství dotovat.

Tabulka 22 Výdaje OH za rok 2010

Položka (V tis. Kč)	**Rok 2010**				
	Rozpočet	**Předpokládané N**	**Skutečné N**	**Úspora/ztráta oproti rozpočtu**	**% úspora/ztráta**
Sběr a svoz KO	9 500,00	6 566,46	6 566,46	2 933,54	30,88
Separace odpadů	4 500,00	4 704,80	4 704,80	-204,80	-4,55
Likvidace ostatních O	1 000,00	997,45	981,93	18,07	1,81
Údržba odp.košů	50,00	23,40	19,70	30,30	60,60
Údržba separačních stání	100,00	64,68	64,68	35,32	35,32
Úklid skládek	200,00	128,38	112,95	87,05	43,53
Celkem	**15 350**	**12 485,17**	**12 450,52**	**2 899,48**	**18,89**

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Předchozí tabulka ukazuje, že město při stanovování rozpočtu vyhradilo odpadovému hospodářství částku 15 350 tis. Kč. Tato částka nebyla přečerpána, naopak došlo k „úspoře“ 2 899 479 Kč což činí 18,89% rozpočtu OH. Toto zjištění je zajisté velmi pozitivní a mělo by logicky vést ke snížení či zachování rozpočtované částky na roky další. Jak ale uvidíme v dalším roce se tak nestalo a ani samotné výdaje na OH nepoklesly přesto, že poklesl růst produkovaného množství odpadů. Předpokládané náklady na OH (dle smluv) činily 12 485 171 Kč, což bylo o 34 650 Kč více než nakonec byly náklady skutečné. Tento rozdíl je zapříčiněn dle názoru autorky převážně tím, že město nestihlo zaplatit, či dodavatel nestihl vyfakturovat částku před koncem roku apod. Skutečné náklady nikdy nepřekročily výši těch předpokládaných.

Největší úspory oproti rozpočtu dosáhlo město při údržbě odpadkových košů a to ve výši 60,6% dále při úklidu skládek 43,53% a naopak ztráty u separace odpadů, kdy překročilo rozpočtovanou částku o 4,55%.

Obrázek 29 Porovnání skutečných a rozpočtovaných výdajů v roce 2010

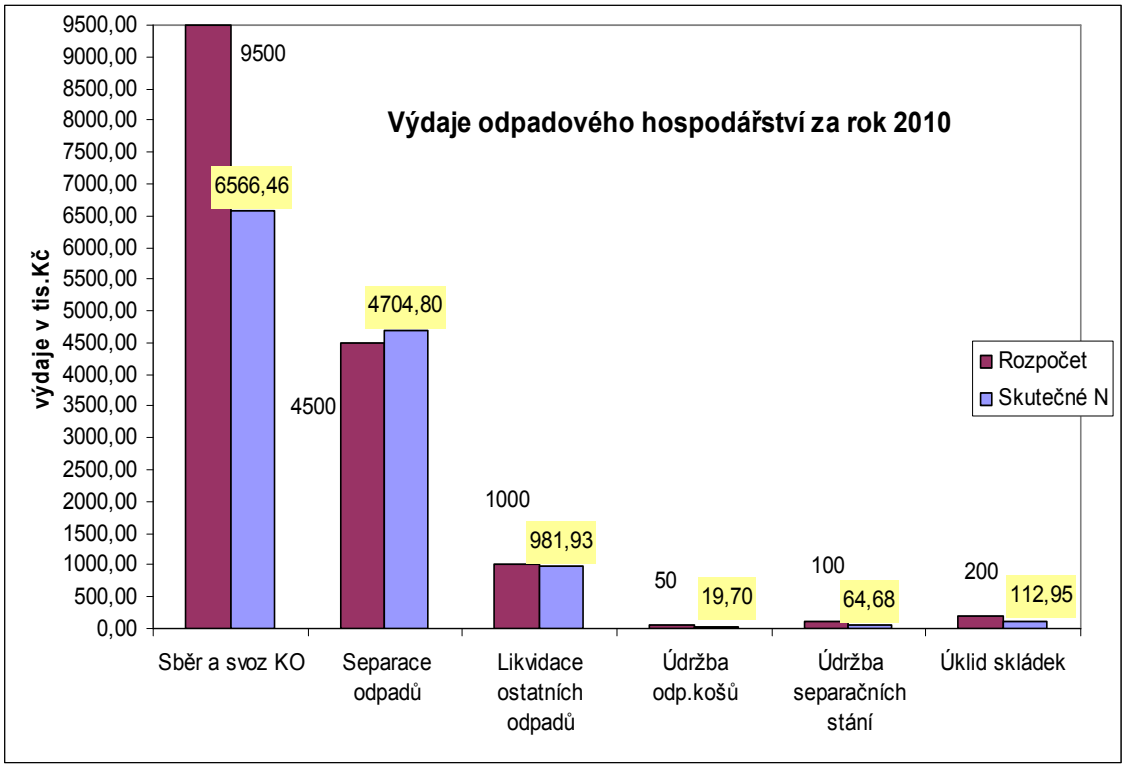

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Podíl jednotlivých skupin výdajů v roce 2010 znázorňuje následující graf z něhož můžeme vyčíst, že největší podíl výdajů město vynakládá na sběr a svoz KO, dále na separaci odpadů a likvidaci ostatních odpadů a naopak nejméně na údržbu odpadkových košů.

Obrázek 30 Podíl jednotlivých skupin výdajů v roce 2010

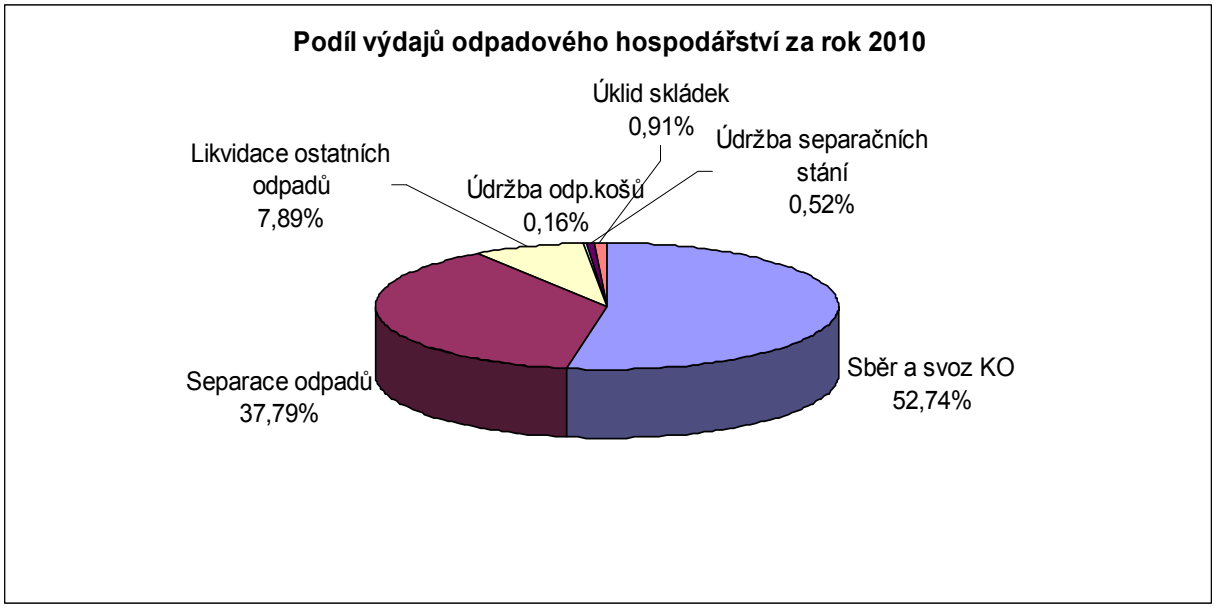

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

6.3.2 Výdaje v roce 2011

V roce 2011 vynaložilo město na zajištění systému odpadového hospodářství částku 15 608 789 Kč, což činí v přepočtu na jednoho poplatníka platícího za svoz netříděného komunálního odpadu částku 974,15 Kč (přepočítávací koeficient 16 023 poplatníků). Budeme-li chtít vyjádřit průměrný výdaj na 1 občana města (16 730 obyvatel), bez ohledu na to, zda má povinnost platit za sběr a svoz KO, potom nám vyjde částka 932,98 Kč. [58]

Rozpočtovaná částka se v roce 2011 zvýšila a zvýšily se i skutečné výdaje na odpadové hospodářství. Rozpočet nebyl ani pro rok 2011 překročen a město realizovalo v oblasti OH úsporu 1 821 211 Kč, která tvořila 10,45% hodnoty celkového rozpočtu. V tomto roce se rapidněji zvýšil rozdíl mezi předpokládanými a skutečnými náklady. Předpokládané náklady byly o 966 981 Kč vyšší než skutečné (viz tabulka č.23).

I výše úspor oproti rozpočtu se u jednotlivých položek snížila. Nejvyšší procentní úspory a to 25,26% se dosáhlo u likvidace ostatních odpadů, úsporu 22,22% vytvořily i odpadové investice a naopak nejhoršího výsledku dosáhla skupina úklidu skládek, která překročila svůj rozpočet o 87,1%. Na toto překročení reagovalo město navýšením rozpočtované částky pro tuto skupinu výdajů o 108,33% na částku 250 tis. Kč pro rok 2012.

Procentuální zastoupení výdajů je vyobrazeno na obrázku č 32. Poměr jednotlivých výdajů se oproti roku 2010 nijak výrazněji nezměnil, pouze vzrostl podíl výdajů na již zmíněnou skupinu úklidu skládek.

Tabulka 23 Výdaje OH za rok 2011

Položka (V tis. Kč)	**Rok 2011**				
	Rozpočet	**Předpokládané N**	**Skutečné N**	**Úspora/ztráta oproti rozpočtu**	**% úspora/ztráta**
Sběr a svoz KO	10 050	9 596,285	8 865,635	1 184,365	11,78
Separace odpadů	5 500	5 355,776	5 155,808	344,192	6,258
Likvidace ostatních O	1 000	755,106	747,446	252,554	25,26
Údržba odp.košů	60	59,105	56,506	3,494	5,823
Údržba separačních stání	100	99,472	92,142	7,858	7,858
Úklid skládek	120	242,345	224,571	-104,571	-87,1
Investice do OH	600	466,681	466,681	133,319	22,22
Celkem	**17 430**	**16 574,77**	**15 608,789**	**1 821,21**	**10,45**

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Obrázek 31 Porovnání skutečných a rozpočtovaných výdajů v roce 2011

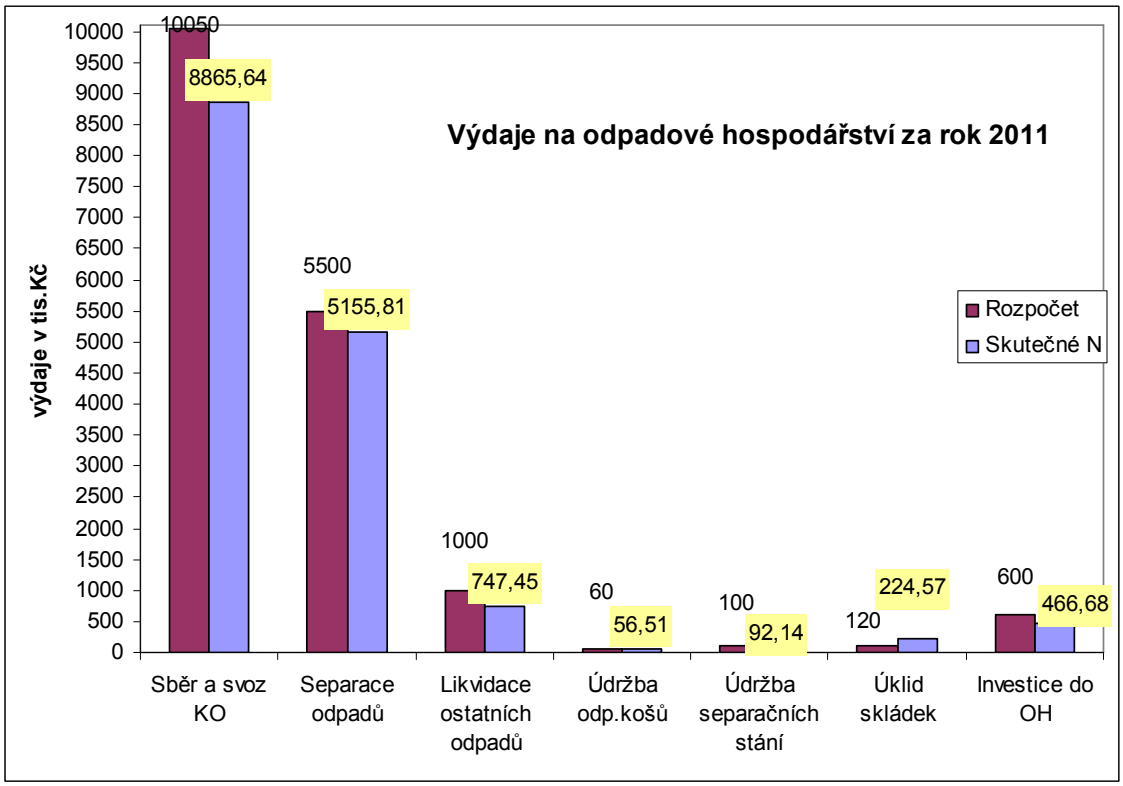

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Obrázek 32 Podíl jednotlivých skupin výdajů v roce 2011

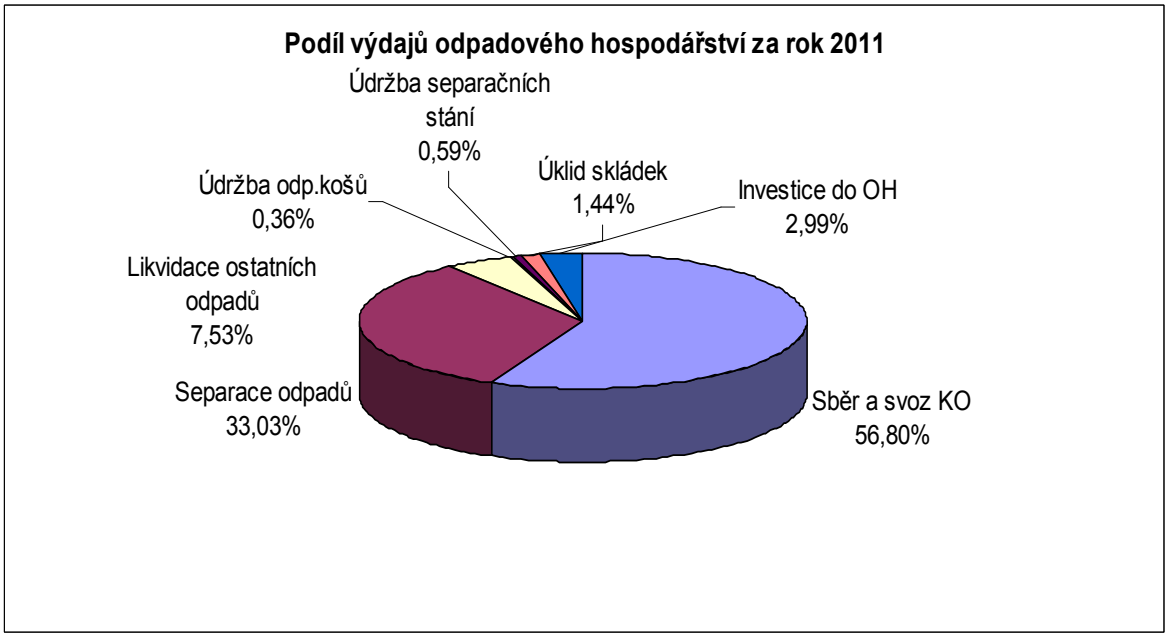

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

6.3.3 Porovnání analyzovaných roků a shrnutí

Trend rostoucích výdajů ve všech sférách ekonomického reality se projevil i zde v oblasti odpadového hospodářství. Nejen, že vzrostly celkové výdaje na OH, ale nárůst byl logicky vidět téměř ve všech skupinách výdajů (vyjma likvidace ostatních odpadů), což je vidět v následujícím grafu doplněném tabulkou.

Obrázek 33 Porovnání skutečných výdajů na OH

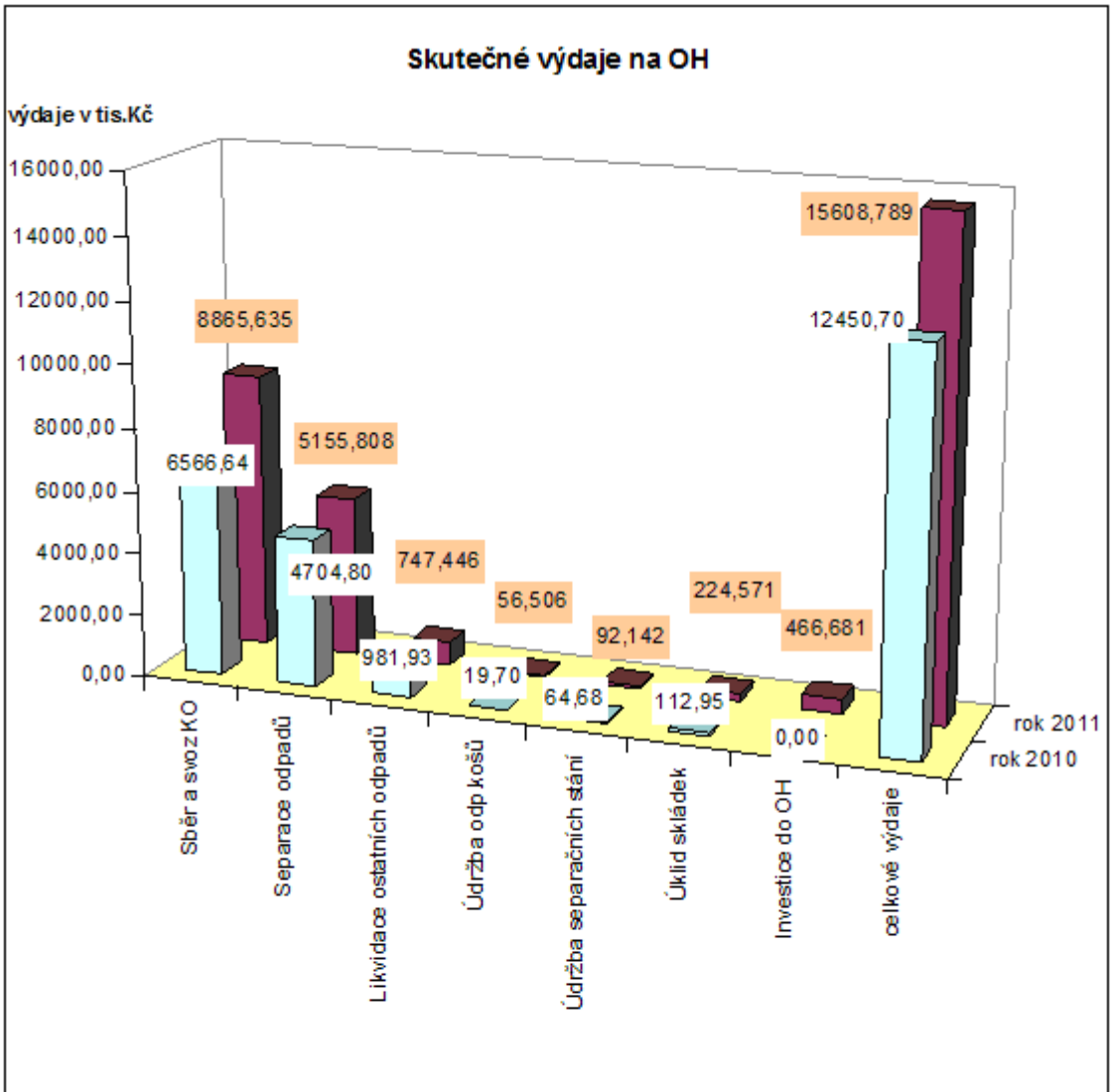

	Sběr a svoz KO	Separace odpadů	Likvidace ostatních odpadů	Údržba odp.košů	Údržba separačních stání	Úklid skládek	Investice do OH	celkové výdaje
rok 2010	6566,64	4704,80	981,93	19,70	64,68	112,95	0,00	12450,70
rok 2011	8865,635	5155,808	747,446	56,506	92,142	224,571	466,681	15608,789

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Celkové výdaje na odpadové hospodářství zaznamenaly nárůst o 3 158 268 Kč, což je procentní nárůst o přibližně 25,37%. Pokud by náklady rostly i nadále stejným tempem, dosáhly by na konci roku 2012 hodnoty 19 568 200 Kč.

Výdaje na sběr a svoz KO vzrostly meziročně o cca 35%, výdaje na separaci odpadů o 9,59%, výdaje na údržbu odpadkových košů vzrostly o neskutečných 186,83%, výdaje na údržbu separačních stání o 42,46%. Úklid a údržba skládek stála město o 98,82% více než v předchozím roce a jediná skupina výdajů, na které město ušetřilo byla likvidace ostatního odpadu, u které výdaje poklesly o 31,37%.

Tabulka 24 Porovnání vývoje množství odpadu a výdajů na jeho odstranění

Položka	Rok 2010	Rok 2011	Růst v %
Celkové vyprodukované množství odpadu	8 402 344 kg	8 648 599 kg	2,92%
Množství odpadu na 1 obyvatele	508 kg	516,95 kg	1,76%
Celkové výdaje na odpadové hospodářství	12 450 521 Kč	15 608 789 Kč	25,37%
Průměrné výdaje na 1 poplatníka	777,04 Kč	974,15 Kč	25,37%
Průměrné výdaje na 1 obyvatele	752,75 Kč	932,98 Kč	23,94%

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Růst vyprodukovaného množství odpadu na 1 obyvatele zaznamenal menší nárůst než tomu bylo u celkové produkce a je to způsobeno tím, že počet obyvatel Rakovníka se dle posledního provedeného sčítání obyvatel mírně zvýšil. Stejná situace byla i u průměrných výdajů na obyvatele. Poplatníkem se myslí osoba povinná odvádět místní poplatek za komunální odpad dle Vyhlášky č. 4/2011 o místních poplatcích.[57]

Budeme-li zkoumat závislost mezi celkovým nárůstem množství odpadu a nárůstem výdajů na odpadové hospodářství zjistíme, že mezi zadanými hodnotami je středně silná lineární závislost (Pearsonův korelační koeficient při porovnání 3-ti posledních let vychází 0,457). Z toho vyplývá, že výdaje na odpadové hospodářství nejsou závislé jen na vyprodukovaném množství odpadu a ovlivňují je i jiné faktory. Nejdůležitějším je zvyšování cen služeb systému odpadového hospodářství, které bylo analyzováno v předchozí části kapitoly. Dalším faktorem je například i zvyšování DPH.

Pro znázornění růstu výdajů můžeme použít ukazatel ceny 1 kg vyprodukovaného odpadu, která vychází na 1,48 Kč v roce 2010 a 1,80 Kč v roce 2011, což je růst o 21,81%.

Výdaje na odpadové hospodářství rostou a to větším tempem než vyprodukované množství odpadu. Pro udržitelný vývoj městského rozpočtu a omezení dluhového financování deficitu je nutno omezit výdaje na OH zefektivněním a tudíž zlevněním systému odpadového hospodářství. Pro udržitelný rozvoj planety i obyvatel města je nutno omezovat produkci odpadů a odpady již vzniklé důsledně třídit, čím snížíme i výdaje města na odstranění odpadů.

7 Analýza příjmů odpadového hospodářství

Při analýze příjmů odpadového hospodářství je nutno se zaměřit na hlavní příjmy plynoucí městu ze zajišťování systému OH a to je místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále jen místní poplatek za komunální odpad) a příjmy od kolektivních systémů. Jak již bylo řečeno dříve, město nestanovuje samostatný rozpočet OH ani nesleduje skutečné příjmy a výdaje OH jako celku. Proto bylo na uvážení autorky, které příjmy přiřadí pod odpadové hospodářství.

Mezi další příjmy uvedené v rozpočtu města patří také příjmy nesoucí název Poplatky za uložení odpadů, které představují příjmy města placené občany za uložení odpadů např. na sběrném dvoře. Dalším příjmem je příjem z rekultivace půdy v důsledku těžeb a důlních činností po skládkování odpadů. Tyto příjmy tvoří ale velmi malou část z rozpočtu OH (pro rok 2012 se počítá s částkou 70 tis. Kč za obě tyto položky). A vzhledem k tomu, že nejsou ani v plánu odpadového hospodářství považovány za příjmy OH, nebude je autorka primárně analyzovat. Výše rozpočtovaných příjmů pro jednotlivé analyzované roky byla uvedena v tabulce č. 8 na straně 63 této práce.

Další spornou položkou v oblasti příjmů OH je podíl na zisku na Skládce Vrbička, s.r.o., ve které je město druhým největším podílníkem (vlastní asi 20%). Jak již bylo řečeno, tato majetková účast přináší městu úsporu nákladů na uložení odpadu na této skládce a v případě tvorby zisku i podíl na zisku skládky. Přesnou výši podílu, který je stanovován variabilně nelze z materiálů poskytnutých městem určit. Výše podílu na zisku totiž závisí na rozhodnutí majitelů skládky, kteří se mohou rozhodnout vytvořený zisk nerozdělovat ale plně ponechat ve firmě.[62] Vzhledem k tomu, že výše tohoto podílu je nestálá rozhodla se autorka nezahrnovat tento příjem do celkových příjmů odpadového hospodářství města Rakovníka.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pokud budeme hovořit o celkových příjmech odpadového hospodářství v Rakovníku, budeme mít na mysli výhradně příjmy z poplatků za komunální odpad a příjmy plynoucí městu od kolektivních systémů. Pro analýzu příjmů si autorka vybrala roky 2009-2011, ačkoli u výdajů byly analyzovány jen roky 2010,2011. Je tomu tak kvůli nerelevantnosti struktury výdajů v roce 2009, kdy nebyl separován bioodpad a jiné složky.

7.1 Místní poplatek za komunální odpad

Jak již bylo řečeno v teoretické části práce, obec si může vybrat na základě jakého zákona bude vybírat od občanů poplatek za komunální odpad. Město Rakovník vybírá tento poplatek dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, v aktuálně platném znění. [31] Tento zákon potom stanovuje povinnosti města při výběru tohoto poplatku. Město je dle tohoto zákona povinno svou obecně závaznou vyhláškou stanovit způsob nakládání s komunálními odpady. Aktuálně platnou obecně závaznou vyhláškou je vyhláška č.4 /2011 o místní poplatcích. Poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů se zabývá Hlava V., která definuje poplatníka (viz §10 zákona), dále ohlašovací povinnost, sazbu poplatku, splatnost poplatku a osvobození a úlevy.[57]

Sazba poplatku se skládá z 2 částí, z fixní částky 250 Kč a z částky dle skutečných nákladů obce, maximálně však ve výši 250 Kč. Jak se vyvíjela výše místních poplatků za komunální odpad je uvedeno v následující tabulce.

Tabulka 25 Vývoj místního poplatku za komunální odpad v letech 2002-2012

Položka	2002	2003	2004	2005-2012
Sazba poplatku (v Kč)	390	440	480	500
Růst sazby v %	-	12,82	9,09	4,17

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování a výpočty

Z tabulky je vidět, že poplatek za posledních deset let vzrostl sice o více než 28% ale v posledních 8 letech se nezměnil a to díky maximální stanovené výši. Nejvyšší nárůst zaznamenal v letech 2002/2003, kdy vzrostl o 12,82%, poté jeho růst pomalu klesal až se nuceně zastavil. Na problém rostoucích výdajů na OH a stále stejných příjmů reagují obce buď přechodem na jiný systém výběru poplatků (dle Zákona o odpadech) či zvyšují tlak na změnu hranice stanovené Zákonem o místních poplatcích. I město Rakovník by bylo nuceno podniknout nějaká opatření pokud by tento poplatek do budoucna nevzrostl.

Příjmy z místních poplatků jsou ovlivňovány také stanovenými osvobozeními a úlevami od totoho poplatku, kdy jsou od něj (dle Čl.XXIX vyhlášky č 4/2011) osvobozeni poplatníci ubytovaní na ubytovně Chlum-Haná, poplatníci ve vazbě či výkonu trestu, poplatníci, kteří jsou dlouhodobě hospitalizováni v léčebném zařízení či pobývající v zařízeních sociální péče či pobývající mimo ČR a také děti do 4 let věku. Dále jsou zde definovány 50% úlevy od poplatku, na něž mají nárok důchodci nad 70 let či studenti přechodně ubytovaní v místě studia. [57]

7.1.1 Příjmy z místního poplatku za svoz komunálního odpadu

Příjmy z místního poplatku za svoz KO jsou dány součtem celkově vybraných poplatků za svoz KO od všech poplatníků, kteří ovšem daný poplatek řádně zaplatili. Proto se výše očekávaných a rozpočtovaných příjmů z místního poplatku může lišit od skutečně vybrané výše.

Tabulka 26 Vývoj příjmů z místního poplatku

Rok	Rozpočtované příjmy v Kč	Očekávané příjmy (dle předpisů) v Kč	Skutečné příjmy v Kč
2009	7 200 000	6 864 083	6 765 421
2010	7 000 000	6 737 762	6 842 910
2011	7 000 000	6 953 852	6 413 892

Zdroj: interní materiály města [63], vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky můžeme vyčíst, že rozpočtované příjmy z místního poplatku na komunální odpad mezi roky 2009/2010 poklesly o 200 tis. Kč a poté se ustálily na výši 7 mil. Kč ročně (což platí i pro rok 2012). Podobný trend jako u výdajů, ale v opačném a negativním smyslu lze vidět i u příjmů – rozpočtované příjmy jsou vždy vyšší než příjmy skutečné, tzn. že město počítá s vyššími příjmy než ve skutečnosti obdrží.

Výše příjmů se nedá popsat trendem, neboť jejich výše poměrně kolísá a je závislá na platební morálce občanů a na počtu poplatníků. Jelikož počet občanů roste stále pomaleji a zvyšuje se jejich věk, není možno počítat s růstem příjmů z tohoto poplatku dokud se nezmění podmínky výběru a výše jeho sazby. Vývoj příjmů je vyjádřen v grafu na následující straně.

Obrázek 34 Vývoj výše příjmů z místních poplatků za komunální odpad

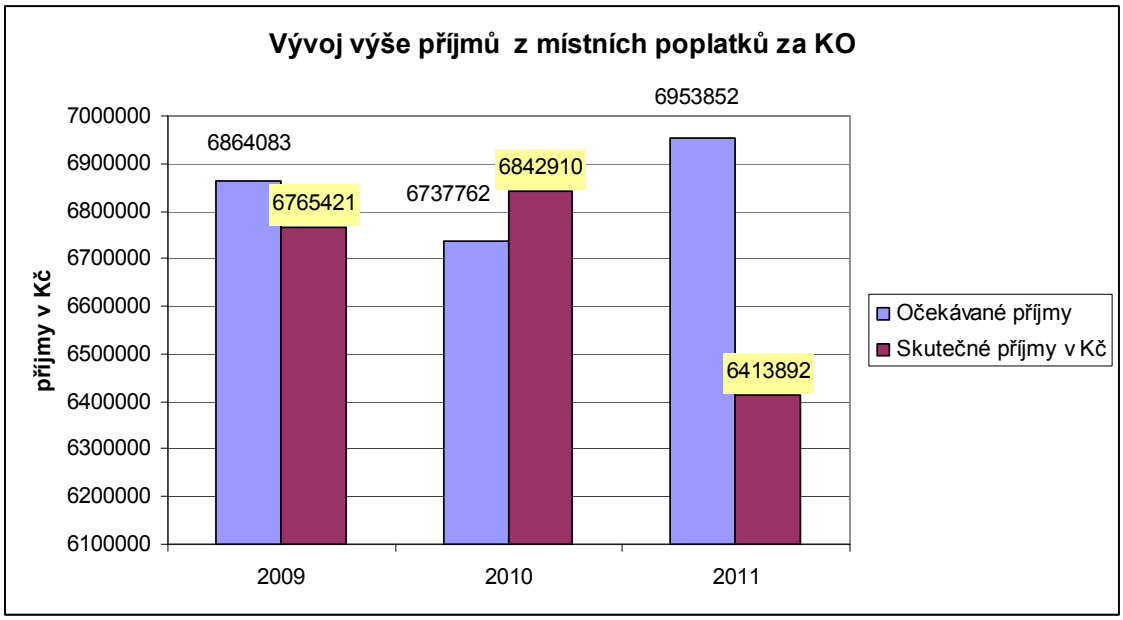

Zdroj: interní materiály města [63], vlastní zpracování

Tabulka 27 Rozdíl mezi předepsanými a skutečnými příjmy

Rok	Očekávané příjmy (dle předpisů) v Kč	Skutečné příjmy v Kč	Rozdíl v Kč	Růst/pokles skutečných příjmů v %
2009	6 864 083	6 765 421	- 99 661	
2010	6 737 762	6 842 910	+ 105 147	+ 1,15
2011	6 953 852	6 413 892	- 539 960	- 6,27

Zdroj: interní materiály města [63], vlastní zpracování

Z grafu i tabulky uvedené výše je možno vyčíst, že výše skutečných i očekávaných příjmů kolísala. V roce 2009 byly očekávané příjmy nižší než skutečné a to téměř o 100 tis. Kč, které poplatníci dlužili městu na tomto místním poplatku. Dluh činil asi 1,45% nárokované částky. V roce 2010 tomu ale bylo naopak a nárokované příjmy byly nižší než skutečně vybrané. Tento poměrně neobvyklý jev není způsoben radikálním zlepšením platební morálky občanů, ale tím, že občané nakonec zpětně dlužnou částku uhradili i s příslušným navýšením, na které má město dle zákona o místních poplatcích nárok. „Včas nezaplacené nebo neodvedené poplatky nebo část těchto poplatků může obecní úřad zvýšit až na trojnásobek; toto zvýšení je příslušenstvím poplatku.“ (Zákon o místních poplatcích, §11, odst.2). [31]

V roce 2011 je ale vidět prudký zlom mezi skutečnými a očekávanými příjmy. Občané totiž dlužilo 7,75% nárokované částky, což představovalo téměř 540 tis. Kč. Platební morálka poplatníků se tak radikálně zhoršila a pokud by tento negativní jev pokračoval i v následujících letech muselo by město zavést přísnější vymáhání tohoto poplatku. O příčině tohoto radikálního propadu je možno pouze spekulovat ale důvodem může být i ekonomická krize a stále se větší zadluženost obyvatel.

Od roku 2002 (kdy byl tento poplatek poprvé zaveden) do roku 2011 se na místních poplatcích za komunální odpad vybralo 66 769 352 Kč. Město však mělo dle zákona nárok na částku o 2 888 843 Kč vyšší. To je dlužná částka (4,15% z celkově předepsané částky), kterou občané nezaplatili za 10 let vybírání tohoto místního poplatku. Pokud by všichni dlužníci (čistě hypoteticky) svůj dluh uhradili snížil by se rozpočtovaný deficit města pro rok 2012 o 10%.

7.2 Příjmy od kolektivních systémů

V Rakovníku působí několik firem zabývajících se zpětným odběrem a likvidací některých komodit. První a nejdůležitější z nich je autorizovaná obalová společnost EKO-KOM a.s, jejíž činnost byla popsána v samostatné podkapitole. Tato společnost se zabývá využitím obalových složek vznikajících jako součást separovaných komunálních odpadů. Příjmy, které město dostává od této společnosti jsou druhou nejvyšší položkou rozpočtu odpadového hospodářství. Další příjmy město získává z titulu smluv o zpětném odběru některých elektrozařízení od společností EKOLAMP s.r.o, Elektrowin a.s. a ASEKOL s.r.o. Jednotlivé příjmy od těchto kolektivních systémů budou rozebrány v následujících subkapitolách.

7.2.1 Příjmy od společnosti EKO-KOM a.s.

Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM je nejdůležitějším kolektivním systémem působícím ve městě. Příjmy od tohoto systému tvoří nejpodstatnější část příjmů od kolektivních systémů. Jen za roky 2009-2011 město od této společnosti získalo z titulu separace využitelných obalových složek částku více než 4,5 mil. Kč.[64] EKO-KOM vyplácí městu čtvrtletní odměny za vytřízené obalové materiály a účtuje si za zaevidování do systému EKO-KOM vstupní poplatek.

Vstupní poplatek činí 1 600 Kč bez DPH a zahrnuje evidenční poplatek do Státního fondu životního prostředí (800 Kč) a administrativní poplatek firmě EKO-KOM [34]. Firma na svých internetových stránkách www.ekokom.cz zveřejňuje přesný způsob výpočtu odměn. Příjem od této společnosti je složen z odměn a bonusů jako je paušální odměna za zajištění zpětného odběru (v Kč na 1 obyvatele ročně), odměna za zajišťování využití (ta je tvořena základní složkou a fakultativními bonusovými a garančními složkami). Ukázka kompletního čtvrtletního vyúčtování je uvedena v příloze. Platby jsou prováděny za obalovou složku, nikoli za celkový vytříděný odpad a společnost každoročně zveřejňuje standardy přepočtu. Pro rok 2012 činí obalová složka 26% z vytřízeného papíru, 81% plastů, 99% skla a 100% nápojových kartonů. Ceník za jednotlivé položky v tunách a bonusy jsou také zveřejněny. [34]

Obrázek 35 Výpočet celkové odměny od EKO-KOMu

Zdroj: http://www.ekokom.cz/cz/obce-a-mesta/odmeny-obci/priklad-vypoctu-odmeny

V následující tabulce jsou uvedeny celkové příjmy od systému EKO-KOM v jednotlivých letech.

Tabulka 28 Vývoj odměn od společnosti EKO-KOM

Položka	2009	2010	2011
Celková odměna v Kč	1 503 346	1 508 162	1 489 347
Změna v %	-	0,32	1,25

Zdroj: interní materiály města [63], vlastní zpracování

Vše odměn od společnosti EKO-KOM se ve sledovaných letech příliš nezměnila. Odměny od tohoto systému jsou závislé nejen na množství vytříděných obalových složek KO ale také na hustotě, dostupnosti či efektivitě sběrné sítě. Výše odměn se v průběhu roku mění a obecně lze říci, že největší odměny městu přicházejí za druhé čtvrtletí a nejmenší naopak za čtvrtletí první každého roku. [63]

7.2.2 Příjmy od společnosti Elektrowin a.s.

Společnost Elektrowin je největším provozovatelem kolektivního systému sběru malých i velkých domácích spotřebičů působícím v Rakovníku. 1 místo zpětného odběru se nachází na sběrném dvoře, dalších 7 míst ZO v obchodech s elektrospotřebiči.[52] Společnost platí městu čtvrtletní odměny na základě vybraného množství použitých elektrospotřebičů a další bonusy.

Tabulka 29 Příjmy od společnosti Elektrowin a.s.

Položka	Rok	Částka v Kč
Odměna za zpětný odběr	2009	56 945
Bonus	2009	23 816
Celkové příjmy za rok 2009		80 761
Odměna za ZO	2010	36 957
Bonus	2010	16 184
Celkové příjmy za rok 2010		53 141
Odměna za ZO	2011	68 891
Celkové příjmy za rok 2011		68 891

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky je vidět, že příjmy od společnosti Elektrowin kolísají dle skutečně vybraného množství použitých elektrospotřebičů a tyto příjmy nelze s velkou přesností plánovat. Mezi lety 2009/2010 příjmy poklesly o 34,2% ale v dalším roce opět vzrostly o 29,64%.

7.2.3 Příjmy od společnosti ASEKOL s.r.o.

Společnost ASEKOL je provozovatelem systému ZO elektrozařízení, jež má v Rakovníku největší zastoupení (1 místo ZO na SD a 14 dalších míst ZO). Tato společnost účtuje odměny taktéž čtvrtletně a navyšuje je o bonusy.

Příjmy od společnosti ASEKOL jsou také těžko předvídatelné a v čase kolísají. Mezi roky 2009/2010 poklesly o 7,7% a mezi roky 2010/2011 naopak o 26,54% vzrostly.

Tabulka 30 Příjmy od společnosti ASEKOL s.r.o.

Položka	Rok	Částka v Kč
Odměna za zpětný odběr	2009	22 173
Bonus	2009	6 652
Celkové příjmy za rok 2009		28 825
Odměna za ZO	2010	23 525
Bonus	2010	3 083
Celkové příjmy za rok 2010		26 608
Odměna za ZO	2011	33 671
Celkové příjmy za rok 2011		33 671

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

7.2.4 Příjmy od společnosti EKOLAMP s.r.o

Tato společnost je neziskovou organizací zabývající se sběrem a svozem použitých osvětlovacích zařízení a jejich následným zpracováním. V Rakovníku se nachází 1 místo zpětného odběru na SD a další 2 místa v prodejnách elektrospotřebičů. Tento partner je nejmenším ze zpětných odběratelů a jeho odměny jsou proto fakturovány pololetně a nepředstavují významnou položku v příjmech OH. Příjmy od této společnosti jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 31 Příjmy od společnosti EKOLAMP s.r.o

Položka	Rok	Částka v Kč
Odměna za zpětný odběr a zřízení místa ZO	2010	4 212
Odměna za zpětný odběr	2011	2 602

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

7.2.5 Vývoj celkových příjmů od kolektivních systémů

Z předchozího textu bylo patrné, že vývoj příjmů z kolektivních systémů není snadné přesně stanovit jelikož je přímo závislý na objemu zpětně odebraných elektrozařízení a obalových materiálů. Pro lepší znázornění vývoje příjmů z kolektivních systémů nám poslouží tabulka a graf na následující straně.

Tabulka 32 Vývoj celkových příjmů od kolektivních systémů

Společnost	Příjmy od kolektivních systémů v letech		
	2009	2010	2011
EKO-KOM	1 503 346	1 508 162	1 489 347
Elektrowin	80 761	53 141	68 891
ASEKOL	28 825	26 608	33 671
EKOLAMP	-	4 212	2 602
Celkem	1 612 932	1 592 123	1 594 511

Zdroj: interní materiály města [52; 64], vlastní zpracování

Obrázek 36 Vývoj příjmů od kolektivních systémů

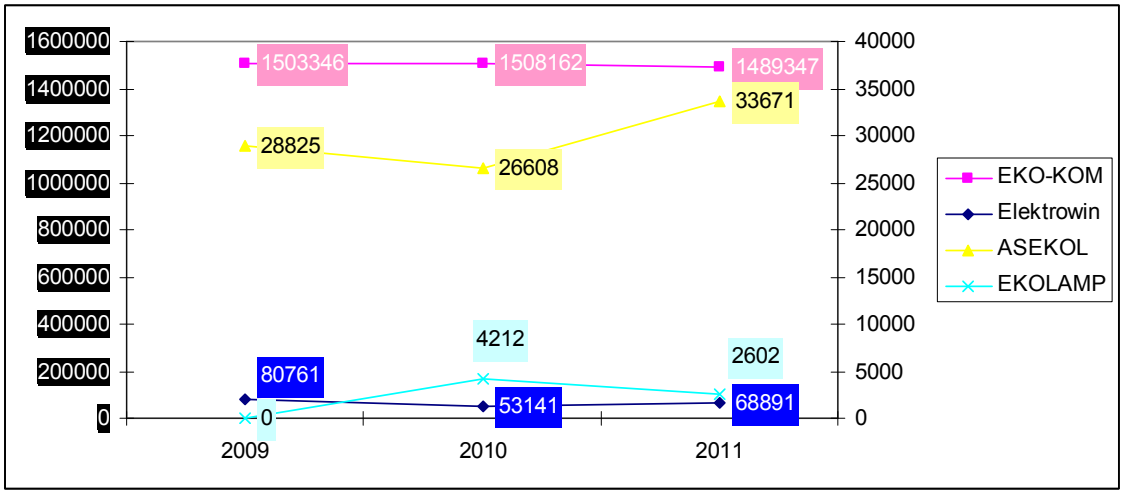

Zdroj: interní materiály města [64], vlastní zpracování

Příjmy od kolektivních systémů byly rozpočtovány po všechny sledované roky ve výši 1 400 tis. Kč a skutečné příjmy od kolektivních systémů byly ve všech letech vyšší než rozpočtované. V roce 2009 o 15,2%, v roce 2010 o 13,72% a v roce 2011 potom o 13,89%. Celkové příjmy od kolektivních systémů mezi roky 2009 a 2010 poklesly o 1,3% a v letech dalších pak vzrostly o 0,15%. Obecně lze ale říci, že příjmy od kolektivních systémů měly spíše klesající tendenci jelikož nedosáhly výše roku 2009. V rozpočtu na rok 2012 se ale počítá s jejich zvýšením na částku 1 700 tis.Kč. Zda je tato částka reálná se ukáže až na konci tohoto roku, autorka ji však za reálnou nepovažuje.

7.3 Zhodnocení vývoje celkových příjmů odpadového hospodářství

Jak již bylo řečeno na začátku kapitoly za celkové příjmy odpadového hospodářství bude považovat autorka příjmy získané výběrem místního poplatku za komunální odpad a příjmy získané od kolektivních systémů. Vývoj celkových příjmů je znázorněn v následující tabulce.

Tabulka 33 Vývoj celkových příjmů odpadového hospodářství

Položka v Kč	2009	2010	2011
Příjmy z místního poplatku za KO	6 765 421	6 842 910	6 413 892
Příjmy od kolektivních systémů	1 612 932	1 592 123	1 594 511
Příjmy OH celkem	**8 378 353**	**8 435 033**	**8 008 403**

Zdroj: interní materiály města [52; 64], vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že příjmy OH mezi roky 2009 a 2010 vzrostly o 0,68%, což bylo vzhledem ke stárnoucím a tak ubývajícím poplatníkům a fixní výši poplatku ještě velmi pozitivním zjištěním. Tento jev však nepřetrval do roku dalšího, kdy příjmy rapidně poklesly o 5,05% tedy absolutně o 423 630 Kč (a to hlavně díky poklesu příjmů z místních poplatků). Pokud tedy město bude chtít zvyšovat příjmy z odpadového hospodářství a nezvýší se zákonná hranice místního poplatku za komunální odpad, nezbude mu nic jiného než motivovat občany k většímu třídění využitelných složek odpadů aby alespoň zvýšilo příjmy od kolektivních systémů, či změnit vyhlášku o místních poplatcích a zrušit některé úlevy a osvobození od těchto poplatků.

7.4 Bilance příjmů a výdajů odpadového hospodářství města Rakovník

V této shrnující podkapitole autorka nastínila konečnou bilanci příjmů a výdajů odpadového hospodářství města Rakovník. Jak jasně vyplývá z předchozích kapitol, výdaje na odpadové hospodářství jasně převyšují příjmy. Pokud by mělo odpadové hospodářství svůj samostatný účet, byl by vždy schodkový. Výše celkových příjmů, výdajů a konečné bilance je přehledně znázorněna v tabulce na následující straně.

Tabulka 34 Bilance příjmů a výdajů OH

Položka v Kč	2009	2010	2011
Příjmy OH	8 378 353	8 435 033	8 008 403
Výdaje OH	13 819 321	12 450 521	15 608 789
Bilance	**- 5 440 968**	**-4 015 488**	**-7 600 386**

Zdroj: interní materiály města [52; 64], vlastní výpočty a zpracování

Jak je vidět z tabulky výše, nejpříznivějším rokem byl rok 2010, jelikož příjmy z OH vzrostly a výdaje na OH se snížily. Deficit odpadového hospodářství tak klesl mezi roky 2009/2010 o 26,19%, což bylo zapříčiněno hlavně tím, že v roce vzrostla vybraná částka za místní poplatky (občané uhradili své dluhy za svoz KO), začal se třídit bioodpad (kleslo množství smíšeného komunálního odpadu) a byl stanoven objem přidělené odpadové nádoby na 30 l na obyvatele týdně (občané byli nuceni více třídit odpad). Tento pozitivní jev byl ale pouze dočasný a na konci roku 2011 byl deficit odpadového hospodářství o neuvěřitelných 89,28% vyšší než na konci roku 2010. Tato hodnota je poněkud alarmující a pokud by se takováto situace opakovala i v dalších letech, bylo by to pro město neúnosné. Čím byl zapříčiněn tak velký růst schodku OH? Jedním z důvodů bylo, že vzrostl počet dlužníků za komunální odpad. Druhým byla rostoucí cena služeb systému odpadového hospodářství a dalším také růst sazby daně z přidané hodnoty.

Obrázek 37 Bilance odpadového hospodářství (vývoj schodku OH)

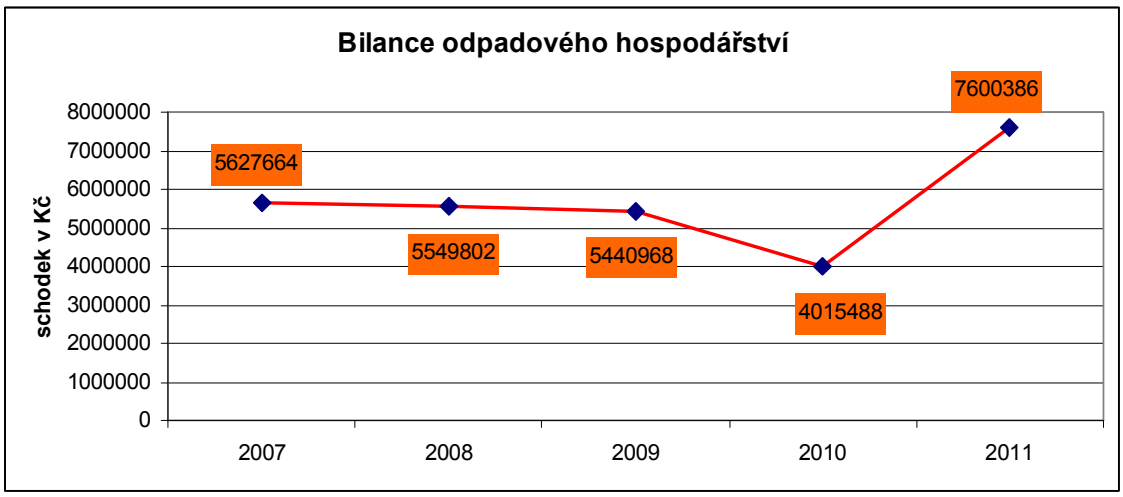

Zdroj: interní materiály města, POH (převzaty hodnoty let 2007, 2008)[52], vlastní úprava a výpočty

Na obrázku č. 38 je potom vidět, jak bylo odpadové hospodářství financováno. Největší část tvořily v letech 2009 a 2010 příjmy z místních poplatků. V roce 2011 již deficit OH převýšil výši příjmů z místních poplatků.

Obrázek 38 Financování výdajů OH pomocí příjmů a rozpočtu

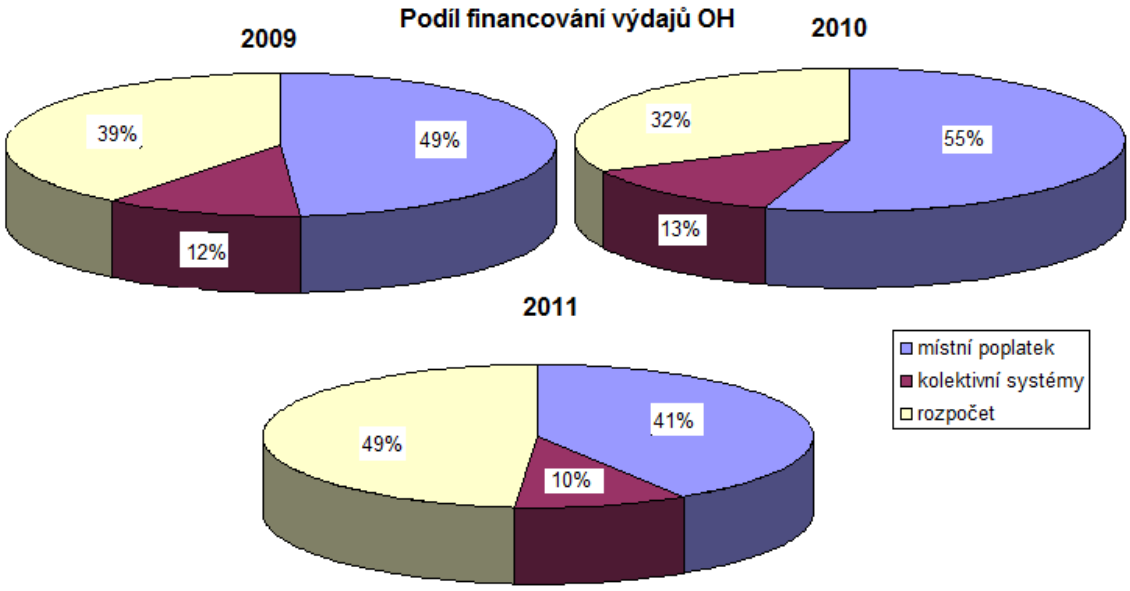

Zdroj: interní materiály města [52; 64], vlastní zpracování

Výdaje OH byly pokryty v roce 2009 příjmy pouze z 61%, zbylých 39% výdajů muselo být financováno jinými přebytkovými položkami v rozpočtu. V roce 2010 pokryly příjmy 68% výdajů a v roce 2011 bylo pomocí příjmů z OH uhrazeno pouhých 51% výdajů odpadového hospodářství.

8 Porovnání efektivity odpadového hospodářství měst Rakovník a Slaný a návrh zlepšujících opatření pro město Rakovník

Pro porovnání efektivity odpadového hospodářství si autorka vybrala město Slaný, zejména díky jeho podobnosti s městem Rakovník, a to jak geografické (obě města leží ve středočeském kraji), tak i demografické a ekonomické. V další části potom vyhodnotila současný stav odpadového hospodářství v Rakovníku navrhla zlepšující opatření.

8.1 Porovnání efektivity odpadového hospodářství města Rakovník a města Slaný

Město Slaný je menším městem ležícím 25 km severozápadně od Prahy a patří mezi nejstarší česká města. Toto město se může od začátku 14.století pyšnit titulem královské a své jméno dostalo podle slaného pramene vytékajícího na úpatí Slánské hory. Město se nachází v okrese Kladno, který přímo sousedí s okresem Rakovník. [51] Při posledním sčítání lidu v roce 2011 bylo evidováno 15 306 obyvatel, což je o přibližně 1 400 obyvatel méně než v Rakovníku. [47] Tato města se proto jeví jako relevantní k porovnávání.

Pokud bychom chtěli porovnat plány odpadového hospodářství, musí autorka konstatovat, že vzhledem k velké rozdílnosti pojetí zpracování POH a nedostupnosti kompletního aktuálně platného POH pro město Slaný, jež je nahrazen dokumentem nesoucím název „Aktualizace POH Města Slaný k 30.9.2009“ čítajícím pouhou jednu stranu, nejsou tyto POH porovnatelné. Město prý bude vypracovávat nový plán až v návaznosti na krajskou koncepci POH. Bohužel s touto situací se autorka setkala u více měst vhodných k porovnání. Město Slaný má ale dobře zpracovány ostatní dokumenty týkající se odpadového hospodářství, které umožňují alespoň částečně porovnat efektivitu odpadového hospodářství.

Základním materiálem je aktuálně platná Obecně závazná vyhláška č.2/2012 města Slaného, kterou se stanovuje systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění a odstraňování komunálního odpadu a systém nakládání se stavebním odpadem na území města [26] a Obecně závazná vyhláška č.3/2011, o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.[25]

Systém odpadového hospodářství ve Slaném je v zásadě velmi podobný systému v Rakovníku. Rozdílem ale je, že v Rakovníku je systém odpadového hospodářství de facto kompletně zajišťován 1 firmou (firma Marius Pedersen), ve Slaném je tento systém zajišťován velkým množstvím firem (např. Středočeské komunální služby s.r.o, Technické služby s.r.o, Regios a.s. a další). [50] Smlouvy s více zajišťovateli svozu, likvidace a využívání odpadu mohou městu přinášet větší náklady na odpadové hospodářství a to jak finanční tak i administrativní. Další odlišností je, že zatímco OH v Rakovníku má na starost primárně odbor správy majetku, ve Slaném je to odbor životního prostředí.

Obě města mají uzavřeny smlouvy s kolektivními systémy ASEKOL, ELEKTROWIN a EKOLAMP, které zajišťují zpětný odběr použitých elektrospotřebičů. Odběr některých nebezpečných složek KO je ve Slaném zajišťován i ve školách a lékárnách.

Ve Slaném i v Rakovníku je realizován separovaný sběr plastu, nápojových kartonů (tetrapaků), papíru a skla. Rozdílný je způsob sběru tetrapaků, jelikož ten je ve Slaném realizován prostřednictvím společného sběru s plasty. Tato praxe bývá většinou provozována v menších městech a přináší určitou úsporu nákladů spojených s pořízením samostatných nádob, ale zároveň zvyšuje náklady na dotřiďování odpadu. Dalším rozdílem je, že ve Slaném je zaveden oddělený sběr bílého (bílé sběrné nádoby) a barevného skla (zelené nádoby).[26] Tento způsob separace skla je velmi podporován ekology ale i společností EKO-KOM, která za tuto separaci poskytuje vyšší finanční odměny.

Město Slaný má stejně jako Rakovník zřízen 1 sběrný dvůr, ve kterém mohou občané ukládat nebezpečný odpad, objemný a stavební odpad. Dle počtu obyvatel by však obě města měla mít sběrné dvory minimálně dva. Sběrný dvůr ve Slaném má alespoň delší otevírací dobu a umožňuje tak svým občanům komfortnější odkládání odpadu. [26]

Pokud bychom hodnotili nakládání s biologicky rozložitelným odpadem, musí autorka konstatovat, že v obou městech probíhá oddělený sběr bioodpadů. Pouze zajištění nádob na bioodpad je jiné. V Rakovníku jsou přistavovány velkoobjemové kontejnery na předem určená místa , kdežto ve Slaném si občané zažádají o přidělení hnědé nádoby na bioodpad (composteiner) a tu pak umístí v předem stanoveném čase do míst, kam přistavují k vyprázdnění svou nádobu na SKO. Výhodou tohoto systému je to, že občané nemusí docházet do sběrných hnízd a tudíž jsou více motivováni ke třídění odpadu, ale je náročnější po finanční stánce. Svoz bioodpadu ve Slaném je prováděn 30x ročně.[50] V Rakovníku je svoz bioodpadu prováděn variabilně dle ročního období a zaplnění kontejnerů.

Rozdílné je nakládání se stavebním odpadem ve Slaném, kde je vyhláškou č. 2/2012 [26] stanoveno, že stavební odpad vznikající při činnosti fyzických osob bude ukládán do velkoobjemových kontejnerů, jejichž vývoz si občan zaplatí, nebo odpad odveze na sběrný dvůr vlastními prostředky. Maximální povolené množství je 1 m^3 na 1 občana měsíčně. V Rakovníku je toto množství stanoveno na 500 kg týdně. Vzhledem k nemožnosti určení průměrné váhy stavebního odpadu nelze tyto hodnoty porovnat.

Systém nakládání se smíšeným komunálním odpadem je stejný jako v Rakovníku. Občané jsou vlastníky nádob na SKO a město jim pravidelně za úplatu zajišťuje jejich svoz. Stejné je i nakládání s velkoobjemovým odpadem, kdy jsou dvakrát ročně pořádány mobilní svozy velkoobjemného odpadu pomocí velkokapacitního kontejneru, který je přistavován na předem určených místech. (21 stání ve Slaném, 20 v Rakovníku). [50; 62]

Poplatek za komunální odpad je stanoven v obou městech dle Zákona o místních poplatcích a to v maximální možné výši 500 Kč ročně. V Rakovníku byly průměrné náklady na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu ve výši 610,27 Kč [57] a ve Slaném to bylo 611,28 Kč [25]. Náklady v přepočtu na 1 obyvatele jsou tak téměř ve stejné výši. Je však nutno podotknout, že město Slaný umožňuje splatit poplatek ve dvou splátkách a ve své vyhlášce nedefinuje žádné poplatníky, kteří by byly od platby poplatku osvobozeny. V Rakovníku je část občanů, např. důchodci a malé děti od poplatku osvobozeny.

Tabulka 35 Vývoj místního poplatku za sběr a svoz KO v Rakovníku a Slaném

Místní poplatek za sběr a svoz KO (v Kč/rok)	2002	2004	2005 – 2012
Rakovník	390	480	500
Slaný	467	470	500

Zdroj: vlastní zpracování dle POH města Slaný [50] a interních materiálů města Rakovník [63]

V tabulce uvedené výše je vidět, že poplatek za komunální odpad u obou měst mezi roky 2002-2012 vzrostl a dosáhl zákonem stanovené maximální možné výše. V Rakovníku potom v průběhu deseti let vzrostl o více než 28,2% a ve Slaném pouze o 7,1%.

Město Slané si rozpočtovalo v roce 2010 na odpadové hospodářství výdaje 12 820 tis.Kč, což činí v přepočtu na 1 občana 824,91 Kč. V roce 2011 a 2012 potom 12 590 tis.Kč, tzn. že plánované výdaje města na OH mezi roky 2010/2011 klesly, kdežto v Rakovníku vzrostly. Příjmy z místních poplatků jsou ve Slaném stanoveny na 6 400 tis. Kč (411,80 Kč na obyvatele)[50] a v Rakovníku na 7 000 tis.Kč (436,90 Kč na obyvatele). [63] Z toho vyplývá, že občané Rakovníka jsou důslednější v placení poplatků.

Závěrem lze říci, že při zevrubném porovnávání efektivity odpadového hospodářství obou měst se jeví o něco málo efektivnější systém odpadového hospodářství v Rakovníku, zejména díky jeho větší transparentnosti (díky komplexnímu zajišťování jednou firmou). Dále autorka považuje za racionálnější a úspornější způsob sběru bioodpadu a v Rakovníku. Naopak město Slaný realizuje oddělený sběr bílého a barevného skla, což je efektivnější pro jeho následné zpracování a pro životní prostředí. Odpadové hospodářství obou měst je realizováno na podobném principu, proto i jeho efektivita se jeví jako téměř shodná, přičemž se autorka subjektivně přiklání k efektivnějšímu zajišťování odpadového hospodářství ve městě Rakovník.

8.2 Návrhy zlepšujících opatření

V této podkapitole autorka navrhla vlastní zlepšující opatření, která by dle jejího názoru mohla zlepšit fungování a rentabilitu celého odpadového hospodářství města Rakovník. Některé z opatření se přibližují cílům plánu odpadového hospodářství, které se však město nechystá realizovat i když by mu byli prospěšné. Realizované investice by mohly být z velké části financovány z dotací a projevily by se následnou úsporou výdajů na odpadové hospodářství.

8.1.1 Zpoplatnění uložení stavebního a demoličního odpadu na sběrný dvůr

Pokud by město vyhláškou zpoplatnilo ukládání všeho stavebního a demoličního odpadu, přineslo by to do městské pokladny nemalou finanční částku, jelikož ve městě bylo vyprodukováno jen v roce 2011 1684 t stavebního odpadu. Pokud by tento odpad byl uložen na Skládce Vrbička s.r.o, musel by úložce zaplatit sumu 1 148 500 Kč. Uložení stavebního a demoličního odpadu je upraveno Obecně závaznou vyhláškou č.3, která stanovuje, že občan Rakovníka může bezplatně na SD uložit tento odpad do 500 kg týdně. Případně si může za úplatu objednat velkoobjemový kontejner. [58] Tohoto zvýhodnění často využívají občané okolního vesnic, kteří prostřednictvím svých známých v Rakovníku zdarma ukládají svůj stavební odpad. I oprávněně uložený stavební odpad je kvůli bezplatnému uložení často znečištěn složkami, které by byly vytříditelné.

8.1.2 Vybudování zařízení na dotřiďování odpadů na sběrném dvoře

Stávající SD není vybaven žádným zařízením na dotřiďování přivezeného odpadu, proto je odpad likvidován a využíván v takové podobě, jaké ho do SD přivezou občané. Odstraňování odpadu je pak mnohdy zbytečně velmi drahé. Proto autorka navrhuje vybudovat dotřizovací zařízení s dotací z Operačního programu životního prostředí– Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, konkrétně 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady, skupina Zařízení na využívání odpadů, zejména třídění a recyklaci, položka Třídičky odpadů i s navazujícími technologiemi. Z tohoto dotačního programu může být městu vráceno prostřednictvím dotace až 90 % investovaných prostředků.[49]

8.1.3 Změna otevírací doby sběrného dvora

SD je pro občany otevřen v pondělí, středu a pátek od 11:00 do 17:00 a v sobotu od 8:00 do 11:00. Tato otvírací doba je pro občany mnohdy nevyhovující. Proto autorka navrhuje její prodloužení minimálně o víkendu alespoň do 15:00. Dále by se mohla zavést hodinová přestávka na oběd ve všedních dnech a prodloužit se tak otevírací doba do 18:00, jelikož je návštěvnost v poledních hodinách velmi nízká.

8.1.4 Vybudování nového sběrného dvora

Prioritou POH krajů a ČR je vybudovat v obcích nad 1000 obyvatel sběrné dvory, přičemž 1 sběrný dvůr by měl připadat na 5 000 až 8 000 obyvatel. [52] Město by tak mělo mít SD minimálně dva. Jelikož je původní sběrný dvůr umístěn v západní části města, nový SD by autorka situovala do východní části města aby se rozložila dojezdová vzdálenost obyvatel. Vybudování SD by bylo zajisté nákladnou investicí, pro kterou by mohlo město zažádat do konce roku 2013 o dotaci z Fondu soudržnosti EU. Program nese název Operační program životního prostředí – prioritní osa 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, konkrétně 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady, skupina Systém odděleného sběru, skladování a manipulace s odpady, položka Sběrné dvory a sklady komunálního odpadu. Město by mohlo dostat až 90% profinancovaných prostředků. [49]

8.1.5 Znovuzavedení sběru některých odpadů ve školách

Dříve probíhal sběr některých odpadů ve všech školách. Typicky to byl např. papír či plastová víčka PET lahví. V dnešní době se od tohoto záměru téměř upustilo. Vyskytly se ale i jiné komodity, které mohou být efektivně sbírány ve školách v Rakovníku a to například mimo papíru a plastu i použité malé elektrospotřebiče (do stanovené maximální váhy). Tento sběr je podporován společností EKO-KOM, která je schopna jej finančně podporovat a odměňovat i nejlepší žáky sběrače. [48]

8.1.6 Zavedení zpětného odběru pneumatik a olejů

V Rakovníku, stejně jako ve většině měst v ČR není zaveden zpětný odběr olejů a pneumatik. Lze s jistotou tvrdit, že produkce pneumatik i olejů každoročně roste a autorka nevidí proto důvod, proč by neměl být zaveden jejich zpětný odběr podobně jako je tomu u elektrospotřebičů. Tuto povinnost by mohli mít výrobci, dovozci a prodejci těchto komodit.

8.1.7 Vybudování kompostárny

Vybudování kompostárny by velmi zlevnilo nakládání s bioodpadem (BRKO), kterého bylo vytříženo 404 t v roce 2011 a jeho množství vzrostlo o více než 30%. Již v POH ČR je zakotveno neustálé snižování skládkovaného bioodpadu a autorka by navrhla úplný zákaz skládkování čistě vyseparovaného bioodpadu rostlinného původu. Problémem je, pokud bioodpad obsahuje i složky živočišného odpadu, potom je nakládání s ním mnohem komplikovanější. Problémy s bioodpadem by vyřešilo vybudování vlastní kompostárny. Tento investiční záměr by mohl být taktéž z velké části (až 90%) financován z Operačního programu životního prostředí– prioritní osa 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, konkrétně 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady, skupina Zařízení na využívání odpadů, zejména třídění a recyklaci, položka Kompostárny a bioplynové stanice pro zpracování bioodpadů. Tato investice by město vyšla cca na 10 mil. Kč, s dotací až 90% by tudiž město zainventovalo kompostárnu minimální částkou 1 mil. Kč. Tato dotace je financována z 85% z Fondu soudržnosti EU a 15% ze zdrojů českých a to max.5% ze státního rozpočtu a zbytek ze Státního fondu životního prostředí ČR.[49]

Další variantou je zřízení jednoduché zakládky na kompostování, kde se bude bioodpad pouze prostřednictvím působení vzduchu rozkládat. Náklady na takovouto zakládku by byly mnohem nižší.

Město by mohlo produkty vzniklé kompostováním prodávat a získat tak další peněžní prostředky ve prospěch příjmů OH. Produktem by mohl být samotný kompost nebo alternativní tuhé biopalivo ve formě briket.

8.1.8 Podpora domácího kompostování

Pokud by město nerealizovalo vlastní kompostárnu bylo by alespoň částečným řešením, kdyby občané kompostovali bioodpad na svých vlastních zahradách pomocí tzv. zahradních kompostérů. Město se snaží občany pomocí různých informačních materiálů k této činnosti motivovat. Větší motivací by bylo ale zavedení různých finančních zvýhodnění a podpor. Jednou z nich by mohl být příspěvek na pořízení zahradního kompostéru, kdy by občan předložil účet za kompostér a dostal by za to určitou finanční částku. Další možností by byla sleva z místního poplatku při předložení účtu za kompostér. Tento postup by musel být vyzkoušen a zhodnoceny jeho přínosy (snížení množství bioodpadu) a náklady (administrativa, finanční podpory).

8.1.9 Zavedení systému využití a sběru kovových obalů

Oddělený sběr kovových odpadů je již prostřednictvím pilotních projektů v některých městech zaveden. Jeví se několik možností, první z nich je zavést sběr do označených kontejnerů spolu s plasty, jelikož u této komodity lze provést nejsnadněji roztřízení na dotřizovací lince pomocí magnetického třídění. Tento způsob sběru funguje např. v Ostravě. Další možností je pytlový sběr, kdy občané pytle s kovovým odpadem odloží v pytlích na sběrná místa. Pytle jsou dodávány městům firmou EKO-KOM a ty je pak distribuují mezi občany. Tento způsob sběru praktikuje město Jablonec nad Nisou. Poslední variantou je zřízení míst zpětného odběru na čerpacích stanicích (jelikož je zde největší podíl kovových nádob) pomocí speciálních sběrných nádob. Možnost zřízení samostatných nádob na kovové obaly se nejeví díky nízké výtěžnosti jako vhodná, jelikož (dle zkušeností z pilotních projektů) tyto nádoby občané využívaly jako náhradní prostor pro uložení KO. [48] Přínosem by bylo minimálně zvýšení odměny za separaci kovových obalů a snížení množství KO.

8.1.10 Separace nápojových kartonů prostřednictvím pytlového sběru

Autorka by navrhovala z hlediska úspory finančních prostředků zavést pytlový sběr nápojových kartonů (tetrapaků). Speciálně vyrobené a označené pytle by bezplatně dodala firma EKO-KOM. Občané by nosili nápojové kartony v těchto pytlích do sběrných hnízd. Tento způsob sběru by byl ale vhodný pouze u rodinné a řadové zástavby, nikoli v zástavbě sídlištní. [48]

8.1.11 Zavedení oddělené sběru bílého a barevného skla

Ač je toto doporučení shodné s prioritami POH Rakovníka, město se v současné době nechystá oddělený sběr bílého a barevného skla realizovat. Oddělený sběr skla se dá realizovat buď pomocí samostatných kontejnerů na bílé a barevné sklo, nebo finančně i prostorově úspornější variantou dvoukomorového kontejneru bílo zelené barvy.

Přínosem tohoto doporučení je nejen vyšší dotace od firmy EKO-.KOM ale i levnější recyklace díky tomu, že sklárny vykupují separované sklo za tunu řádově o stovky korun vyšší částky.

8.1.12 Úprava zapojení původců odpadu podobného komunálnímu do systému odpadového hospodářství

Dle článku 10 Obecně závazné vyhlášky města Rakovníka č.3/2009„Původci, kteří produkují odpad zařazený podle Katalogu odpadů jako odpad podobný komunálnímu z činnosti právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání, mohou na základě smlouvy s obcí využít systému zavedeného obcí pro nakládání s KO. Smlouva musí být písemná a musí obsahovat vždy výši sjednané ceny za tuto službu.“[58]. Jelikož město samotné odpady neodstraní a předá je k odstranění autorizované firmě (Marius Pedersen) dochází k tomu, že výše uvedené PO a FO se obrací přímo na firmu Marius Pedersen z obavy před zbytečně vyšší cenou. Proto by mělo město stanovit vyhláškou systém nakládání s odpady podobnými komunálním (živnostenské odpady) pro PO a podnikající FO a jejich zapojení do obecního systému nakládání s odpady včetně umožnění zapojení do systému separovaného sběru (plast, sklo, papír atd.). Vyhláška by měla obsahovat i způsob zpoplatnění a způsob důsledné evidence (díky spolupráci se živnostenským úřadem) aby se zabránilo parazitování těchto osob na systému OH. Ze zákona může město stanovit výši místního poplatku až do výše desetinásobku poplatku pro běžné občany. [48]

8.1.13 Vypracování krizového plánu pro nakládání s odpady

Město Rakovník má sice vypracován krizový povodňový plán, který říká jak se má postupovat při mimořádných situacích. Neřeší ale jak se má nakládat s odpady vzniklými v důsledku této katastrofy. „Zákon č. 349/2004 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky (zákon o prevenci závažných havárií) nařizuje v §12 Krajskému úřadu mít zpracován vnější havarijní plán“ [52, s.90]. Město by proto mělo spolupracovat s krajským úřadem při tvorbě tohoto plánu.

8.1.14 Návrh nové vyhlášky o odpadech

V rámci zlepšení příjmové stránky odpadového hospodářství města Rakovník by autorka navrhovala změnu výše a způsobu výběru poplatků za komunální odpad. Nyní město Rakovník vybírá tyto poplatky dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, v aktuálně platném znění.

Tento zákon ale stanovuje maximální výši poplatku za provoz systému sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů na 500 Kč na poplatníka ročně.[31] Jelikož tato výše nepokrývá skutečné náklady na svoz KO a nebude-li zákonem navýšena, navrhovala by autorka vybírat tento poplatek dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Dle tohoto zákona je výše poplatku určena předpokládanými očekávanými náklady obce na nakládání s KO.[33] Obec si tak může zvolit výši poplatku v takové výši aby pokryla své náklady na komunální odpad. Občané by si tak mohli zvolit například velikost odpadové nádoby a četnost svozu. Podle toho by jim potom byla stanovena roční cena za vývoz této nádoby. Tento způsob je používán především v menších městech a vesnicích, které nemají možnost krýt svůj deficit OH nějakým jiným zdrojem peněžních prostředků. Výhodou tohoto způsobu výběru je, že nutí občany třídit odpad aby ušetřili za jeho vývoz. Nevýhodou potom může být parazitování na cizích odpadových nádobách, přeplňování veřejných košů a vznik černých skládek i vyšší administrativní náročnost. Zda by pozitiva tohoto systému (tedy příjmy) převážila nad negativy (vyšší výdaje na administrativu a odstraňování černých skládek) by muselo samo město vyzkoušet.

9 Závěr

V diplomové práci, jež byla vypracována na téma: „Analýza příjmů a výdajů odpadového hospodářství města“ bylo primárním cílem analyzovat příjmy a výdaje odpadového hospodářství města Rakovníka, jejich vývoj v čase a stanovení vlivů na jejich změnu. V souladu s primárním cílem diplomové práce a cíli dílčími definovanými v úvodu práce byl proveden výzkum zabývající se teoretickou oblastí, který byl následně aplikován v oblasti praktické. Cíle stanovené v úvodu práce byly splněny. V závěru práce budou shrnuty dílčí výstupy z jednotlivých kapitol a provedeno konečné shrnutí analyzované oblasti.

Teoretická část práce měla 3 kapitoly. První kapitola práce se zabývala charakteristikou neziskových organizací a sloužila pro optimální zařazení obcí do systému národního hospodářství a byl zde kladem důraz na rozčlenění neziskových organizací z různých pohledů pro komplexní pohled případného čtenáře.

Jelikož se práce zabývala příjmy a výdaji odpadového hospodářství města, bylo nutné charakterizovat samotnou obec jakožto územní samosprávný celek (druhá kapitola) a její příjmy a výdaje, které jsou převážně obligatorně určeny. Bilancí příjmů a výdajů je rozpočet obce, který je povinně sestavován v různém členění a znázorňuje umění obce hospodařit se svými zdroji v mezích určených zákonem.

Třetí kapitola se potom zabývala samotným odpadovým hospodářstvím. Hlavní prioritou odpadového hospodářství je předcházení vzniku odpadů. Tato priorita však v mnoha městech ba dokonce i zemích není prioritou hlavní, jelikož tyto subjekty ani neumějí správně nakládat s odpady již vzniklými. Omezování vzniku odpadu je zakotveno i v mezinárodní legislativě (legislativě EU). Samotné město Rakovník přiznává, že není v jeho silách dodržet prioritu omezování vzniku odpadů, ale snaží se alespoň o motivaci občanů a důsledné třídění odpadů již vzniklých a jejich ekologickou likvidaci. V této kapitole je popsáno členění odpadů, nakládání s odpady i působení kolektivních systémů zabývajících se zpětným odběrem některých druhů odpadu. Popsání tohoto systému je velmi důležité pro praktickou část práce informace z ní získané jsou podkladem pro konečné výstupy práce.

Praktická část práce začíná analýzou odpadového hospodářství města Rakovníka, jelikož pouze správně definovaný systém odpadového hospodářství (tedy svozu, sběru, odstraňování a využívání odpadu) může být podkladem pro analýzu příjmů a výdajů odpadového hospodářství. Systém odpadového hospodářství je dle názoru autorky efektivní, jelikož je komplexně zajišťován jednou firmou (Marius Pedersen Grupe). Tato firma zajišťuje ve městě odvoz a likvidaci smíšeného komunálního odpadu, provoz sběrného dvora, mobilní svoz nebezpečného a objemného KO, separaci využitelných složek a další služby. Toto smluvní zajištění je efektivnější, než kdyby se město samo muselo starat o zajištění systému odpadového hospodářství. A vzhledem k tomu, že systém zajišťuje jen jediná firma, jsou nižší i administrativní náklady na OH a jsou realizovány úspory díky komplexnosti služeb. Město je s dlouholetou spoluprácí s touto firmou spokojeno a OH funguje bez větších problémů. Podkladem pro zhodnocení výše výdajů na OH je celková produkce a složení odpadů v Rakovníku. Autorka se snažila najít korelaci mezi množstvím vyprodukovaného odpadu a výdaji na OH, ale byla zjištěna jen malá závislost zejména díky měnícím se podmínkám prostředí. Dále je v této kapitole zachycena povinnost města jakožto tvořit plán odpadového hospodářství a znázorněny nejdůležitější cíle POH, které mají přímou vazbu na příjmy a výdaje OH města.

Další částí bylo porovnání rozpočtovaných příjmů a výdajů vzhledem k celkovému rozpočtu pro znázornění významnosti rozpočtovaných položek týkajících se OH. Jelikož město nevyčleňuje samotný rozpočet odpadového hospodářství stanovila si ho autorka sama výběrem relevantních položek z celkového rozpočtu města. Je nutno podotknout, že město téměř v 99% případů rozpočtuje větší částky výdajů než jsou potom výdaje skutečné. Celkové rozpočtované příjmy města stále klesají (mezi roky 2010-2012 poklesly o 45,9%). Výdaje klesají také ale o menší procento (31,15%), proto lze předpokládat, že pokud se tento trend nezmění bude město dosahovat stále větších deficitů. U rozpočtovaných příjmů OH je tomu jinak, příjmy z OH rostou řádově o stovky tisíc ročně (mezi lety 2010-2012 o 3,79%), ale rozpočtované výdaje na OH se zvyšují (růst 12,12%). I zde tudíž dochází k růstu rozpočtovaného deficitu odpadového hospodářství, který činí ročně okolo 8 milionů Kč. Skutečný deficit OH je díky nadhodnocení rozpočtovaných výdajů ale nižší.

Při analýze skutečných výdajů se autorka zaměřila nejdříve na rozbor vývoje dílčích skupin výdajů odpadového hospodářství. Město totiž člení své výdaje na OH do skupin. Dále byl analyzován vývoj cen služeb OH aby bylo možno relevantně zhodnotit vlivy působící na nárůst výdajů. Trend rostoucích výdajů ve všech sférách ekonomického reality se projevil i zde v oblasti odpadového hospodářství. Nejen, že mezi roky 2010/2011 vzrostly celkové výdaje na OH, ale nárůst byl logicky vidět téměř ve všech skupinách výdajů. Budeme-li zkoumat závislost mezi celkovým nárůstem množství odpadu a nárůstem výdajů na odpadové hospodářství zjistíme, že hodnoty jeví poměrně malou závislost. Celkové výdaje OH vzrostly mezi lety 2010/2011 o více než 25% přičemž celkové množství odpadu vzrostlo o necelá 3%. Z toho vyplývá, že výdaje na odpadové hospodářství nejsou závislé jen na vyprodukovaném množství odpadu a ovlivňují je i jiné faktory. Nejdůležitějším je již zmíněné zvyšování cen služeb systému odpadového hospodářství či zvyšování DPH. Zatímco průměrné výdaje OH na 1 obyvatele činily v roce 2010 přibližně 777 Kč, v roce 2011 to bylo již 974 Kč. Je proto více než jasné, že pokud činí poplatek za svoz KO na 1 obyvatele 500 Kč, nemůže být odpadové hospodářství rentabilní. Pro udržitelný vývoj městského rozpočtu a omezení dluhového financování deficitu je nutno omezit výdaje na OH zefektivněním a tudíž zlevněním systému odpadového hospodářství. Pro udržitelný rozvoj planety i obyvatel města je nutno omezovat produkci odpadů a odpady již vzniklé důsledně třídit, čím snížíme i výdaje města na odstranění odpadů.

Budeme-li hodnotit skutečné příjmy města, budeme brát v potaz pouze přímo přiřaditelné příjmy a to příjmy z místních poplatků a příjmy od kolektivních systémů. Příjmy z místních poplatků jsou přímo závislé na množství poplatníků a jejich platební morálce. Jelikož obyvatelé města stárnou (snižuje se počet poplatníků) a navíc se platební morálka poplatníků snižuje, znamená to při fixní sazbě poplatku za svoz KO logické snižování příjmů z místních poplatků za svoz KO. Příjmy OH mezi roky 2009 a 2010 vzrostly o 0,68%, což bylo velmi pozitivním zjištěním, tento jev však nepřetrval do roku dalšího, kdy příjmy rapidně poklesly o více než 5% (absolutně o 423 630 Kč). Bude-li město chtít zvyšovat příjmy z OH a nezvýší se zákonná hranice místního poplatku za komunální odpad, nezbude mu nic jiného než motivovat občany k většímu třídění využitelných složek odpadů aby se alespoň zvýšily příjmy od kolektivních systémů.

Jak je při patrné již při prvním pohledu, výdaje OH vždy převyšují příjmy a účet OH je vždy schodkový. Reálný schodek OH za poslední 3 roky dosáhl výše 17 057 tis. Kč v průměru 5 686 tis. Kč. Schodek odpadového hospodářství byl nejmenší v roce 2010 neboť se na něm příznivě podepsalo nově zavedené třídění bioodpadu a objem přidělovaných odpadových nádob. V roce 2011 ale došlo k jeho prudkému nárůstu.

V poslední části práce byly porovnány systémy OH dvou relevantních měst – Rakovníka a Slaného. Byly zjištěny pouze mírné odlišnosti a autorka se poté přiklonila k větší efektivitě rakovnického odpadového hospodářství. Na závěr práce byla navrhnuta zlepšující opatření, která by mohla městu Rakovník přinést od budoucna zefektivnění systému OH doprovázené menšími náklady na jeho realizaci. Mezi nejdůležitější opatření autorka řadí vybudování kompostárny a změnu vyhlášky o odpadech v případě, že se nezvýší zákonná hranice pro místní poplatky za svoz KO.

Při tvorbě této práce autorka dospěla k závěru, že občané by měli více dbát na to kolik odpadu a jakého složení vyprodukují a nebrat systém jeho odstraňování za běžnou záležitost. Za systémem odpadového hospodářství stojí velké úsilí firem oprávněných k nakládání s odpady i mnoho mnohdy zbytečných výdajů města za jeho zprostředkování. S rostoucími výdaji již nebude dále možné zachovávat alespoň rozumnou výši schodku odpadového hospodářství a budou muset nastat změny v oblasti OH, přinejmenším podobné těm, které byly navrženy v této práci.

10 Seznam tabulek

Tabulka 1 Objem nádoby a četnost svozu podle počtu FO připadajících na sběrnou nádobu směsného odpadu 49

Tabulka 2Vybrané cíle plánu odpadového hospodářství města Rakovník 51

Tabulka 3Vývoj produkce nejdůležitějších odpadů 55

Tabulka 4 Podíl SKO na produkci odpadů 58

Tabulka 5 Predikce vývoje komunálních odpadů města Rakovník 63

Tabulka 6 Porovnání celkových rozpočtů města za roky 2010-2012 64

Tabulka 7 Vývoj rozpočtu odpadového hospodářství za roky 2010-2012 65

Tabulka 8 Vývoj rozpočtovaných příjmů odpadového hospodářství 67

Tabulka 9 Vývoj rozpočtovaných nákladů v letech 2010-2011 68

Tabulka 10 Výdaje na údržbu separačních stání 71

Tabulka 11 Výdaje na úklid černých skládek a údržbu skládek 72

Tabulka 12 Výdaje na údržbu a opravy odpadkových košů 73

Tabulka 13 Výdaje na separaci odpadů 74

Tabulka 14 Skutečné výdaje na jednotlivé položky separace 74

Tabulka 15 Výdaje na svoz komunálního odpadu 76

Tabulka 16 Podíl výdajů na sběr a svoz komunálního odpadu 76

Tabulka 17 Výdaje na likvidaci ostatního odpadu 78

Tabulka 18 Ceník odvozu tříděného KO 80

Tabulka 19 Ceník služeb odvozu SKO 81

Tabulka 20 Sazba poplatků za ukládání odpadů 84

Tabulka 21 Sazba poplatků za uložení na Skládce Vrbička s.r.o. 84

Tabulka 22 Výdaje OH za rok 2010 85

Tabulka 23 Výdaje OH za rok 2011 88

Tabulka 24 Porovnání vývoje množství odpadu a výdajů na jeho odstranění 91

Tabulka 25 Vývoj místního poplatku za komunální odpad v letech 2002-2012 94

Tabulka 26 Vývoj příjmů z místního poplatku 95

Tabulka 27 Rozdíl mezi předepsanými a skutečnými příjmy..... 96
Tabulka 28 Vývoj odměn od společnosti EKO-KOM..... 98
Tabulka 29 Příjmy od společnosti Elektrowin a.s. 99
Tabulka 30 Příjmy od společnosti ASEKOL s.r.o. 100
Tabulka 31 Příjmy od společnosti EKOLAMP s.r.o 100
Tabulka 32 Vývoj celkových příjmů od kolektivních systémů 101
Tabulka 33 Vývoj celkových příjmů odpadového hospodářství 102
Tabulka 34 Bilance příjmů a výdajů OH 103
Tabulka 35 Vývoj místního poplatku za sběr a svoz KO v Rakovníku a Slaném..... 108

11 Seznam obrázků

Obrázek 1 Členění národního hospodářství dle principu financování 12
Obrázek 2 Členění národního hospodářství dle Pestoffa 13
Obrázek 3 Schéma veřejného sektoru 15
Obrázek 4 Struktura nevýdělečných účetních jednotek 16
Obrázek 5 Model kombinovaného fiskálního federalismu v ČR 24
Obrázek 6 Rozpočtová skladba v ČR 26
Obrázek 7 Druhové rozdělení příjmů 27
Obrázek 8 Druhové členění výdajů 32
Obrázek 9 Schéma odpadového hospodářství 34
Obrázek 10 Přehled nakládání a zpracování odpadů – Waste hierarchy 35
Obrázek 11 Přehled směrnic EU o odpadech 37
Obrázek 12 Princip třídění komunálních odpadů 41
Obrázek 13 Znázornění fungování systému EKO-KOM 44
Obrázek 14 Produkce jednotlivých druhů odpadů za roky 2008-2011 56
Obrázek 15 Celková produkce odpadů města Rakovník 57
Obrázek 16 Produkce směsného komunálního odpadu za roky 1999-2011 59
Obrázek 17 Vývoj separovaných složek KO v tunách 60
Obrázek 18 Vývoj množství stavebních a velkoobjemových odpadů včetně odpadů ze zeleně 61
Obrázek 19 Produkce nejvýznamnějších nebezpečných odpadů města Rakovník v roce 2009 62
Obrázek 20 Vývoj rozpočtovaných příjmů v letech 2010-2012 66
Obrázek 21 Podíl rozpočtovaných výdajů v jednotlivých letech 68
Obrázek 22 Vývoj rozpočtovaných výdajů OH za roky 2010-2012 69
Obrázek 23 Podíl výdajů na skládky 72
Obrázek 24 Podíl výdajů na separaci odpadů 75
Obrázek 25 Vývoj výdajů na svoz komunálních odpadů 77

Obrázek 26 Podrobnější členění výdajů na sběr a svoz KO za rok 2011 78
Obrázek 27 Vývoj ceny za provozování sběrného dvora 82
Obrázek 28 Porovnání cen za sběrný dvůr a množství odpadu 83
Obrázek 29 Porovnání skutečných a rozpočtovaných výdajů v roce 2010 86
Obrázek 30 Podíl jednotlivých skupin výdajů v roce 2010 87
Obrázek 31 Porovnání skutečných a rozpočtovaných výdajů v roce 2011 89
Obrázek 32 Podíl jednotlivých skupin výdajů v roce 2011 89
Obrázek 33 Porovnání skutečných výdajů na OH 90
Obrázek 34 Vývoj výše příjmů z místních poplatků za komunální odpad 96
Obrázek 35 Výpočet celkové odměny od EKO-KOMu 98
Obrázek 36 Vývoj příjmů od kolektivních systémů 101
Obrázek 37 Bilance odpadového hospodářství (vývoj schodku OH) 103
Obrázek 38 Financování výdajů OH pomocí příjmů a rozpočtu 104

12 Seznam použitých zkratek

OH – odpadové hospodářství

PO – právnická osoba

FO – fyzická osoba

ÚSC – uzemní samosprávný celek

NO – nezisková organizace

ZO – zpětný odběr

EZPD – elektrozařízení pocházející z domácností

POH – plán odpadového hospodářství

O – odpad

KO – komunální odpad

SKO – směsný komunální odpad

13 Seznam použité literatury

Knižní publikace:

[1] ALTMAN, Vlastimil. *Odpadové hospodářství*, Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 1996, ISBN 80-7078-372-9

[2] BOUKAL, Petr, VÁVROVÁ, Hana a kol. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2007, ISBN 978-80-245-1293-8

[3] DUBEN, Rostislav. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex Bohemia, 1996, ISBN 80- 85963-19-1

[4] ESCHENBACH, Rolf. *Controlling*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-035-1

[5] KOPEK, Rudolf. *Účetnictví organizačních složek státu pro distanční studium*, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2007, ISBN 978-80-7043-528-1

[6] KOPEK, Rudolf. *Účetnictví příspěvkových organizací pro distanční studium*, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009, ISBN 978-80-7043-774-2

[7] KOPEK, Rudolf. *Účetnictví územních samosprávních celků pro distanční studium*, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2007, ISBN 978-80-7043-527-4

[8] KRÁL, Bohumil a kol. *Manažerské účetnictví*. Praha: Management Press, 2006, ISBN 80-7261-141-0

[9] PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance*. Praha: ASPI, 2005, ISBN 80-7357-049-1

[10] PESTOFF, Victor Alexis. *Reforming social services in central and eastern Europe an eleven nation overview*, Cracow: Gryf, Cracow Academy of Economics, 1995, ISBN 83-903900-0-0

[11] PLAMÍNEK, Jiří a kol. *Řízení neziskových organizací: první český rádce pro pracovníky v občanských sdruženích, nadacích, obecně prospěšných společnostech, školách, církvích a zdravotnických zařízeních*. Praha: DTP Lotos, 1996, ISBN 9788023804423.

[12] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2009, ISBN 978-80-247-2789-9

[13] PRŮCHA, Petr a kol. *Jak řídit kraj, město, obec. Právo, normotvorba, veřejný pořádek, Rukověť územní správy, díl I.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, ISBN 80-210-2954-4

[14] REKTOŘÍK, *Jaroslav a kol. Jak řídit kraj, město a obec, Díl II. Finance, rozpočty, účetnictví, veřejná kontrola*. Brno: Masarykova univerzita, ISBN 80-210-2955-5

[15] REKTOŘÍK, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru*. *Základy ekonomiky, teorie a řízení.* Třetí aktualizované vydání, Praha: Ekopress, 2010, ISBN 978-80-86929-54-5

[16] REKTOŘÍK, Jaroslav. ŠELEŠOVSKÝ, Jan. *Příručka pro zastupitele měst a obcí*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, ISBN 9788021022546

[17] ŘÍMANOVÁ, Dana. *Zákon o odpadech č.185/2001 Sb.včetně prováděcích předpisů s komentářem.* Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002, ISBN 80-7273-060-6

[18] SALAMON, Lester a kol. *Global Civil Society. An Overview*. Baltimore: MD: The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, 2003, ISBN 97818886333505

[19] SLIVKA, Vladimír a kol. *Odpadové hospodářství I.* Praktická příručka, Praha: Ministerstvo životního prostředí, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2007, ISBN 80-248-1245-2

[20] STRECKOVÁ, Yvonne. MALÝ, Ivan a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*, Praha: Computer Press, 1998, ISBN 8072261126

[21] SYNEK, Miloslav a kol. *Podniková ekonomika*. 3 vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, IBSN 80-7179-736-7

[22] TAKÁČOVÁ, Hana. *Účetnictví neziskových organizací*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2007, ISBN 978-80-245-1246-4

Seriálové publikace

[23] *Odpadové fórum č. 7-8/2011. Odborný měsíčník o odpadech a druhotných surovinách*. CEMC, Praha: LK TISK v.o.s., 2011, ISSN 1212-7779

Internetové zdroje

Legislativa:

[24] *Listina základních práv a svobod, článek 20*, odstavec (1) [online], [cit. 10.2. 2012]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html

[25] Obecně závazná vyhláška č.3/2011 o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, [online], [cit. 30.3.2012]. Dostupné z: http://www.meuslany.cz/data/ke_stazeni/vyhlasky/ozv2011_02.pdf

[26]*Obecně závazná vyhláška č. 2/2012 města Slaného, kterou se stanovuje systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění a odstraňování komunálního odpadu a systém nakládání se stavebním odpadem*, [online], [cit. 30.3.2012] . Dostupné z: http://www.meuslany.cz/cs/uredni-deska/zivotni/

[27] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 18, odstavec(8),[online],[cit.10.2.2012].Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/cast2.aspx

[28] *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích* [online], [cit. 10.2. 2012]. Dostupné z: http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html

[29] *Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů* [online], [cit. 10.2. 2012]. Dostupné z: http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm

[30] *Zákon č. 243/2000 Sb.*, *o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)* [online], [cit. 10.2. 2012]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/RUD_UZ-Zakon-243-2000_zakon-o-rozpoctovem-urceni-dani_201110.pdf

[31] *Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích*, [online], [cit. 19.2. 2012]. Dostupné z: http://www.corona.cz/zak/565_1990.htm

[32] *Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech*, [online], [cit. 16.3.2012]. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obaly/cast1h1.aspx

[33] *Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech* [online], [cit. 28.11.2011]. Dostupné z http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-185-2001-sb-zakon-o-odpadech/cele-zneni/

Ostatní internetové zdroje:

[34] *Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM, informace pro obce*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://www.ekokom.cz/cz/obce-a-mesta/obce-funkce

[35] *Legislativní příručka pro odpady, obaly a ekologii -Inisoft* [online], Příloha č. 4 k Plánu odpadového hospodářství ČR, [cit. 21.11.2011]. Dostupné z: http://www.inisoft.cz/strana/poh-p4

[36] *Přírodovědné vzdělávání Odpadové hospodářství* [online], Studijní opora, Karviná 2011, [cit. 21.11.2011].Dostupné z: http://www.ivsosoom.cz/_doc_download.php?idd=19

[37] *Odpadové hospodářství* [online], Martin Doležel, ČZU, [cit. 28.11.2011]. Dostupné z: http://czu.kbx.cz/2.rocnik/.../Odpadové%20hospodářsvtí.doc

[38] *Zpráva o neziskovém sektoru v ČR* [online], Tereza Vajdová, [cit. 10.2.2012]. Dostupné z http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/zprava_o_neziskovem_sektoru.pdf

[39] *Informační server vzdělaný zastupitel.cz – příručka kap.2 Finance a rozpočet*, ČERNÝ, Ivan a kol. [online], [cit. 18.2. 2012] . Dostupné z: http://www.vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf

[40] *Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and thein Disposal*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/en/basel_convention_control

[41] *Šestý akční program*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_996_cs.htm

[42] *Waste guide – příprava plánu pro nakládání s odpady,* [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/environment/waste/plans/pdf/wasteguide_final_cs.pdf.

[43] *National 3 R Strategy for Waste Management*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http:// wasteconcern.org/publication/draf_national_3R_strategy.pdf

[44] *Přednášky pro kurs U3V, odpadové hospodářství, Altman Vlastimil*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://etext.czu.cz/img/skripta/64/1pef.pdf

[45] *Průvodce systémem EKO-KOM*, [online], [cit. 16.3.2012]. Dostupné z: http://ekokom.cz/uploads/attachments/klienti/Pruvodce_systemem_EKOKOM.pdf

[46] *Regionální informační servis –obec Rakovník*, [online], [cit. 16.3.2012]. Dostupné z: http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=541656

[47] *Český statistický úřad, předběžné výsledky sčítání obyvatel 2011*, [online], [cit. 16.3.2012].Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/92002D4646/$File/cz020_pvkr13-.pdf

[48] *Sborník 2011 vydávaný společností EKO-KOM*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://www.ekokom.cz/uploads/attachments/Obecne/sborniky/Sbornik odpady a obce 2011.pdf

[49] *Operační program životního prostředí – prioritní osa 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží*, [online], [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http:// www.opzp.cz/sekce/370/prioritni-osa-4/

[50] *Informační stránka odboru životního prostředí města Slaný*, [online], [cit. 30.3.2012]. Dostupné z: http://www.meuslany.cz/cs/mestsky-urad-a-odbory/zivotni-prostredi/

[51] *Obecné informace o městě Slaný*, [online], [cit. 30.3.2012]. Dostupné z: http://www.meuslany.cz/cs/o-meste-slanem-a-okoli/obecne-informace/o-slanem/

Interní materiály města:

[52] *Plán odpadového hospodářství původce odpadů města Rakovník,* zpracovatel ISES, s.r.o., Praha 6, prosinec 2010

[53] *Informativní zpráva o produkci komunálních odpadů na území města Rakovníka za rok 2011 pro 36. schůzi rady města dne 28.3.2012*. Zpracoval Petr Štrougal, vedoucí technického oddělení

[54] *Návrh rozpočtu dle ODPA a POL na rok 2010*

[55] *Návrh rozpočtu dle ODPA a POL na rok 2011*

[56] *Návrh rozpočtu dle ODPA a POL na rok 2012*

[57] *Obecně závazná vyhláška města Rakovník č. 4/2011 o místních poplatcích*, [online], [cit. 16.3.2012]. Dostupné z: http://www.mesto-rakovnik.cz/abc-z-uradu/vyhlasky-a-narizeni-mesta-opatreni-obecne-povahy/?detail=8372&kshowback=26

[58] *Obecně závazná vyhláška města Rakovníka č. 3/2009, o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území města Rakovníka,* [online], [cit. 16.3.2012]. Dostupné z: http://www.mesto-rakovnik.cz/abc-z-uradu/vyhlasky-a-narizeni-mesta-opatreni-obecne-povahy/?detail=5783&kshowback=26

[59] *Usnesení rady města č. 1019/09, Kritéria pro přidělování odpadových nádob,* Příloha 6 *Plánu odpadového hospodářství původce odpadů města Rakovník,* zpracovatel ISES, s.r.o., Praha 6, prosinec 2010, str. 111

[60] *Dodatek č. 10- ke Smlouvě o dílo na odvoz a likvidaci SKO, realizaci a provoz sběrného dvora, mobilní svoz nebezpečných složek KO, svoz a likvidaci objemného KO, separaci a využití využitelných složek KO, instalaci a dovoz SKO z odpadových košů, uzavřené dne 30.1.2001, konkrétně Příloha č. 1 – Ceník služeb platný od 1.1.2011*

[61] *Dodatek č. 11- ke Smlouvě o dílo na odvoz a likvidaci SKO, realizaci a provoz sběrného dvora, mobilní svoz nebezpečných složek KO, svoz a likvidaci objemného KO, separaci a využití využitelných složek KO, instalaci a dovoz SKO z odpadových košů, uzavřené dne 30.1.2001, konkrétně Příloha č. 1 – Ceník služeb platný od 1.1.2012*

[62] Interní informace získané konzultací s pracovníky (Ing. Ivo Žďánský, Ondřej Svoboda) Městského úřadu Rakovník, odboru správy majetku

[63] Materiály z interní databáze města Rakovník, odbor ekonomický –správa poplatků

[64] Materiály z interní databáze města Rakovník, odbor správy majetku

14 Seznam příloh

Příloha A – Ukázka čtvrtletní fakturace od systému EKO-KOM

Příloha A - Ukázka čtvrtletní fakturace od systému EKO-KOM

Rozpis fakturace po komoditách pro

Město Rakovník

Evidenční číslo: 60/0209

Za období: 01.07.2011 - 30.09.2011

Výtěžnost pro výpočet odměny: 30,48 kg / obyvatele / rok

Položka	Množství (tuny)	Částka
Nádobový a pytlový sběr		
Papír	37,605	23 691,15 Kč
Plast	31,779	129 928,44 Kč
Sklo barevné	54,771	71 574,74 Kč
Nápojový karton	1,600	4 960,00 Kč
Nádobový a pytlový sběr celkem :		**230 154,33 Kč**
Ostatní způsoby sběru		
Kov	11,830	709,80 Kč
Ostatní způsoby sběru celkem :		**709,80 Kč**
Bonusy		
Odměna za zpětný odběr		8 251,50 Kč
Bonus za hustotu sběrné sítě		18 469,13 Kč
Bonus za dvousložkový sběr skla		0,00 Kč
Bonus za sběr 4 komodit		18 469,13 Kč
Bonus za akreditované svozové firmy		0,00 Kč
Bonus efektivity - Papír		0,00 Kč
Bonus efektivity - Plast		0,00 Kč
Bonus efektivity - Sklo		18 469,13 Kč
Bonusy celkem :		**63 658,89 Kč**
ODMĚNA CELKEM (zaokrouhleno):		**294 523,00 Kč**

Zdroj: interní materiály města [63]

Abstrakt

KORČÁKOVÁ, L. *Analýza příjmů a výdajů odpadového hospodářství města.* Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická, ZČU v Plzni, 2012, s.129.

Klíčová slova

Odpadové hospodářství, obec, příjmy, výdaje

Tato diplomová práce se zabývá analýzou příjmů a výdajů odpadového hospodářství města Rakovník. První kapitola popisuje neziskové organizace, jejich členění, příjmy a výdaje neziskových organizací. Druhá kapitola se zabývá obcemi, tedy územními samosprávnými celky, tvorbou rozpočtu a příjmy a výdaji obcí. Třetí kapitola je věnována odpadovému hospodářství, druhům odpadů a jejich třídění a legislativě odpadového hospodářství. Další kapitoly se zabývají analýzou příjmů a výdajů odpadového hospodářství a jejich rozpočtem. Poslední část práce je věnována porovnání efektivity odpadového hospodářství měst Rakovníka a Slaný a návrhům zlepšujících opatření.

Abstract

KOČÁKOVÁ, L. Diploma thesis. *Analysis of municipal waste management revenues and expenditures.* Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 2012, p.129.

Key words

Waste management, municipality, revenues, expenditures

This diploma thesis deals with the analysis of waste management revenues and expenditures of town Rakovník. The first chapter describes the nonprofit organizations, their structure, revenues and expenditures of non profit organizations. The second chapter deals with municipalities (state non-profit organization), creating the budget and revenues and expenditures of municipalities. Third chapter is devoted to waste management and types of waste sorting and waste legislation. Other chapters deals with the analysis of economic aspects and financial result (deficit) of the waste management. The last part is devoted to comparing the effectiveness of waste management of towns Rakovník and Slaný and proposals of the improvement suggestions.